

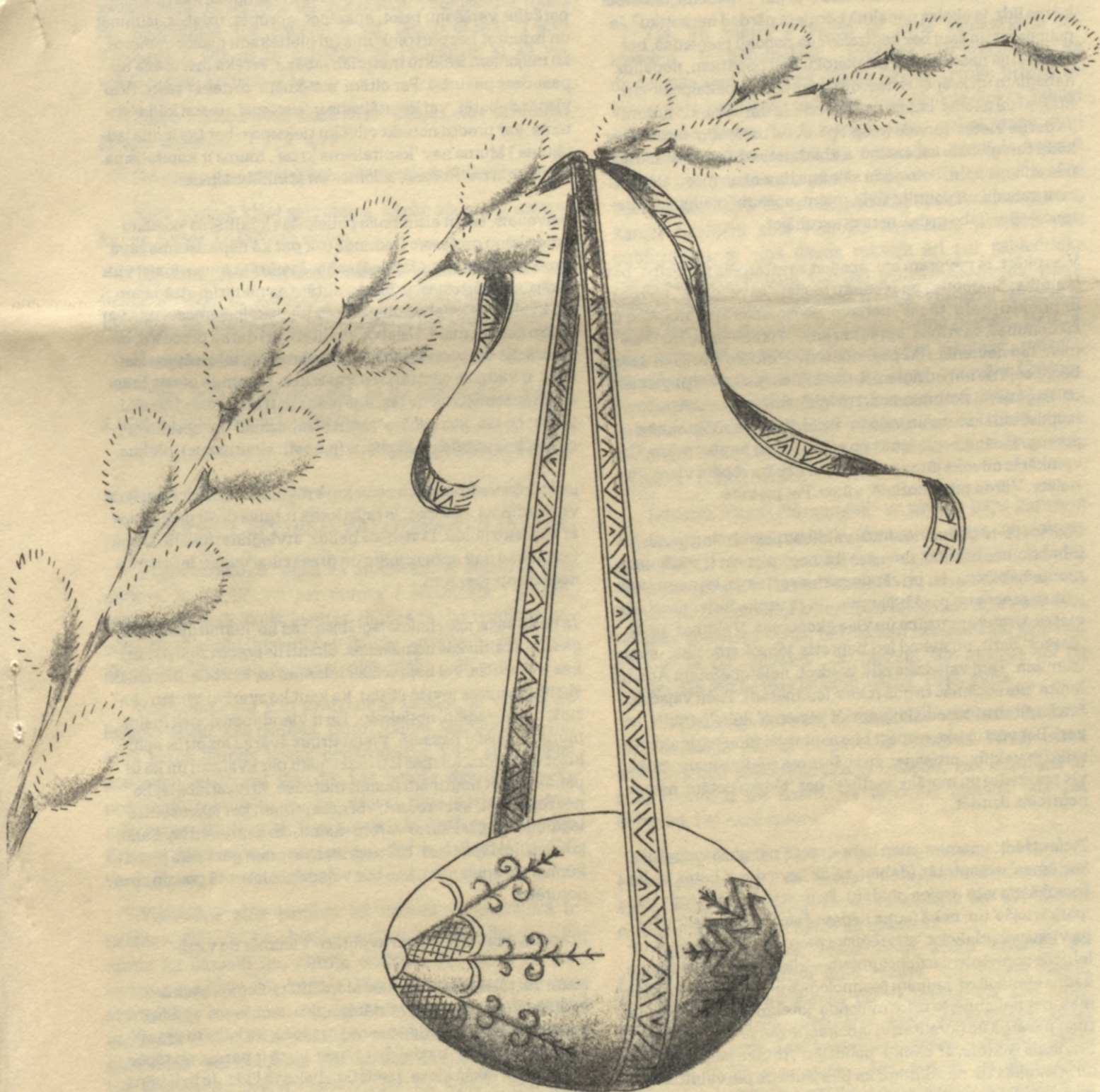

1993. GADA APRĪLIS

MONTREALA, KVEBEKĀ

45. GADA GĀJUMS

Nr. 4. (529.)

Trūkumi un kvalitāte

Vai nav divaini? Te nu esam, t.s. 'aizsadersmju' laikmetā, bet vienkāršās vēlnes arvien asāk atdurās praktiskos ierobežojumos. Smagi sabiez gaiss cerībās—un bažās.

Šī gadsimta lielā ideoloģiskā cīņā beigusies—'socialisma' bankrots ir acīmredzams, nenoliedzams un bīstams (lai kā viens otrs fanātiķis tiepijas)—bet nemaz negrib padoties daudz un dažādas 'parastas' problēmas. Ir 'lielais' miers, bet 43 atsevišķi civilkari. Ir pārpilnība, bet arī bads. Ir 'brīvība', bet demokrātija klibo. Uzlabotas visādas 'attiecības', bet notiek 'etniska tīrīšana', blāuj neo-fašisms, neuzdod sarkanie birokrati, Černobila atkal pulsē, iedomīgu tirannu, teroristu netrūkst, noziegumu vilnis aug un visur dabu postām ar pastiprinātu jaudu.

Sākam lauzties no jauna, varbūt ilgi neievērotās dimensijās, ar dzīves 'kvalitātes' jēdzienu, un apmulstam. Skaidrs, tik krasi vairs nedraud ātombumba—ja par to padomājam—bet ko tas līdz, ja skolas pagalmā bērniem pārdod narkotiku? Ja policija sit un šauj bez kontroles? Ja nodokļi pieņem, bet birokrātija neatbild? Ja priekšroku dod bagātiem, nepalīdz nabagiem un krāpējus nesoda? Ja prece un pakalpojums ir brāķis? Ja skolas 'beidz' analfabeti? Ja darbs zaudē nozīmi? Ja darba vietas likvidē (resp., pārsviež uz 'lētām' zemēm), ar kādu tur 'globālu sacensību' aizbildinoties? Dzīves standarts ir noslīdējis apm. 80-o gadu sākuma līmeni un mēs vairs netīcam vadoņu un politiķu solījumiem, apšaubām viņu kompetenci—par 'labo gribu' nemaz nerunājam.

Visapkārt, ja paveram aci, apsīkst savstarpēja palīdzība, pat laipnība, 'vagonus', pa pionieru modei, 'savelk apli', nevirza uz priekšu; dara 'tāpat', neriskē, neuzņemas atbildību. Šie ir sīkdomības, savtības, aprēķinu laiki. Tikai—man. Un ja ne man, tad nevienam (kopējo skaitām = 'citiem'). Miljoni dodas bēgļu ceļā no nabadzīgiem, bezcerīgiem pasaules pagastiem uz 'bagātiem' rietumiem: arī tā 'globalizējamies', mainām lielpilsētu raksturu un valodu. Palīdzības prasītāju skaits pieaug. Pieaug berzēšanās un sabiedrības temperatūra. Un vienkāršs cilvēks jūtas pamests, ar savām rūpēm viens un izolēts. Vārda pilnā nozīmē: vīlies. Pat pievilts.

Pēdējos 10-12 gadus rietumos valdības priekšroku, gandrīz pilnu rīcības brīvību, devušas 'biznesm'; nost traucējumus, mudināja teorija, lai privātais sektors attīstas, lai nes mums jaunas preces un piedāvājumus, un tā uzplauks jaunas darba vietas, tirgus apgrozība un visa ekonomija. Valdības, re, to 'neprot' darīt, un nekad isti neprātis: jāpaskatās tikai uz austrumiem. Tam vajadzēja būt, beidzot, neierobežotam Ādama Smita 'neredzāmās tirgus rokas' laikmetam. Tiem vajadzēja būt kapitalisma ziedu laikiem: šī 'sistēma', lūk, 'parādīs, ko var'. Bet vēsturisko iespēju bija sapratuši tikai pāris akadēmiķi un valdību propagandisti. Bizness sektors neuzņēnās vis praktisku un morālu 'vadību', par 'tādām lietām' nemaz negribēja dzirdēt.

Tieši otrādi: virsroku guva nebremzēti, pat gluži vampīriski 'sistēmas' izmantotāji (dabīgi, tālāk 'izveidojot' lietas tā, lai šmaukšana ietu arvien gludāk). Firmas viena otru uzpirka, 'pārkārtotās' un, nekā jauna nedeļušas, lēsa papīra 'peļņu', pa virsu vēl uzlakojojot 'stratēģiska progresā' lozungus; paraleli, tās nopietniem uzlabojumiem—klientu apmierināšanai, kadru apmācībai, jaunām tehnoloģijām—atvēlēja smieklīgi maz, bet nekaunējās izdot miljonus 'ietekmējot' valdības: lai tikai pasargā no (kvalitatīvi labākas) ārzemju konkurences! Privātais sektors, ar banku 'palīdzību', reizēm saimniekoja un spekulēja tik neseismīgi, ka bija jāubago pie valdībām (resp., nodokļu maksātājiem): glābjiet! Publika fināncēja 10 gadu slaukšanu, nu govš vairs nejaudā dot pienu—un neviens nezina 'kā tas varēja notikt'.

Jāpaskatās tikai spoguļi, kungu! Kā var firmas prezidents, ja gadā zaudēti miljoni, attaisnot miljondolāru algu? Ripot tālāk limuzīnā? Japānā firmas vadība kā pirmā sev samazina algas, publiski atvainojas par sliktiem rezultātiem un solas laboties. 'Vainu' nenostumj citur, atbildīga ir vadība.

Turpat Japānā grūtos laikos firmas cenšas strādniekus neatlaist, bet drīzāk tos pārkolo uz nākošiem darbiem. Tik ko klāt pagriezies, firma gatava strādāt ar pilnu jaudu, ieguldījums nesis augļus. Loģiski: t.s. 'infoekonomijā' cilvēki, smadzenes ir svarīgākā 'izejviela'. Japānā skolas beidz un firmās ieiet piecdesmit reiz vairāk inžiniešu, kā advokātu. Ziemeļamerikā strādniekus atlaiž un pieņem uz momenta fināncēm skatoties, ar tiem apietas kā ar izmaināmām sastāvdaļām (tāpēc tie arī attiecīgi uzvedas); nākotnes vajadzības neievēro (tās būs 'izdevumi'); tā sistemātiski nokauj firmas spējas, kadru lojalitāti—un tad sūdzas par 'produktivitāti'. Pa vidu 'vainu' meklējot maisās advokātu un ekonomistu bari, kas vēl nav ne nieka saražojuši—bet ar saviem gudriem 'sadales' prātojumiem, pareģojumiem, ar izspiešanas pūlēm un sīko 'politiku' reizēm atgādina atvaļinātos kompartijas birokratus.

Ar visu to nav teikts, ka kapitālisms neder. Lai cik haotisks, lai cik reizēm truls un nejūtīgs, tas ir vienīgais, kas līdz šim parādījis varēšanu ražot, apkalpot, aprūpēt, uzlabot, jaunināt un izgudrot bez pārtraukuma un pietiekami plašos apmēros, lai miljoniem iznāktu materiāli labāka, ērtāka dzīvošana no paaudzes paaudzē. Par citām 'sistēmām' to nevar teikt. (Var vispār debatēt, vai kapitālisms ir 'sistēma', un vai kāda 'sistēma' var precīzi noteikt cilvēku tieksmes, bet tas ir cits jautājums.) Mums nav 'kapitalisma krīze', mums ir kapitalisma vadības krīze. Redzes, izdomas un atbildības krīze.

Galvenais, esam aizmirsuši paliekošas kvalitātes jēdzienu. Amerikāņu profesors Demings (tik pat kā nepazīstams savā zemē, bet dievināts Japānā) saka: *kvalitāte ir vienīgais*; viss pārējais nokārtosies, ja būs kvalitāte, ja nemitīgi strādājam pie kvalitātes uzlabošanas precēs un pakalpojumos—un visu pārējo liekam malā. Uzlabot kvalitāti, arī darba procesos, organizācijā un, vissvarīgāk, ar cilvēku spēju, interešu atraisīšanu ir vadības centrālais pienākums. Deminga pieeja krasi atšķiras tēmējumā no tās, kas prasa ik trīs mēnešus lielāku peļņu; no tās, kas cenšas 'mērīt', 'salīdzināt' un 'optimizēt'; no tās, kas uzstāda mākslīgus (parasti: skaitliskus) mērķus.

Domājoša vadība viegli izkonkurē rēķinošu vadību. Domājošā veido stipras vienības, jo tajās katrs ir brīvs droši piedalīties ar atraisītu jaudu. Domājošā palīdz, atvieglina, meklē. Domājošā nekad nav apmierināta un prasa tikai vienu: lai arī mēs neesam apmierināti.

Ja no kā šajos juku laikos jāglābjas, tad no 'numurnieku' sērgas, no skaitliskas domāšanas. Skaitļi neprecīzi ziņo par to, kas jau noticis, vēl neprecīzāk raksturo to, kas būs. Bīstamāk: skaitļu kaudzes ievieš ilūziju, ka kaut ko svarīgu 'zinām', ka zinātniski 'vadām' notiekošo. Tie ir viendimensionāli maldi multidimensiju pasaulē. Vienu tirgus avāriju aiz otras aplūkojot ir skaidrs, ka mēs ļoti maz zinām par kvalitāti un kā to panākt—bet negribam mainīt metodes. Krītošā labklājība nes rūpes bet, acīmredzot, vēl nesaprotam kur jākoncentrē ieguldījumus, lai kurss varētu mainīties. Saprodam lāpīšanu, jo esam ilgi lāpījušies, bet negribam saprast gara ceļa pienākumus un apņēmību, kas būs vajadzīga, lai uz tā godam noturētos.

Prasīsim kvalitāti. Dosim kvalitāti. Vienmēr un visur.

Iesim vēl tālāk. Biedrosimies ar kvalitāti. Organizēsimies kvalitatīvi. Veidosim kvalitātes apļus, iecirkņus, veselus pagastus, arodus, nodaļas—ne jau tāpēc, ka kāds to prasa, vai tāpēc, ka tā ir 'mode', bet tāpēc, ka tā ir pareizi un tāpēc, ka kaut kur iekšā klusa, pacietīga balss tā lūdz. Ja to ir vērts darīt, atgādina aksioma, tad to ir vērts darīt labi.

Juris Mazutis

NO TICĪBAS TAISNAIS DZĪVOS (Rom. 1:17)

Tikai ticībā mūsu tauta dzīvos un pastāvēs. Tikai ticībā ikviens un visa mūsu tauta spēs ieraudzīt Reālītāti, t. i., *"atzīt Patiesību"* (Jņ 8:31); un tikai tad *Patiesība* darīs mūs brīvus (Jņ. 8:31). Kļūt brīvam nenozīmē aplaudēt politiskam aktam vai "dekrētam par brīvību". Visai dzīvei jābūt kā nemitīgai "brīvam kļūšanai", kā pārtapšanai brīvībā. Tas ir nemitīgs pilnības un svēttapšanas ceļš. Varētu arī teikt, ka tas nozīmē *atbildību* un *disciplīnu*, pamatotu ticībā Dievam un veltīšanos augstākai dzīves jēgai – Patiesībai. Šādam dzīves ceļam nav jābūt pamatotam "cilvēciskā gudrībā un skaistos vārdos", bet gan gara spēkā, kas nāk no Dieva (Sk. I Kor. 2:5).

Šai mūsu tautai grūtajā laikā, kad daudzos mazinās ticība vai dzimst vienaldzība, dzīvot, cerēt un pastāvēt, t. i., *būt*, vien jau prasa spēku un drosmi.

Kristīgais filozofs Akvinas Toms saka, ka "pilnīga drosme ir Dieva gara dāvana". Drosme ir pilnīgi pretēja vienaldzībai, bezcerībai un mazticībai. Pēdējās trīs rodas no nedrošības un bailēm (kā neuzticēšanās Dieva Vārdam un līdz ar to neveltīšanās Patiesībai; jo kā var veltīties tam, ko nemīl?).

Tāpēc svētie Raksti saka: *"Kas bailējas, nav sasniedzis pilnību mīlestībā"* (1 Jņ. 4:18).

Drosmes pamatā ir jābūt mīlestībai uz Patiesību.

Šādā nozīmē kļūst saprotams, kāpēc apustulis uzsver, ka *"no ticības TAISNAIS dzīvos"*.

Tas nozīmē, ka nepietiek tikai un vispār ticēt, bet šajā ticībā aizvien ir jāizšķiras un jāveltās Patiesībai, neraugoties uz apstākļiem, kas to padara par grūtu lietu.

Tas prasa izšķiršanos un uzdrošināšanos - d r o s m i.

Tāpēc mēs varam arī teikt, *ka no ticības d r o s m i - g a i s* (*Patiesības dēļ*) dzīvos!

ĒRIKS JĒKABSONS

IEVADS LATVIEŠU VALODAS STILISTIKĀ

Daiļliteratūrā, tāpat kā arhitektūrā, stilam ir liela nozīme, jo tas liecina par autora (arhitekta) gaumi, prasmi likt lietā skolā iegūtās zinības tā, lai rezultāts nebūtu tikai vārdu kopums, teikumu salikums, bet organiska vienība, kas ir lielāka par atsevišķo daļu summu.

Rakstnieks var gan piedzimt ar talantu, ar dabīgu tēlošanas spēju, kas piemita, piem., Jānim Jaunsudrabiņam, kuŗš savus darbus nekad nepārrakstīja, taču stilu iegūst pamazām, kultivējot visu to, kas beigās rada rakstnieka personīgo rokrakstu tā, ka, izlasot tikai pāris teikumu, mēs varam droši teikt: "tas noteikti ir Anšlavs Eglītis jeb Ernests Hemingvejs, un tas noteikti ir teikums no Edvarda Virzas "Straumēniem".

Vislabākie stila paraugi kā mākslā, tā literatūrā ir neatdarināmi, jo tie, labāko autoru gadiem ilgi slīpēti, mirdz kā dimanti un, attīrīti, destilēti, tie paliek uz paaudžu paaudzēm kā labākie literatūras paraugi, jo nav svarīgi, *kas* ir pateikts, bet *kā* tas ir pateikts. Vislabākajā gadījumā, stils atbildis saturam, noskapojumam, un dažos gadījumos - pat lasītājam. Tas var skanēt mazliet iedomīgi, bet labs autors nekad nedomās par to, kādam lasītājam viņš raksta: labs rakstnieks raksta pats sev, un tikai gadījuma pēc viņam rodas lasītāji.

Tas skan paradoksāli, bet mēs par literatūru nesaucam avižnieka reportāžas, redaktora piezīmes, zinātniskus traktātus, disertācijas, matemātiskas vai filozofiskas antoģijas, - ta visam stila jautājums atkrit, jo te ir runa tikai par zinātnisku dokumentāciju ar maksimālu skaidrību. Literatūra te ne sākas, ne arī beidzas. Literatūra, respektīvi, belletrika ir kas *pavisam cits* un labākajā gadījumā mēs to varam saukt par mākslas darbu.

Mūsu pazistamais rakstnieks un dzejnieks Kārlis Skalbe ir neatdarināms savās pasakās, kur viņa iekļūstais sirds smeldzes skatījums ir izvēlēties attiecīgo stilu. Aplūkosim autora beidzamo pasaku (Daugava, 1945. g.), kas saucas "Jūrnieka Gaigala piedzīvojumi". Pasakas beigās Kārlis Skalbe uzbūz neatdarināmu ainu ar pāris vienkāršiem teikumiem:

"Bet upes malā sēdēja mazs puisēns un ar tēva nazi izgriezja no priežu mizas laiviņu. Tā gan bija ļoti maza, bet tikai ar tādu varēja aizbraukt uz Zilo zemi." Beidzamais teikums skan: "Tur pie ziliem ūdeņiem zied zelta koki, visas vēlēšanās piepildās un dienas paiet smaidos un rotaļās".

Tas, ko autors ir veicis ar pāris vienkāršiem teikumiem, ir apbrīnojami. Protams, atcerēsimies, ka divdesmito gadu sākumā, Kārļa Skalbes reālie prozas tēlojumi bija pasmagā, paskarbā valodā, kas liekas pilnīgi cita autora darbs. Arī šī parādība nav nekas jauns: daži autori stilu apgūst ātrumā, kā, piem., jau minētais Anšlavs Eglītis, kas jau ar savu pirmo grāmatu "Maestro" ienāca latviešu literatūrā kā erudīts, stiliski apskābekļots autors, kamēr Skalbem stils veidojās pamazām, paralēli viņa publicistikai, jo viņš daudz rakstīja arī par sabiedriski-politiskām problēmām Latvijas patstāvības gados. Augšminēto pasaku viņš sarakstīja trimdā, Zviedrijā nonācis ar bēgļu laivu. Ja atceramies Skalbes pirmo pasaku, 1904. g. sarakstīto "Kā es braucu Ziemeļmeitas lūkoties", redzam, ka rakstnieks pats sevi redz kā jūras braucēju Gaigalu, kas atgriežas savā dzimtenē un ierauga sevi pašu kā mazu puisēnu upmalā. Loks ir noslēdzies. Autors stils ir neatdarināms. Tā kaut ko pateikt varēja tikai sava stila meistars - Kārlis Skalbe.

Edvarda Virzas "Straumēni" ar saviem gaŗu gaŗajiem teikumiem ir monumentāls Zemgales sētas attēlojums gadu laiku ritumā, un ne par velti latviešu valodas skolotāji labprāt savās klasēs ir analizējuši autora teikumus, dažkārt pat konstatējot, ka ieviesusies esot tāda vai šāda sintakses kļūda, bet "lielam rakstniekam jāpiedod un viņš to var atļauties". Šo piezīmi labi atceros vēl no Eslingenas ģimnazijas laikiem Vācijā, 1948. gadā.

Lai pienācīgi ilustrētu to stilistisko varēšanu, ko savā hiperboliskajā poēmā ir paveicis Edvards Virza, esmu izvēlēties linu plūkšanas talkas epizodu, kas izsprāgst ar tādu dzīvelību un sparū, ka dzirkstīs aizsitas līdz pat debesīm. Lai runā autors:

Linu plūkšanā "baru veda varena sieva, sarkaniem, ķerainiem matiem, no kuŗas pilnlūpainās mutes kā no kubla nāca ārā mutuļodami nekaunīgi, bet šai dienai patikami un piederīgi vārdi un dziesmas."

"Tā kā noliecoties viņas lielās krūtīs nokārās un pastāvīgi viņai maisījās starp rokām, tad, visiem redzot, viņa pacēla jaku un piesēja tās ar lakatu. Un šinī brīdī, kad viņa to darija, tieši pret sauli nostādamās, kājas ieplētusi, ar savu sarkanmataino galvu, lielajām slinki grozīgām it kā govs acīm, pār kuŗām kustējās resni plakstiņi, un platajām gūzām, - viņa izlikās kā sākums visam labibainajam, gaismas, brieduma un miera pilnajam

apgabalām, kam desmit verstes tālu visapkārt neredzama roka bija apvilksusi zilmežaino apvāršņu dievišķīgo loku."

Jā, pamēģiniet tikai šo teikumu skaļi izlasīt, un jums aprausies elpa! Jeb vai stilistiski pareizāk būtu jāsaka "aizrausies" elpa? Pēc īsas konsultācijas ar manas skolotājas, Valerijas Bērziņas-Baltiņas, viņas man dāvāto "Latviešu valodas gramatiku", pēc tam, kad izmēģināju citus priedēkļus, kā, piem., iz-, no-, pa-, pār-, pie-, sa-, uz-, redzu, ka vienīgi vēl "pārrausies" būtu lietojams, taču ne tik efektīgi kā "aiz-" un "ap-". Mana valodas izjūta man saka, ka gandrīz labāk būtu lietot "aizrausies", bet tāpēc, ka Virza rakstīja hiperboliski (jeb "hiperbolistiski") arī es atļājos savu izteiksmi kāpināt, lietojams abus priedēkļus un tā mans teikums lasīsies: "Jā, pamēģiniet tikai šo teikumu skaļi lasīt un jums aizrausies un aprausies elpa!"

Jūs sapratisit, ka pat iekarsis es tomēr nevarētu krāsas vēl vairāk sabiezināt un kā trešo priedēkli lietot "pārrausies", jo tad būtu pat jādoma, ka lasot var gadīties tādi satraukumi, ka jūs elpa "pārraujas" sirds lēkmes brīdī... Es nedomāju, ka literāram stilam būtu jābūt tik uztraucošam, pat klasiski satraucošās un uztraucošās skatuviskajās traģēdijās.

Lasītājam jau tagad kļūs skaidrs, ka, ja mēs runājam par gramatiku, tad varam griezties pie likumu parafrāzēm grāmatā, bet stila laba uzrašanās ir gaumes un prasmes lieta likumus likt sev par labu.

Rakstnieks, likumus pazīdams, iet par soli tālāk un, tiešām, dažkārt pat tos pārkāpj jeb vai iedrošinājies, viņš vienkārši nepavirza likumu robežu mazliet uz priekšu? Ja Rainim 1896. gadā, Ģētes "Faustu" tulkojot, pietrūka kāds vārds, viņš tādu izgudroja, un, ja vārds bija pārāk garš vai "nodrāzts", viņš nāca ar jauninājumu: tā "mīlestība" kļuva par "mīlu", un kuŗš rakstnieks savos darbos var bez tās iztikt? Parafrazējot varam dot teikumu: "Vecie sadeva rokas mīlestībā, kamēr jaunie dejoja lambetvoku, mīlas apņemti." Vēl labāk būtu minēt kādu citu, šodien pieņemamu deju, jo pat "diskošana" nu jau ir ārā no modes. Dzird baumas, ka modē nākot atkal tango...

Viens otrs sāks mazliet kritiski raudzīties uz šo ievadu, būdams aizdomīgs par to, kas autoram īsti padomā. Labi, teikšu īsi. Šis ievads ir domāts grāmatai "Latviešu valodas stila elementi", kas pašlaik ir vēl tikai tapšanas stadijā. Esmu pārkāpis likumu un rakstu ievadu vēl neesošai grāmatai, taču arī šī stratēģija ir domāta tikai labos nolūkos. Tā, lai man neietu kā tam runātājam senatnē, par kuŗu spartietis teica: "*Jūsu runa bija tik gaŗa, ka sākumu aizmīrsu un tāpēc beigas nesapratu*", centīšos šo lakonikas bausli iegaumēt. Lai man neiznāk kā daudziem mācītājiem sprediķos, kur tie ikkatram lietvārdam pievieno kādēni (adjektīvu) un ikkatram verbam klāt ir vismaz divi apstākļi: piem., "*mūsu tālās, mīļās un uzticamās dzimtenes baltie, daiļie un ticības apdvestie dievnami aicina allaŗ, bez apstājas un ar skubu tur doties lieliem, daudzgalvainiem, neaprobežotiem, nesaskaitāmiem dievlūdzeņu plūdiem*." Labi, jūs redzat, ko nozīmē pārcensties. Laba gaume nepieļautu šo teikumu visā pilnībā grāmatā likt. Te būtu jārikojas ar sarkanu zīmuli, jāsvitro. Arī tā būtu stila uzlabošana. Izņēmums būtu gadījums, ja autors vēlētos lietot, jau Virzas gadījumā iemīļoto hiperbolu.. Tad varbūt Dievs viņam piedotu.

Pats par lakonisku izteiksmes veidu tērzēdams, aizrunājos daudzvārdībā. Tā nav šī ievada nolūkos. Vēlos tikai pateikt, ka sev par modeli, resp., paraugu lietošu angļu valodā slaveno Viljama Stranka (Strunk) rokas grāmatu "Stila elementi", kuŗas sākumi ir tikpat veci kā

Latvijas brīvvalsts nodibināšana. Šī grāmata no jauna pārakstīta, turpina iznākt nebeidzamos metienos līdz pat šajai dienai: William Strunk, Jr. & E. B. White, "Elements of Style" ir neliela grāmātele, kas ir apbrīnojama ar savu opus parvum formātu, jo nekas neatbaida tā, kā simtiem lappušu biezas rokas grāmatas.

Protams, mūsu valoda, viena no vecākajām indo-eiropiešu senvalodu pulkā, nelīdzinās angļu valodai nemaz, pat ne agrāk lietotājai "middle English" un vēl vecākajai "Old English" ģermaniskajai angļu senvalodai. Tāpēc daudz kas idiomātisks vienai vai otrai radis pretējus apstākļus un piemērus. To der paturēt vērā, ikkatram, it sevišķi tiem "trimimigrantiem", "kļaida" latviešiem un trimdiniekiem, kas svešumā patvēruma valstis ir atraduši anglo-sakšu zemēs. Protams, katra cita vide ar citu, svešu valodu arī lielākā vai mazākā mērā ietekmēs un iespaidos individa latviskās rosmes ("*Šis vārds cieŗ no nevajadzīgi bieŗas lietoŗanas sveŗumā!*). Ir labi, ka ierosina un uzmodina mūsu valodas stilistiku, taču no "rosmēm un mudēm" vien dzīvot cilvēks nespēj: ir vajadzīgs nepārtraukts darbs. Neaizmirsīsim, ka labu stilu kultivē. Stils ir jākopj, Anŗlāvs Eglitis te vēl piemētinātu, ka stils ir "*jāar, jāecē, jāŗauj tam uzaugt, jāŗauj, jāliek statiŗos, jāŗāvē, jāŗauj ratos un jāved labības řķūni*", jo tikai tad rakstnieks var ievākt raŗu tā, lai lasītājs neēŗtu tikai rupju maizi vien, bet baudītu mēli tiksminoŗu rausi tā, "*ka izŗācas siekalu strūkŗiŗa*".

No savas prakses varu apgalvot, ka vēl viena stila kopŗanas pazīme autoram pašam nozīmē to, ka rakstot viņŗ reizēm pats sev uzsmaida. Te man nāŗ prātā stila pratēja Paiŗa, kuŗas "Raibā dzīve" gadu skrejŗ ir kŗuvusi par laikraksta "Laiks" neatņemamu sastāvdāŗu.

Šis ievads stilistikā būtu nepilnīgs, ja eŗ nepieskartos dzejas mākslai, kas atrodas joslā starp prozu un dziesmu, un neba velti mēs sakām, ka "dzeju skandē", kas nozīmē intonācijas maiŗu valodā, uzsvarus, dzejas metrikas izpratni. Tradicionāli, par dzeju runāŗot mums nāŗ prātā pantmērs, zilbju gaŗumi un to skaits, uzsvari, gan kāŗjoŗās, gan arī kritoŗās skaņas modulācijas. Pieskaŗoties klasiskajai dzejai, jau vispirms jāmin Homēra heksametri, mazliet jaunāku laiku pentametri, soneti, kuŗus tik ļoti bija iecienījis Viljams řekspīrs un visas pārēŗās sekojoŗās dzejas formas, beidzoties ar, t. s., "brīvo pantu", kas šodien ir kŗuvis mūsu dzejā gandrīz par vienīgo dzejoŗanas paveidu.

Jaunvārdu "dzeja" ieviesa Kronvaldu Atis mūsu "Atmodas laikmetā", tāpat apzīmējumus "dzejolis", "dzejnieks" un "dzejniece".

Mūsu tautas dziesmu trochaji un daktili iepem centrālu, svarīgu vietu latviskās dzejas mākas apŗuvē, jo gadu simteŗos attīŗījuŗās, izkristalizējuŗās, mūsu dainas, latviskās ziŗas dzejiskās dziedones, sevi ietver nezināmu autoru sacerētas, vēlākos gadu posmos uzlabotas un "pārdziedātas" ēetrindas, kas kā japāŗu "haiku", ir pakļautas stingrai, klasiskai formas uzbūvei.

Lai šis ievads nekŗūtu par mūsu dainu nozīmes traktātu, ierobeŗosimies vēlreiz, vēlreiz tikai pieminot, cik ļoti pat řās dienas dzejniekam latvieŗu valodā svarīgas ir tautas dziesmas. Nav řaubu, ka tās ir labākā "dzejas skola" un būsīm pateicīgi Barontēvam, kas řo, visas mūsu zemes lodes svarīgo "ziŗdziesmu" kopoŗumu ir nodevis tālākām paaudzēm, iekams tās gandrīz jau pazuda no mūsu priekŗgāŗēju atmiņām. Tagad, uzrakstītas un sakārtotas, řis dainas ir mūsu un pasaules kultūrai neatņemams pūrs, kur vēl tik daudz zinātniska darba priekŗā. Lai vēl pie-

minām tikai to, ka jau 1936. g. Kultūras krātuve, Dr. K. Strauberga vadībā, bija savākusi, agrākos tekstus ieskaitot, kopā 2.308.000 folkloras tekstus, kas bija vairāk nekā visu iedzīvotāju skaits. Šis vākšanas darbs vēl šodien turpinās.

Tā kā mēs runājam par valodas stilistiku, vērā ņemsim prof. Luža Bērziņa rakstu un tajā atrodamās atziņas un konstatējumus: "Tautas dziesmu stila jautājumi", kas atrodami "Latviešu tautas dziesmu" IV sējumā, 1953. g., Imantas apgādā, Kopenhāgenā.

Ja kādā tautā rodas kāds liels dzejnieks vai rakstnieks, tad atgadās, ka šim autoram ir "jaunas skaņas, kuŗām ir jāatrod jaunas formas". Jānim Rainim jau no paša literārās darbošanās sākuma bija nepieciešami jaunvārdi, un arī savā drāmaturga darbā, saistītu valodu lietojot, Rainis sāka pielietot oriģinālu formu, kas stilistiski atbilda viņa nolūkam. Kārlis Dzirleja par Raiņa skatuvisko pasaku "Zelta zirgs" saka, ka tajā autors ir bijis "metriskās formas daudzveidības meistars".

Te redzam, ka īsteni nepastāv robeža starp prozu un dzeju, ko jau pieminējām sakarā ar E. Virzas prozas poēmu "Straumēni".

Latviešu daiļliteratūras meistari ir allaž bijuši ar li-risku ievirzi, kas mūsu tautai ir raksturīga iezīme un varbūt tāpēc mums nav tik izcilu prozistu, kā dzejnieku. Mūsu tautas ģeogrāfiskais novietojums, grūtā kļaušu laiku vēsture - viss tas ir ar varu piespiedis mūsu literātus darboties "nelegāli", rindkopās ievietojot "zemtekstus", kas svešiniekiem būs nesaprotami. Tas darīts intuitīvi, gan apzinīgi, gan zemapziņā, tautas dzīvelības saknē rodoties, apģīstot savu ģēnu tālākvirzības nepieciešamību.

Jau apstāklis, ka dainas uzrāda stingru metrisku uzbūvi, norāda, cik ļoti mūsu "pagāniskie senči" ir kultivējuši skaidrības-gudrības principu, par ko svešie kolonisti - vāciešu baroni un mācītāji ir brīnījušies, vēl palielinot tikai savu cietsirdību, kas kulmināciju sasniedza 17. g. s., kad kā herētiķus daudzus mūsu senčus apkāva, dedzināja, pazemoja un "Dieva atnesēji"- vācieši ar savām "raganu prāvām", kuŗās "luterticīgie" mācītāji pieteica kaŗu ar burvjiem un raganām... Kad spīdzinātie atzinās, tie "uzdeva" daudzus "lidzvainīgos"...

Šie notikumi ir daļēji mūsu jaunāko laiku dainām piedevuši to serīgo pamattoni, kas nebija manāms vecākajās dainās, taču stilistika palika nemainīga, stingri nostiprinājusies tautas dzīvajā garā.

Toreizējā latvieša dusmas pret apspiedējiem izteic tautas dziesma:

Ai vācieti, velna bērns,
Ritā tevi svilinās,
Sasies rokas, sasies kājas,
Uzvērs bomja galiņā. (31860)

Par dainu stilistiku, summējot teikto, jāpiekrit Ērika Ādamsona minētam "nacionālā šarma" jēdzienam, uzsverot senlatvieša aistētiku, skaistuma jēdziena izprasmi un labu gaumi, kas redzama kaut vai tautas tērpos un rotās.

Tāpēc stilistiku tālāk pētot un aprakstot, daudzi piemēri nāks no tautas dziesmu neizmērojamā pūra, kuŗā atrodami lietderīgi avoti ikkatram literātam, kam rūp stils, harmonija, izteiksmes veidi, nerunājot par satura daudzveidību, kas aptver cilvēka dzīvi no šūpuļa līdz kapam. Jau Teodors Zeiferts 1926. g. uzsvēra savā "Latviešu rakstniecības vēsturē" to milzu darbu, ko paveicis Krišjānis Barons: "Še ir gara pieminekļi, kas pastāvēs arī tad, ja latvieši paši kādreiz no zemes virsas nozustu." Bet jau

četrus gadus agrāk, savā priekšvārdā pirmajam izdevumam, Zeiferts rakstīja: "Patiesi dzīvā rakstniecība, kas mīt un veidojas tautas garā, ir vienumēr burtniecība, tautas dzeja."

Stilistika nozīmē arī to, ka kultivējot bieži ir jāravē nezāles: tādu netrūkst mūsu rakstu slejās un arī tās attīrīt, uzrādīt ir daļa no stila uzlabošanas procesa. Par jauno lasītāju domājot, jāatrod veids, kā isi, pārredzami, pat ar humoru, kur tas atrodams, ieskicēt piemērus, dot uzrādes un ieteikumus mūsu valodas stila veiksmīgai jaunradei. Mūsu valoda veidojas tālāk, kā ikuŗa cita kultūras tautu valoda un pārmaiņas ir neizbēgamas. Jāpieņem, ka ikkatrs centīgs un nenogurstošs, talantīgs rakstnieks vai dzejnieks, agri vai vēl atradis savu personīgo, īpatu stilu, kas viņam nodrošinās vietu mūsu rakstniecībā.

Nedomāsim, ka stilistika mūs tuvina formalismam, kāda zināma veida dekadencei, kad aizrāvušies ar formu, aizmirstam visu citu. Paturēdami prātā, ka stils, jeb kā to pasacīt un uzrakstīt ir, galvenokārt, tikai līdzeklis un nevis pašmērķis, jo bez stilistikas autoram ir vēl citi nodomi.

Mūsu ģeniālā dzejnieka un drāmaturga Jāņa Raiņa luga "Pūt, vējiņi", kā autors to ir minējis savu kopoto rakstu priekšvārdā, ietilpst Raiņa iecerētajā tautas dziesmu ciklā, blakus latviešu tautas teiku un pasaku, un Latvijas valsts vēsturisko ainu cikliem. Tātad padomā bijuši trīs cikli, kas, savukārt, ietilpst, t. s., vēsturiskajā ainā, blakus fantastiskajai gleznai, toreiz (1913. g.) vēl nedzirdētajai domai par Latvijas valsts tapšanu. Sniegdams priekšvārdus ikkatrai lugai, Rainis ir uzskicējis šī darba ideju, kompozīcijas izdomu, sacerēšanas procesu un sākumu savai lielajai darbu daudzveidībai.

Kārlis Dzirleja savās piezīmēs par "Pūt, vējiņi" saka, Jāni Veseli citēdams: "*Neviens nav devis tik daudzus un plašus darbus kā Rainis, kuŗam starp 12 drāmatiskiem sacerējumiem ir tikai viens reālas lugas fragments 'Girts Vilks'*". Rainim esot bijušas padomā veselas 120 lugas!

Tautas dziesmu ciklā Rainim ir trīs lugas - "Pūt, vējiņi", "Spēlēju, dancoju" un "Krauklītis", bet neuzrakstītas, "plānošanas stādijā" palikušas: "Kas aiz durvīm kļaudzina", "Vakarēšana" un "Jāņu dziesmas"; te Rainis paveica tikai pusi visa iecerētā.

Ir derīgi ievērot arī to, ka pirms "Pūt, vējiņi" sarakstīšanas, Rainim jau bijušas piecas citas lugas no citu ciklu sastāviem, kas kopā rada ģeniālu "virsplānu" - tā var rīkoties tikai izredzētie un pārļaicīgie mūsu tautas literārie autori, kāds bija Rainis.

Kas Raini pamudināja sacerēt "Pūt, vējiņi"? K. Dzirleja domā, ka jau agrīnajā dzejolī, kas sacerēts ģimnazijas gados un izdots 1935. g. pēc Raiņa nāves, ir jau visas priekšnojautas par lugas rašanos nākotnē un to jāsauc vai nu par tālredzību jeb pat gaišredzību, kā kādu atspulgu no lielas, neremdināmas kvēles. Šis dzejolis sacerēts tautas dziesmu pantmērā, kuŗu Rainis lietoja ar nodomu, formu pieskaņot saturam, jo blakus šai konstrukcijai ir arī metriskais pantmērs, ka, piem., "spāniešu trochajs", kuŗā sarakstīta luga "Krauklītis".

Lugā "Pūt, vējiņi", kā Dzirleja to pasaka, Raini citējot, ir vismaz divas pamatdomas: radīt "*jaunu uzskatu par dzimtenes kautro skaistumu kā vēlamu ideālu*", un "*kā latviešu tautas tieksmi*" iziet "*no nebrīvības brīvībā, no šauruma plašumā, garīgi pilnīgākā tautu cilvēcībā*".

Savā izvēlētajā metrikā, resp., rindkopu salikumā Rainis izvēlējās šai lugai latviešu tautas dziesmu pantmēru, kas ir, galvenokārt, četrpēdu trochajs, un Rainis esot žē-

lojies, ka šis viņa atradums neesot pienācīgi izvērtēts mūsu kritiķu aprindās, kaut gan Rainis mūsu t. dz. likumību esot stingri ievērojis. Rainis lugā "Pūt, vējiņi" ievēroja gan cezūras (pauzes) principu katras rindas vidū pēc otrās pēdas, gan arī kvantitātes likumu, kas pastāv klasiskajā dzejā, kur divas īsas skaņas var pielīdzināt vienai garai: grafiski tas izskatās šādi:

"Pūt, vē/ jiņi, // dzen lai/ viņu
Aizdzen/ mani // Kurze/ mē (i).

Katrā rindā ir divas dipodijas, kas katra sastāv no divām pēdām. Katra pēda sastāv no divi zilbēm, resp., katrā rindā ir astoņas zilbes. Patiesībā cik vienkārša ir šī likumība, ja mēs apskatām grafiski! Protams, mūsu tautas dziesma ir savā būtībā tik ļoti vienkārša forma, ka tā ir tikpat kā neatdarināma tulkojums! Vienkāršība ir reizē arī meistarība, kā to daudzi būs ievērojuši kā literātūrā, tā arī mākslā. Šo principu der iegaumēt ikkatram, kam rūp laba stilistika, jo ir vieglāk lietas sarežģīt, nekā tās vienkāršot; to zina arī zinātnieki, kā, piem., Einšteins, kuŗa relativitātes principi ir ar grieķiski sokratisku skaidribu. Cik bieži, kāda ģeniāla autora darbus lasot, mums "nokrīt kā zviņas no acīm" un, "Eureka!", mēs pēkšņi esam kādas pārlaicīgas gaismas kaut vai tikai uz mirkli apspīdēti. Šo pēkšņo "illuminācijas" momentu mēs saprotam kā spēju atklāsmi, kas seko garam "inkubācijas" periodam - tā to izskaidro filozofi un psihologi.

Atgriežoties pie metrikas Raiņa "Pūt, vējiņi" beigās vēl gribu atzīmēt, kā pētnieks Kārlis Dziļleja ir parādījis, kā Raiņa tekstu var mazliet "uzlabot", resp., piemērot "vispārinātā" tautas dziesmu metriskajā likumā, nemainot teikuma nozīmi. Tas rāda tikai to, ka katrs teksts var tikt "modernizēts" citā laikmetā, un nebūtu jāuzskata par "pārkāpumu" pret autoru, jo, ja viņš vēl šodien dzīvotu, viņš pats šai maiņai, droši vien, piekristu. Raiņa rindkopu "kad mēs gājām pušķoties" Dziļleja pārmaina par "Kad gājām pušķoties", kas ir tuvāk t. dziesmu "vispārinātai likumībai", resp., skan istāk, kā ista tautas dziesma, bet vai tas ir nepieciešami, tas ir cits jautājums.

Mēs šodien akceptējam Bībeles teksta modernu tulkojumu, resp., parafrazēšanu, pārceļšanu šāsdienas valodā, un arī angļiski līdz šim lietoto 1611. gada "King James" Bībeles tekstu var lasīt šāsdienas angļu valodā, taču būs kristīgie, kas vēlēšies paturēt oriģinālo, resp., agrāko vai beidzamo tulkojumu: mēs taču pretojamies ikkatrai maiņai, vēlēdamies paturēt katrs savu *status quo*, kas ir pavisam cilvēcīgi, un arī šis princips ir ikkatra autora jaunrades problēma.

Rakstnieks vai dzejnieks, ja viņš ir liels un ģeniāls, bieži ir "priekšā savam laikmetam", gan ideoloģiski, gan arī formā. Paiet gadi, pat simteņi, līdz laikam, kad tauta, citi literāti to akceptēs. Bet katra jaunrade balstās uz tradīciju un vislielākie avangardisti, Raini ieskaitot, savu gaitu iesāk kā centīgi un nenogurstoši pētnieki, kas rūpīgi iepazīstas ar visu labāko, kas jau ir uzrakstīts. Pretējā gadījumā mēs sastapsimies ar diletantu, kas mazliet šo to no stilistikas apguvis, mēģina sacerēt, piem., scenāriju piecu cēlienu, liela stila traģēdijai... Mums kā tam kurpniekam, ir jāpaliek pie savām liestēm!... Nav nekādas vainas iesākt ar mazumiņu - ir tikai jāvērpj kamolā - jo ilgāk, jo labāk.

Labi atceros pats savus pirmos soļus dzejā, vēl Eslingenas ģimnazijas laikos, kad pirmo reizi mūžā biju "nelaimīgi iemilējies" un "vajadzēja rakstīt" dzeju. Paņēmu Veltas Tomas kādu sonetu no "Laika" mēnešraksta un to vispirms analizēju. Uzzīmēju rindkopu ar visām zilbēm,

pēdām, cezūrām, atskaņām, kuŗas sonetā arī ir likumīgas un, uz šo shemu balstoties, "urbos savā prātā", kamēr sameklēju vajadzīgos vārdus, lai radītu vajadzīgo noskaņu, domu, ideju, izpausmi, kopsakarību tā, lai "formālie dzejas kauli" nerīvotos laukā no organiskās dzejoļa vienības. Tas nemaz nebija tik viegli, un lai tikai kāds to tagad pamēģinātu! Kur tad vēl augošās un kritošās intonācijas! Kur uzsvāri, alliterācija, metaforas, un neaizmirsīsim, ka laba dzeja lēnām un neuzkritoši tuvojas mūzikai... Labu dzeju ir bauda nevis lasīt, bet gan skandēt skaļi, jo būdama rakstu māksla, dzeja ir arī skaņu māksla, un neba velti labu dzeju pieprasa daudzi komponisti! Operām vajaga libretus un tā tālāk.

Te nu mēs esam nonākuši! No gramatikas likumiem, no kommatu lietošanas ieteikumiem, kas vajadzīgi vienādu teikuma locekļu atdalei, līdz aizlaicīgām skaņām, kas pārlaicīgi apņēma mūs un ceļ uz augšu! "Ave sol", jā, tā saucas viens no labākajiem mūsu šāsdienas koŗiem, kas ir arī varbūt vislabākais uz šīs planētas!

Raiņa "Pūt, vējiņi" beidzas ar vārdiem:

Pūt, vējiņi, dzen laiviņu,
Aizdzen mani jūriņā!
Jūŗas baltā augstumā!

Ari šim rindām var sekot tikai priekšskars, bet kā jau to zināsim: katras beigas ir cita posma vai nodaļas sākums, un katra uzvara ir jaunas ciņas sākums, kā to reiz pateica Anšlāvs Eglītis, latviešu valodas stila meistars.

Lasītājam varbūt liksies, ka, par Raini runājot, es lietas mazliet sarežģīju, taču pamatdoma allaž ir viena, un ģenijam tā ir pavisam vienkārša - kā Rainis, tā Richards Vāgners vēlējās paveikt tikai vienu lietu: dokumentēt sevi un savu laikmetu nemirstībai. Atcerēsimies, ka, jo lielāks dižgars, jo vairāk mēs no viņa varam mācīties, un šie avoti ir neizsmejami: viņš patiesībā ir kā okeāns, kuŗā ieplūst tik daudz straumju, ka tā tilpums turpina mainīties, tāpat kā tā dziļums, platums un gaŗums, un arī mums ir jāmainās Rainim līdzī, gribot vai negribot, ja vien mēs neesam mazas skaidiņas, kuŗas straume nes uz leju. Tad jau labāk būsim par "mazu ziedu vainadziņu", kuŗu "ligodama upe nes". Šajā nevainīgajā mūsu dainā ir apslēpta kāda liela, pārlaicīga, kosmiska doma: iedomāsimies, ka upes krastā ir iznācis Alberts Einšteins ar savu plivojošo matu kodaļu - viņš redz aplisku kustību divās dimensijās uz upes limeņa, taču laika tecējumā šī kustība kļūst par parabolu... un kas vēl notiek, ja saņiegtas ir krāces? Un kas notiek ūdenskritumā? Kā tad šo kustību saredzēs krastā stāvošs zinātnieks? Un kas notiksies, kad vainadziņš sasniegs okeānu? Kāda tad būs kustība, jeb vai tā apstāsies? Varbūt, bet okeānam taču arī ir straumes! Un kur tās nesis šo vainadziņu tālāk? Ko darīs vējš, vētra un viesuļi? Vai pastāv pat briesmas, ka šādu vainadziņu vētra var saplosīt? Jā, bet kur tad dosies ikkatra lapiņa un ziediņš? Un vai kādā salā nonācis, šāds ziediņš neizkaisis sēkliņas, kas iesēsies un pēc gadiem būs atkal jaunas, tādas paša puķītes? Un, varbūt, gadīsies kāds, kas no jauna pagatavos vēl vienu vainadziņu, līdzīgu iepriekšējam...

Stilistiku pētot un stila labākos paraugus iegaumējot, neaizmirsīsim arī citu tautu literātūru, kur ir tās pašas vēlmes un nodomi un tos sasniedz ar mazliet citādiem stilistikas paveidiem. Ir, piemēram, grūti angļu valodā rakstīt klasiskus heksametrus, jo šajā valodā nav vajadzīgo patskaņu daudzums un tāpēc pēdu gaŗums klibos, kaut gan arī te dažs labs iebildis un runās par cita veida dipodijām, bet katrs dzejas tulkotājs, resp., atdzejotājs

zinās grūtības, ar kuņģi ir jāsadurās ikkatram dzejas formas kalējam.

Stilistikas apgūšanā atdzejošana ir vislabākā skola. Pamēģiniet tikai tulkot kādu mūsu tautas dziesmu četrpēdri! Viegļāk būs ar prozu, bet arī tā ir jātulko tā, lai stilistika atbilstu oriģinālajam tekstam.

Šo ievadu ir labi beigt ar dzejas formas meistara Edvarda Virzas dzejas rīkopu:

"Dievs tikai talantu pēc savas gribas dod,
Bet māksla pantus vīt - mums pašiem jāatrod."

(No "Dzejas mākslas", didaktiskas poēmas,
dāvinātas Arnoldam Spekkem.)

TĀLIVALDIS ĶĪKAUKA

ES VAIRS NEVARU
ATRAST
SAVAS MĀTES KAPU:

Taisni pirms bēgļu gaitām -
marta mēnesī -
viņa apgūlās
sniega pulkstenīšos
un ieauga zālē.

Manas tēva mātes kaps
kaut kur Charkovā
nezināms -
droši vien -
asfaltu pārklāts.
(Viņa pagura,
savus dēlus gaidot)
Un viņas māte aizmīga
bēgļu ceļa malā
starp noputējušiem
avenājiem.

Mana māte aizies
pie Dieviņa
svešā zemē,
kuņas valodu viņa
ir aizmirsusi.

Viņu mīlestība vizēs ap mani
kā sudraba sakta tumsā,
kā rīta rasa kritīs
manu meitu vieglajās pēdās

Un mēs visas sasauksimies
mazdēlu asins ritmos
un bēru dziesmās.

LOLITA GULBE

NEĻAUSIM LATVIJAI AIZIET LIETUVAS PĒDĀS

Vai Latvija ies Lietuvas pēdās? Tāds jautājums
pacēlās LATA informācijas vakarā, 3. martā, Toronto,
noklausoties Gabi Petrauskienes stāstu par Lietuvu.

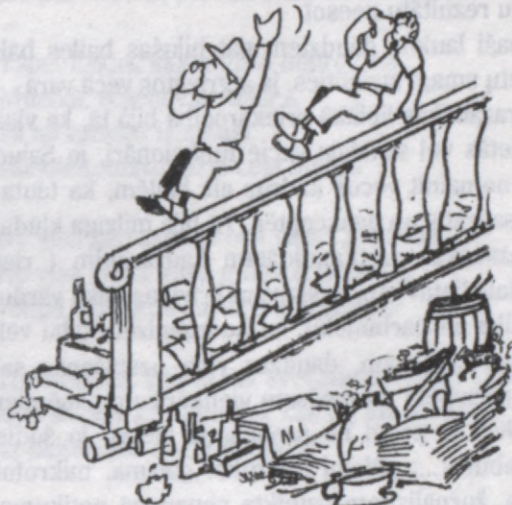
G. Petrauskiene pirms trim dienām bija atgriezusies
no Lietuvas, kur viņa pavadīja 14 mēnešus Lietuvas
prezidenta Vitautas Landsberģa birojā, kā asistente ārlietu
un ārzemju tirgus sakariem, izmantojot savu pieredzi
Ontario provinces civil dienestā (Civil Service).

MLB Ziņotājs, 1993. gada aprīlis

DZĪVES VIRPULĪ

Ar to politiku ir tā pat kā ar laiku.
Tas mainās kopā ar uzcelto.

Dzimtenē kamanīgu prieki beidzas,
smacenītis sākās

- Kundzīt, es pieņemu tikai valūtā

Viens no Latvijas jaunajiem miljonāriem.
Viņi grozās savā neatkarīgā klubā 21. Pēc
bikšu platuma var spriest, ka ir pagājušā
laika kupci.

Viņas stāsta galvenie punkti šokēja klausītājus.

- Caurmēra lietuvietis isti neizprot, kā darbojas dažādas politiskās sistēmas. Pēc referentes domām, Lietuvā daudzi demokrātiju uzskata par atļauju darboties bez noteikumiem. Reizē ar to valda anarchija.

- Sajudis par daudz koncentrējās meklēt palīgu ārzemēs, un nenostiprināja savu pozīciju mājās.

Lauku ļaudis nav pietiekami izglītoti (backwards), burtiski teica referente. Televīzijai ir tikai 2 kanāli - valsts un Maskavas. Avīzes ir ļoti dārgas, tās maz var atļauties, tādēļ cilvēki vairāk lasa vietējos apkārtrakstus, kas neatspoguļo patiesu valsts stāvokli.

- Sliktai vai pat pārprastai un nepareizai informācijai bija ļoti liela ietekme uz vēlēšanu iznākumiem.

- Veco komunistu delegāti ļoti uzsvēra, ka cieši jūturas pie austrumiem, jo rietumi gan daudz sola, bet nekādu redzamu rezultātu neesot.

- Īpaši laukos daudziem pat bijušas bailes balsot, jo tas varētu smagi atiebties, ja atgriestos vecā vara.

- Brazauskas lielākā priekšrocība bija tā, ka visās svarīgās vietās vēl strādāja vecie funkcionāri, jo Sajudis vilcinājās nomainīt vecos kadrus aiz bailēm, ka tauta šo rīcību nesaprātīs un neakceptēs. Tā bija milzīga kļūda!

Brazauskas pretkandidātam Lauzaraitim (rietumos dzīvojošais lietuvietis ar slavenību brīvības laika vārdu) pietrūka laika un darbinieku, lai noorganizētu labu vēlēšanu kampaņu. Piedevām, daudzas viņa uzstāšanās sabotēja vietējie pretspēki ar pavisam vienkāršiem paņēmieniem - sūtot cilvēkus prom no sanāksmju vietas, jo šodien neviens nebūšot...; pēkšņi pietrūkst gaisma, mikrofoni nedarbojas, žurnālistiem pateikta nepareizā notikuma vieta u. t. t. Lazaraiša kampaņu pavadīja divi autobusi ar žurnālistiem, bet ziņas par viņu nenonāca avīzē!

- Brazauskam bija viss gatavs - labas TV intervijas ar jauku ģimeni, paša tikko publicēta grāmata. Televīzija orķestrēja politiskās debates tā, lai tikai Brazauskas būtu labā gaismā. Piemēram, pieteikto debašu vietā liek abiem kandidātiem teikt 15 minūšu uzrunu un rādīt par sevi filmu materiālu. Brazauskam viss jau sen sagatavots; Lauzaraitim jāķer pēdējā minūtē, kas labi neizdodas. Ļoti efektīga taktika.

Nepalīdzēja apsildīšanas trūkums - divas nedēļas pirms vēlēšanām nebija nemaz siltuma (Jo Lietuva esot Krievijai parādā 40 miljoni rubļu!)!

Brazauskas uzsvēris, ka labi pazīstot Maskavas koridorus, lai gan, teica referente, pretspēlētāji tagad mainījušies. Šī lielība imponēja. Vēl vairāk vēlēšanu rezultātus iespaidoja Sajudis sastāvā lielā skaitā iefiltrētie KGB darbinieki. Landsbēga valdība piedzīvoja šoku pēc šoka, kad galvenie līderi ap viņu izrādījās KGB jeb LDDP.

Referente arī aizrādīja, ka ārzemēs bieži nezina, kas patiesībā notiek aiz skaistiem virsrakstiem. Piemēram, "Sarunas par krievu armijas izvešanu" patiesībā bija tikai par datumu un vietu, ne par tiešu akciju!

Kā labi eļļots tanks pārdēvēto komunistu ievingrinātā sistēma pārbrauca Sajudis kandidātiem.

Tagad, kad LDDP atkal pārņem varu, tā bez žēlastības atlaiž darbiniekus, kas nav savējie, pat par tik niecīgiem "pārkāpumiem" kā Lazarauskas plakātu izstādīšanu!! Daudzi bijušie deputātu ministri, kas bija vecie komunisti, tagad ir ministru posteļos. LDDP nemaz nese ko konstitucionālam procesam, tā kā situācija Lietuvā pašlaik ir ļoti smaga.

Kādas paraleles ir Latvijā, ko lai mācāmies?

Latvijai draud uz mata tās pašas briesmas! Juris Bojārs (LDDP, pārdevētās komunistu partijas vadītājs) ar saviem veciem funkcionāriem un veciem un jauniem ciņu biedriem varētu būt tikpat stiprs. Nedrīkstam aizmirst, ka

viņa kadriem ir lieliska pieredze dezinformācijā. Sakot patiesību, bet ne visu patiesību, var situācijas un kandidātus nostādīt maldinoši labvēlīgā gaismā. Kad vara būs rokā, tad par lētticīgiem varēs tikai pasmieties.

Kā novilkt šiem vilkiem viņu aitādas kažociņu, tā būs viena no lielajām vēlēšanu problēmām arī Latvijā.

Tādēļ piektās Saeimas vēlēšanu diena, šī gada 5. jūnijs, būs viena no vissvarīgākām dienām Latvijas patiesās neatkarības atgūšanai.

Kā zinām, Latvijā dzīve ir tik grūta, ka bieži dzirdams rūgtums pret valdību, apnikums un nevēlēšanās piedalīties demokrātiskajā procesā.

13. janvāra savijpojums un spēks, kas ļāva plikām rokām celt barikādes, ikdienas rūpēs piemirsies.. Piemirsies, ka Andris Slapiņš un citi zaudēja savas dzīvības demokrātisko brīvību ideālu dēļ!

Tāpēc katram, kas nav iegrimis bezcerībā, ir jāiet citiem palīgā, jo nebalsošana nenozīmē neitralitāti, tā ir nekontrolēta balss aizsviešana citiem.

Jaunās Saeimas vēlēšanu procesā jāpiedalās ikvienam latvietim, arī šeit, Kanādā. Jāmudina itin visi draugi, radi un paziņas, šeit un Latvijā, vēlēšanu dienā nepalikst mājās, bet iet balsot. Varam darīt vēl vairāk - varam mudināt savus radus un draugus Latvijā apzināt, kuri balstiesīgie vēlētaji viņu aprindās nevarētu iet balsot vai nu aiz transporta trūkuma, kādu citu sarežģījumu vai pat vienkārši baiļu dēļ! Īpaši vecāki cilvēki varētu baidīties atstāt dzīvokli visdažādāko iemeslu iespaidā.. Šīs problēmas visur var atrisināt, par tām laicīgi rūpējoties. Nepietiek palūties uz "citiem", jādomā un jākārt katram pašam.

Neatkarīgas un brīvas Latvijas jaunajai Saeimai ir absolūti nepieciešama katra balss, to neviens nedrīkst aizmirst.

Pietiekami bieži esam arī šeit pieredzējuši, kā kandidāti uzvar ar niecīgu balsu vairākumu!

Ļoti negatīvi šajās vēlēšanās var iedarboties pārmērīgais sarakstu skaits. Katrs saraksts, kas nesasnies vajadzīgos 4%, būs uzdāvinājis savas balsis pretiniekam - vienotajai, nesaskalditajai veco komunistu partijai, kas par katru cenu mēģinās palikt savās varas pozīcijās! Tā ir pavisam vienkārša matēmatika, un šis zaudētās, sīkumaini saskaldītās balsis varētu atsviest Latviju veco kadru pavadā! Lietuvā tā pazuda 250 000 balsis!! **Tās ir ļoti nopietnas briesmas.**

Mudināsim visus pievienoties PBLA ieteikumam, lai, sekojot savai sirdsapziņai, **balsojot izvēlētos no tikai 4 sarakstiem:**

Latvijas ceļa - Meierovics, Gorbunovs, Kadeģis, Andrejevs, Panteļejevs un citi.

Latvijas Tautas Frontes - Godmanis, Augstkalns, Ražuks un citi.

Latvijas Nacionālās Neatkarības Kustības (LN-NK) - Krastiņš, Berklāvs un citi.

Zemnieku Savienības - Kinna, Berķis, Ulmanis (Kārļa Ulmaņa brāļa mazdēls) un citi.

Rakstīsim vēstules, zvanīsim, ķersimies pie darba tūlīt, lai pēc vēlēšanām Dziesmu svētkos Rīgā pār vaigiem lītu prieka, ne bēdu asaras!

BIRUTA RUBESA

Laikrakstā "Dirva" A. Bundonis rakstā "Kādu ceļu iesim nākotnē?" pieskaņas iemesliem, kāpēc Latvijas Saeimas vēlēšanās uzvarēja bijušie komunisti. Viņš raksturo arī pašreizējo stāvokli Saeimā, kurā radušās domstarpības un reizēm rit nevajadzīgi strīdi.

Še izvilks no Bundonis raksta:

Lietuvas Saeimas vēlēšanas ir aizvadītas. Uztraukums par vēlēšanu iznākumu ir jau norimis, tas viss ir pagātne. Ievēlētie Saeimas locekļi solījās pirmā Saeimas sēdē strādāt tautas uzticētā darbā - Lietuvai.

Liktos, ka šī gadā sabiedrības galvenā interese vēlētā nākotnei un rūpētu jautājums, kā veiksies jaunie ievēlētie tautas pārstāvjiem izklūšana no "vilku bedres", kurā bija iekļuvuši pēdējos gados, sekojot padomju "demokratijas" paraugam.

Ja pirmās Saeimas sēdēs valdība optimisms un nomierinoša gaisotne, tad vēlāk iesāka izpausties savstarpēja neuzticība un apvainojumi. Iesākās strīdi, it sevišķi kreisā un labā spārna starpā. Veids, kā notika balsosšanas pārsteidz un bieži atgādina vēl neaizmirstos "labo laiku" partijas sanāksmes. Reizēm pat liekas, ka kreisie it kā sacenšas, lai paceltu pirmais roku, atbalstot prezidējošo ierosinājumus.

Saeimas vēlēšanas bija tiešām demokratiskas. Varbūt tas demokratiskais asns kļūs spēcīgāks un taps par pamatu mūsu dārgajai Lietuvai.

Taču liela tautas daļa jautā, kādēļ mēs savas valsts likteni uzticam cilvēkiem, kurū vidū ir tādi, kas vēl nesen bija pārliecināti "laimīgās" sociālistiskās sabiedrības - Padomju Savienības "demokratijas" atbalstītāji. Kādēļ tauta pirms gadiem atbrīvojusies no nepacīšamā jūga, griežas pie tiem, kuri šo jūgu atbalstīja 50 ilgu gadus?

Visvieglāk būtu vainot lielu tautas daļu isredzībā, stulbumu politikā u. t. t. Bet nevarētu pieņemt, ka mūsu tautieši ir nepilnvērtīgi. Tad jau nebūtu bijis ne Baltijas ceļš, ne tūkstošiem degošām sirdīm ļaužu Neatkarības laukumā, ne pie televīzijas torņa un citur liktenīgajās 1991. gada dienās.

Šodien ar sirdssāpēm jākonstatē, ka notikusi sabiedriskās domas maiņa. Sabiedrība it kā izdzēsusi no atmiņas solījumu - izciest brīvības labā grūtības, ar kādām būs jāsadurās. Nevēlos ticēt, ka tauta, sadurēties ar pirmām ekonomiskām grūtībām, ir salūzusi. Uzskatu maiņai ir pamatā tie 50 gadi, kad ļaudis redzēja to laiku vadītājus, "tautas kalpus", no augšas līdz pašai apakšai, ka nekā laba no viņiem nav sagaidāms. Cilvēkos iesēdās dziļi apziņa, ka valdība ir tautas ienaidnieks. Tani laikā dzima patriotisms un cenšanās izturēt un nepārlūzt.

Kad iesākās ekonomiskās grūtības, dažiem pietrūka izturības, citus pārņēma šaubas gribot, negribot, un tās izpaužas kā neuzticība valdībai.

Ja esam atklāti, tad jāatzīst, ka Augstākā Padomē un valsts iestādēs ne visi vienādi saprata un vērtēja viņiem tautas dāvāto uzticību. Dažiem valsts lietas kalpoja personīgām interesēm un karjērai. Pretestības noskaņu sekmeja arī "bijušie" un dažādie provokatori. Ļaunākais, ka daudzi "bijušie" iesēdušies daudzās iestādēs, ieveduši tur neredzētas birokrātiskas struktūras un tiši ignorē, sabotē valdības un parlamenta lēmumus. Ir tomēr jāatzīst, ka gana bieži daļa lēmumu bija nepārdomāti, steigā pieņemti un neprecīzi formulēti. Viss tas radija iespēju izmantot situāciju netīriem mērķiem tiem, kuriem Lietuvas neatkarība ir it kā rīklē iesprūdis kauls. Dažos preses izdevumos visu laiku bija melu pilni raksti, vērsti pret valdību un atsevišķām personām. Savlaicīgi plānota pretestība valdībai un pret valdību vērsta agitācija iesākās jau no neatkarības pasludināšanas dienas. Vainīga bija tikai valdība, bet ne vietējie birokrāti. Šādas domu izpausmes dzirdamas arī Saeimā. No ļaunā apziņām vēl joprojām nav zuduši doma, ka valdība ir savā ziņā tautas ienaidnieks.

Raksta autors izsaka vēlmi, lai lietuvji nopietni padomātu, kāds ceļš ejams nākotnē.

Ž. ZENTIŅŠ

MINIATŪRA PAR TEKOŠO POLITISKO MOMENTU

Liekas, Stockholmā, Oslo un Kopenhāgenā
gandrīz visi nekļūdīgi saprot,
ka Skandināvijas robežas
no Lielā brāļa apkampieniem un skūpstiem

atkal
(un varbūt pēdējo reizi!)
iespējams aizstāvēt

ne pie Zviedrijas, Norvēģijas, Dānijas svētajiem kras-
tiem,

bet ciniņā neparastā
jau pie Narvas, pie Abrenes un Daugavpils.

Tāpat liekas, skandināvi noprot, ka
Minskā, Ķījevā var rasties,
kā no tumsas iznākušī,
visneiedomājāmākie ceļa biedri.

Ko visu gan saved kopā valsts politika!
Ko visu vienā gultā gulda šī izgudrā,
viltīgā, aplinkus darītāja starpniece!

Tur Minskā, Ķījevā var svešinieki draugi kļūt,
kam kopīgs ienaidnieks, kas lūr aiz robežām
uz baltkrievu augļu dārziem

un kaimiņu saules puķu laukiem,
uz ukraiņu auzām saviem dzelzs kumeļiem...

Tāds nu ir divdesmitā gadu simteņa
deviņdesmito gadu sākumā
(nepieminot te Kaļalaučus)

tekošais politiskais moments
Skandināvijā un Ziemeļaustrumu Eiropā.

Vienīgi Somija, kādreiz pamesta Staļinarmijas nagos,
vientuļas, neaizstāvētas sievas liktenim,
sadauzīta un aplaupīta Ziemas kaŗā
un brāļojoties ar Hitlera brašļiem "Barbarosas"
kaujās,

tagad azartiskā neatlaidībā
spēlē neitrālu sava ceļa gājēju.

Bet politika (patik kādam vai nepatik)
nav galejību,
tikai iespējamību izcīnīšanas māka.

AIVARS RUŅČIS

GRĀMATAS

PIECI GADSIMTI LATVIEŠU LITERĀTŪRAS

Visu cieņu Marī Fransuā Anri, t. i., Voltēra intelligentas sadzīves ticības apliecinājumam (jūs taču zināt - "es nepievienojos nevienam tavam vārdam..."), bet, lai pēc tā dzīvotu, kultūrai sabiedrībai, piem., šī izdevuma lasītājiem Latvijā un ārzemēs, ir nepieciešama konkrēta un lietišķa informācija, faktu uzskaitījums un to sadales vai interpretācijas kritika.

Tātad - par grāmatu Latviešu rakstniecība biogrāfijās (atb. red. V. Hausmanis, apg. "Latvijas enciklopēdijas", Rīgā, 1992.), kuŗā starp pelēkiem vākiem alfabētiskā kārtībā (vai) viss mūsu turpat gadsimtu ilgi uz pusēm šķeltās daiļliteratūras bijušais un esošais potenciāls: rakstnieki, viņu tulkotāji, izdevēji, literatūras zinātnieki un kritiķi, kā arī priekšteči kopš 1532. gada, kad nomiris Nikolajs Ramms, pirmais zināmais garīgo tekstu tulkotājs latviešu valodā. Viss - isbiogrāfiju un bibliogrāfiju "sausās" rindās, kuŗās nav samanāma sliekšme kaut ko īpaši slēpt, kaut ko īpaši izcelt. Valda uzzinātais. Dažviet liekas - rindas ir pa isām, un par dažiem citiem kādu rindiņu pelnījušiem to nav nemaz. Pēdējam ir lietišķi izskaidrojumi, un par to nekādi "diletantu kaŗi ar diletantiem" nebūtu jāved. Mums nastu pietiek, zināšanu par maz. To sakopšanai domāta šī grāmata.

Grāmatā ir 414 lappuses. No tām 368 lappuses (9. - 376.) atvēlētas alfabētiski sakārtotiem autorvārdu šķirklīem ar bio- un bibliogrāfiskiem materiāliem par vairāk nekā 1.600 autoriem un citiem, kas ar literatūru nodarbojušies. No 377. - 413. lpp atrodam: a) literātu chronoloģisku rādītāju, kas sakārtots strikti pēc dzimšanas datiem; b) uzvārdu un pseidonīmu alfabētisku rādītāju; c) dzimšanas vietu rādītāju un d) apbedījumu vietu rādītāju (trīs guļ jūrās: Z. Lazda Baltijas, K. Jokums Kaspijas un J. Jansons-Brauns Ziemeļjūrā), kā arī e) avotu un izmantotās literatūras sarakstu. Grāmatai ir satura rādītājs, priekšvārds, lietot saisinājumu un redakcijas darbinieku saraksts. Visi šķirklīši ir parakstīti, par trimdas autoriem rakstījuši kādi piecpadsmit līdzstrādnieki.

Andrejs Eglītis 1979. gadā Visbijā: "Mums jātiek pāri!" Vārdi - tik aptveroši, ka tiem vienmēr varēs meklēt piepildījumu. Vienu es saskatu aplūkojamā grāmatā: Kopš revolūciju un politisko kaislību samīlšanas par dogmu nocietinājumiem, plaša ir šķirusi vienas tautas un vienas valodas literātus vienu no otra. Ari kā cilvēkus. Sašķeltības pēdējais posms ir bijis vissmagākais.. Plaša uztriecās arī tiem, kam it kā rita miglās jau rādījās kopīga ceļa nojausma. "Nē, nepieļausim!", preti skrēja atbalsis kā šaudiklas pāri jūrām, un katrā pusē atradās nepieļāvēji.

Ikvienam rakstniekam ir - attīstītāki vai mazāk attīstīti - talanta dotumi, vēlme rakstīt un redzēt savus darbus žurnālos un grāmatās. Tāpat, kā visur pasaulē un visos laikos un iekārtās - arī mums. Lai "tiktu pāri" un pie cilvēciskā (arī vājuma!), cilvēks ir jānoliek priekšplānā ar visiem viņa darbiem un nedarbiem. Un vispirms ir jāzina, ka viņš ir. Jo ikviens noklusējums un noliegums dzen briesmīgi jaunas saknes no paaudzes paaudzē.

Nenoliegtus un nenoklusētus tagad visus ieraugām grāmatā Latviešu rakstniecība biogrāfijās. Katru sava alfabēta burtā iedaļā - Jāni Andrupu un Jāni Aneraudu, Veroniku Strēlerti un Annu Rancāni, Margaritu Ausalu un Ingridu Sokolovu - tik dažādus un "nesavienojamus". Tomēr - visi ir gabaliņš latviešu rakstniecības, tāpat, kā arī vācietis V. K.. Binemanis ar latviešu baznīcas dziesmām, slovākieta Jana Tesaržova ar latviešu (tagad arī trimdas) autoriem slovāku valodā un V. K. Metjūss, jau sen kā patencināts par atdzejojumiem angļiski. Tad - Jānis Sarma zem zemes Austrālijā un Rudite Kalpiņa, (šoreiz) jaunākā no visiem, Ziemeļvalstu informācijas birojā Rīgā - vēl viena dimensija. Un pastarpus - Vilis Lācis un Andrievs Niedra ar saviem nepiedodamajiem darbiem, bet arī literāro seju, kad vēl bija tāds laiks.

Kādi tad nu izskatāmies šķirklī pa šķirkliem pēc tam, kad pateikts kad un kur dzimuši (mirušajiem miršanas

dati), kādās skolās gājuši, kad un kā debitējuši un kādām grāmatām savu talantu atdevuši?

Mūža veikuma raksturojums (to nedaudz rindās pateikt - grūts darbs) ir vairumam. Daži šķirklī autori daudzskārt devuši tikai "cietos datus" (piem. B. Kalnačs).

Daiļrades raksturojumi, kur tādi ir, parasti ir visai trāpīgi. Piemēram, par Zeltiti Avotiņu: Dzejai "raksturīgs intimi klusināts dabas vērojums lakoniskās miniatūrformās, kā arī smeldzīgs un skeptisks laikmeta un cilvēka garīguma vērtējums (V. Vecgrāvis). Par Ainas Zemdegas dzeju, kuŗā "sakņu meklēšanas motīvi apvienoti ar eksistenciālām patiesības alkām. Daļā dzejoļu ass protests pret tēvzemes apspiešanu un pārveidošanu. Dzejas formā gk. liriski intonēts verlibrs." (arī V. Vecgrāvis) Šķirklī apjomi atkarīgi no publicējumu skaita un 'darbošanās': A. Plaudim Austrālijā tas divreiz plašāks nekā Dr. E. Andersona Latvju enciklopēdijā atrodamais, bet pārāk īss izskatās Dagnijas Šleieres (Zviedrija) šķirklis. Kā notikusi darbu sadale redakcijā, nav zināms, bet daži līdzstrādnieki "paslinki" norakstījuši no līdzīgiem izdevumiem (reizēm varbūt patiesi trūcis citu avotu). Kaitina agrāk lietotā formula "kalpotāja dēls". Kas tie par "kalpotājiem"? Netikums tomēr jau krietni savaldīts.

Zviedru kultūrziņotāju arodžargonā par rakstnieku raksta - it kā būtu "iesauktais" - "civīlā" tas un tas. Kā ar mūsu "civīlajām" nodarbibām? "LPSR Iekšlietu min-jas polit. un audzināšanas darba nod. instruktors (...) Latv. radio lit. raidījumu pogrammas vadītājs" (dzejn. P. Jurciņš); "... ģenerālis, Latv. leģionā, 15. divīzijā komandējis artilērijas pulku, bijis amerikāņu gūstā" (dzejn. V. Skaistlauks).

Temati, stili, pieeja rakstnieka "uzdevumam" ir bijuši dažādi un visu aptveroši. Šķirstot šķirkljus, atrodam, ka dzeja rakstīta gan "pad. patriotisma, tautu draudzības un internacionālisma garā" (Mirdza Ķempe), gan, ka dzejas "pamatnoskaņojumu veido tautas traģiskā likteņa tema (...) tēvzemes nebrīves pārdzīvojums" (Andrejs Eglītis). Margitas Gūtmanes darbos turpreti rodams "trimdinieku garīgās esamības dramatisms, nacionālās identitātes meklējumi".

Kad mūžs galā un pielikts punkts, daudziem latviešu rakstniekiem šis punkts "pielikts pirms beigām". Mēs lasām (citātu ekscerpti šeit un augstāk mani): "1944. g. rudenī... arestēts un tiesāts (...) miris Rīgā Centrālcietumā vai ceļā uz Maskavu" (V. Eglītis), "1937. arestēts, tiesāts, nošauts" (R. Eidemanis), "deportēts 1941. g. no Litenes, apbedīts 1941. Astrahaņā" (A. Grins), "miris cietumā" (J. Lācis), "miris traģiskā nāvē" (Uldis Leinerts), "noslepkavots Smiltēnes mežos, politiski asāka dzejas daļa palikusi ārpus krājumiem" (Varis Leikarts).

Laikrakstā Literatūra un Māksla Herberts Vitols jau norādījis uz vairākiem trūkumiem. No "mūsu puses" jāatgādina, ka nav Jaunās Gaitas ilggadējā galvenā redaktora Laimoņa Zandberga, viņš rakstījis arī stāstus, trūkst Austrālijas dzejnieka, literatūrzinātnieka un recenzenta Gundara Pļavkalna, no Amerikas dzejļaudim nav pieminēta Maija Meirāne. Nav neviena no Rirdaniem, ne pašā Rirdana (Ernesta Rirdanča), ne meitas Baibas, kas rakstījusi dzeju, tulkojusi. Bet ir tāds laiks, kad (pēc redaktora) darbu "nevarēja stiept garumā", jo "cilvēkiem jādod iespēja iegūt vismaz elementāto informāciju par trimdas literatūru, par noklusētiem Latvijas rakstniekiem". Ar visām šīm nepilnībām grāmata Latviešu rakstniecība biogrāfijās nu ir un - noderēs skolotājiem, skolēniem, studentiem. Tā ir glioti iekārtota; patikami, ka

pie ASV vietvārdiem ir pavalstu nosaukumi (V. Ruņģes nopelns?); citvalodu grāmatu tituli būtu pelnījuši citīgāku korektoru. Rakstnieku ģimenes - kā nu kuŗa, būtu labākas, ja būtu labāka papīra bijis.

Redakcija jau strādājot pie Papildinājumu sagatavošanas. Par nepilnībām tādēļ vispareizāk tūdaļ rakstīt LZA Literatūras, folkloras un mākslas institūtam (Anitai Rožkalnei), Turgeņeva ielā 19, LV-1018 Rīgā.

ANDREJS IRBE

MĀCĪTĀJU ĒRKŠKAINAIS CEĻŠ

E. Ķiploks **Taisnības dēļ vajātie**, Latviešu Ev. Luteriskā Baznīca Amerikā, 1993, 249 lpp, brošēta.

Grāmatā savāktas ziņas par latviešu ev.-lut. baznīcas ordinētiem mācītājiem, kas nogalināti vai aizsūtīti spaidu darbos uz Padomju Savienību kopš 1941. gada vai piedzīvojuši citādas vajāšanas. To nolūks nav vērstis tikai pret baznīcu, bet mērķis bijis lēni un nesaudzīgi iznīcināt latviešu tautu, apvainojot cilvēkus valsts nodevībā vai piemērojot deportāciju, pārvietojot ģimeni vai atsevišķus cilvēkus uz citu vietu, parasti uz Sibīriju. Abos gadījumos zaudēta manta, cilvēki tiesāti aizmuguriski bez lieciniekiem un pierādījumiem. Primitīvos un sliktos dzīves apstākļos Padomijas ziemeļos vai Sibīrijā cilvēki ātri novāvēja vai nomira, sargu apiešanās bija brutāla, bet kriminalistiem neierobežota vara. Aizvestie mācītāji 1941. gadā miruši ātri, parasti viena vai divu gadu laikā.

Deportēto ģimeņu locekļu stāvoklis dažos gadījumos bija sliktāks nekā apcietinātiem. Veselīgākie strādājuši kolchozos, vecos un mātes ar bērniem atstājuši savam liktenim. Latvieši Sibīrijā mēģināja salabot kādu pamestu baraku vai iekārtot zemē ieraktu velēnu būdu. Pirmās okupācijas laikā 1940./41. gadā bojā aizgājuši 12 mācītāji, bet otrreizējā okupācijā no 124 Latvijā palikušiem luterāņu mācītājiem tiesāti vai izsūtīti 33.

Grāmatā dažāda garuma atsevišķos rakstos ievietotas ziņas par 50 mācītājiem, bet tekstā pieminēti 112 mācītāji. Visiem ir biogrāfijas, daudziem arī fotogrāfijas, pēc katra raksta norādes par viņu avotiem. Tomēr dažās vietās manāmas iespaidumklūdas vai nepilnības. Nedaudz gadījumos pieminēti nacionālsociālistu un cara laikā apcietinātie, kā arī latviešu mācītāji, kas palika Krievijā.

Par dažiem mācītājiem atrodami plašāki raksti, citiem tikai īss dzīves gaitas apraksts un pierakstījums par izsūtījumu. Ne visi mācītāji vienmēr nodevušies teoloģijai. Kārlis Gailītis 1939. gadā nopircis mājas Grostonas pagastā, gadu vēlāk atsacījies no darba Kabiles draudzē un pārcēlies saimniekot lauku mājās, pēc kara atkal apstiprināts par mācītāju, bet 1949. gadā izsūtīts.

Daži apstākļi izsūtītiem ir kopīgi vai līdzīgi, bet visiem dzīves apstākļi izsūtījumā ir bēdīgi. Pēc apcietināšanas piederīgie mēģina apciemot cietumā savu ģimenes locekli un nodot tiem kādu pienesumu. Ja to nepieņem, tad tā ir zīme, ka tuvinieks aizsūtīts uz citu vietu vai pāri Latvijas robežai. Ja sargi pienesumu pieņem, tas nenozīmē, ka to saņem apcietinātais. Vilcienam šķērsojot Latvijas robežu, daudzos gadījumos izsūtītie dziedājuši "Dievs, svēti Latviju!" Vairums palaujas uz Dievu un tā žēlastību. Daļai izsūtīšanas ceļš zināms, citiem to var tikai minēt, bet ir arī sīki aprakstīts viss izsūtīšanas ceļš uz Sibīriju.. Nereti nopemtas vērtīgākās mantas, kā pulksteņi vai gredzeni. Dažiem izsūtītiem mācītājiem laimējies dabūt cilvēciņu apmešanās vietu, dažreiz arī samērā labu darbu izsū-

tījuma apstākļos. Saglabājušās dažas vēstules, kur ģimenes locekļi no Latvijas sarakstījušies ar izsūtītiem piederīgiem.

Parasti uzdoti aizvešanas, atgriešanās vai miršanas datumi, aizvešanas veids un dzīve Sibīrijā. Vecākais cietušais mācītājs bijis 1860. gadā dzimušais Jānis Reinhardts, ordinēts 1887. gadā, ko padomju kaŗavīri kādā lau-pīšanas laikā nogalinājuši 1944. gadā. Maksimiliāns Gri-vāns ir vienīgais no režīma tiesātiem mācītājiem, kas ap-rakstījis savus piedzīvojumus autobiogrāfijā. Mācītājs Ar-turs Krauklis aizvests jau 1941. gada aprīlī, kad viņa dzīvokli ieradušies pieci bruņoti čekisti, viens runājis lat-viski. Bijušais Izglītības ministrs Ludvigs Adamovičs sa-sniedzis gala mērķi pie Ziemeļjūras pēc mēneša, sākumā strādājis par kaprāci un pie aizbērtā kapa noskaitījis lūg-šanu. Pirmais mirušais apglabāts zārkā, vēlāk apglabāti tikai apakšveļā.

Jāņa draudzes vikārs Roberts Feldmanis atceras, ka pēc krievu ienākšanas Rīgā 1944. gada oktobrī sākās varmācīgās varas uzbrukums neaizsargātai tautai. Jau-nākās paaudzes atstātie tēvi un mātes cieta varmācības, aplaupīšanas, bandītu uzbrukumus un "bīra kā rudens lapas". Kapsētā mācītājam dažreiz bija jāpavada visa die-na, lai dotu pēdējo svētību. Kristības vēl notika, bet vēlāk bērnus nesa uz izpildkomiteju, lai tos "apsvētītu". Velna bīksts tēvi sauca uz "parunāšanos". Archibīskaps G. Turs ātri izkārtēja darbu tiem, kas atgriezās no izsūtījuma.

Prāvests Pauls Rozenbergs palicis Rīgā, apcietināts, nokļuvis Vorkutā, atbrīvots. Pirms mājup braukšanas gribējis drusku piepelnīt, bet kriminālie noziedznieki ap-laupījuši un nosītuši, miris 48 gadu vecumā. Viņa tēvs Pēteris Rozenbergs, Mārtiņa baznīcas mācītājs, arī miris tai pašā vecumā. Viņš apcietināts pirmajā terrora laikā un miris ar tifu 1919. gadā.

Alberts Freijs bijis subasistents, vēlāk ārkārtas pro-fesors Teoloģijas fakultātē, bijis literāts, Kuldiģā 1945. gada 5. maijā vadīja Tautas padomes sēdi, bija Izglītības ministrs Oša valdībā (dažas dienas), apcietināja 1948. gadā, izsūtīja uz Tāliem austrumiem, kur cietumā mācīja japāņiem angļu valodu, atgriezās Latvijā, pēc archibīskapa P. Klepera nāves bija archibīskapa vietas izpildītājs.

Īss raksts ir par Saeimas deputātu, Izglītības ministru, Rīgas pilsētas ģimnazijas direktoru un citu amatu pildītāju Paulu Gailīti. Izsūtīts 1941. gadā, miris divus gadus vēlāk Sibīrijā.

Latgales iecirkņa prāvests, Satversmes sapulces un Saeimas loceklis Kārlis Irbe pēc otrreizējās komunistu okupācijas uzņēmās Latvijas ev.-lut. baznīcas vadību. Viņš nepadevās okupantu priekšlikumiem, 1946. gadā apcie-tināja un izsūtīja, jo viņš neievēroja komunistu vēlēšanos.

Mācītājs Richards Libietis bija vīrs bez bailēm, gatavs aizstāvēt savu lietu. Baznīcas virsvalde viņu atstādināja no amata, otrreizējā okupācijas laikā atguva savas tiesības, arestēts 1949. gadā, jo nav klausījies čekas prasībai, lai viņš izpēta un stāsta, ko cilvēki runā. Stendes mācītāju Jāni Saulīti apvainoja, ka tas apgādāts ar vācu isviļņu raidītāju. Viņu notiesāja uz 10 gadiem izsūtījumā, bet jau nepilnus 3 mēnešus vēlāk viņš Sibīrijā miris. Grāmatā iespiestas vai-rākas māc. Saulīša vēstules, kuŗas viņš no izsūtījuma vie-tas rakstījis sievai un kur aprakstīta dzīve izsūtījumā. Otis Baltiņš sūdzējies par baznīcas vadības piekāpību, bet pa-cietīgi panesa nievas un uzbrukumus. Izsūtīts Sibīrijas tai-gās 5 gadus.

Mācītāju vajāšanas notikušas arī vācu nacionāl-sociālistu okupācijas laikā. Artūrs Kaminskis izdevis ro-

tētu pagrīdes izdevumu "Tautas Balss", kur darba darītāji sazinājās ar segvārdiem, bet vācieši tomēr bija viņus izsekojuši. Kaminskis apcietināts, nokļuvis Salaspilī, tad Štuthofā, pēc tam krievu gūstā.

Grāmatā ievietots raksts par vajāšanām cara laikā un par latviešu mācītājiem, kas palikuši Krievijā. Pēteris Kamols aprūpējis latviešus Krievijā, piedzīvojis kolektīvizāciju, apcietināts, bijis darba brigādē un soda nometnes cietumā, atgriezies Latvijā 1933. gadā.

Daži no izsūtītiem mācītājiem atgriezās ar vāju veselību, bet daudzi savu dzīvību zaudēja izsūtījumā, lielākai daļai pat kapa vieta nav zināma. Dažos gadījumos piesprieda nošaušana pārvērsta ieslodzījumā, nereti uz 25 gadiem. Ērkšķains un grūtību pilns ir bijis latviešu mācītāju ciešanu ceļš, bet savus pienākumus viņi neaizmirsā.

Pamanītas pāris kļūdas gada skaitļos: Otis Baltiņš atgriezās dzimtenē 1967. gadā (ne 1957.) un Jānis Ūdris apcietināts 1946. gadā (ne 1945.).

Autors izteicis pateicību Ņujorkas draudzes mācītājam Richardam Zariņam par palīdzību grāmatas veidošanā. Viņa vārds atzīmēts pie daudziem grāmatā ievietotiem rakstiem.

V. IRBE

SIBIRIJAS TAIGĀ

Aleksandrs Pelēcis **Sibīrijas grāmata**, Latviešu Preses biedrība, 1993., 246 lpp., brošēta, redaktors Ojārs Jēgens

Autora liecinājums par Sibīrijā nomocītajiem grāmatā rakstīts atsevišķos stāstījumos ar zīmīgiem virsrakstiem, parasti divu vai trīs lappušu tēlojumi. Tie parasti apraksta Sibīrija taigās izsūtīto ciešanas, pārdzīvojumus, dažreiz arī piedzīvojumus. Nereti rakstniekam kādā mierīgākā brīdī radies kāds sapnis, iedoma vai atmiņa, kas atgādina kādu patīkamāku dzīves notikumu. Pat nepatīkamus notikumus autors spējis aprakstīt bez dusmām, piemētot kādu sāls graudiņu ar veselīgu humoru vai ironiju. Ar cieņu viņš pratis pieskarties arī tādām lietām, darbiem vai izdarībām, ko autori grāmatās parasti nevēlas vai atturas pieminēt. Latvijas izdevumā šīs vietas esot izlaistas vai pārveidotas.

Izsūtījumā autors nespēj aizmirst Latviju vai savu dzimto pusi Alūksni, bet dažos gadījumos dzīvi izsūtījumā salīdzina ar apstākļiem Latvijā, vai savā stāstījumā iepin tos kā atmiņas. Aprakstīti arī citu izsūtīto likteņi vai vērojumi, to starpā arī citu zemju pavalstnieki, un dažreiz arī fantāzija.

Pelēcis ievadlapā atzīmē, ka viņš tiesāts par dzejoļiem, kur sērojis par 14. jūnijā aizvestiem, bet grēku sarakstā arī paskvilas par Jāzepu Briesmīgo (Staļinu), un arī tie mēneši, kad nēsājis svešu formu, bet nav pildījis nevienu pavēli, kas vērstos pret tautu. Stāstot par sevi, viņš stāsta arī par tiem daudzajiem, kas nevar runāt. Nedrīkst runāt par tūkstošiem nobendēto, ja nogandēti ir desmitiem miljonu. Kolimā zem plānas kārtiņas sūnu guļ metriskas miroņu kārtas mūžīgā sasulmā. Visu tautu labākie ir zem zemes pabāzti.

Pelēča nedienas sākas ar to, ka norunātās satikšanās vietā paziņa dzīvokli atsūta čekistus. Tiesa bija ātra. Piesprieda desmit gadus, toreiz parasto soda mēru. Cietumā jādzīvo pie utim, notiek nakts pratināšanas, dod sālitu ēdienu, bet ūdeni nedod. Seko ceļojums uz Sibīriju lopu vagonā, kur tišām ielaisti kriminālisti. Izsūtījumā cilvēki

atsakās ēst sapuvušas sāļtas siļķes, bet suņi nosprāgst no šo siļķu ēšanas.

Rakstīt var ar iemainītu īsu zīmuļa galiņu uz cementa maisa papīra, kas iemainīts pret pēdējām bīksēm. Dzejoļus var rakstīt sniega kupenās ar pirkstiem. Kaut maizes nav, var sapņot par meitenēm, var pat paciemoties pie pusbrīvām meitenēm. Stukačs noslikst atējā, caurumā iekritis ar galvu pa priekšu. Pelēcis neparakstās uz valsts aizpēmuma, ne arī par mieru visā pasaulē. Septiņas Ēģiptes mocības ir blaktis, bet izsūtītie atraduši zāles - sakurina barakas līdz 40 grādiem trīs stundas, pēc tam logus vaļā, lai ieplūst -40 grādu sals. Pēc trim dienām blaktis beigtas. Sienu pļauj uz aizsaluša mūklāja, mazās japānietes to sagrauj. Kad nespēj paveikt normu pie koku zāģēšanas, priekšniecība piesien trīs nonikušus vīrus pie celmiem, lai mušīpas izsūc dzīvību. Jāēd praulu maize ar zaķa kāpostiem. Vēstules atļauj rakstīt divas reizes gadā.

Izsūtījumā satikušies divi jaunieši no viena ciema. Viena bijusi Vācijā, Buchenvaldē, te atsūtīta, jo lasījusi vārpas kolchoza laukā. Otrs bijis vācu gūstā. Abi notiesāti uz 25 gadiem. Mirušos ziemā sakrāva grēdās kā malku, apbedis pavasarī, tos iesviežot akaci. Dzelzceļa sliedes bija pārlīktas pār ledu, pavasarī vīri ar sliedēm noslika upē.

Mēneša sākumā parasts kādu noslodzīto nošaut disciplīnas dēļ ar dažādiem izgudrotiem ieganstiem. Staļinam vergu rezerves bija neizsmelamas, etaps pēc etapa nāca no Lielās zemes. Komsomoļskas pilsētā pie Amūras pamatos palikuši miljons vergu, bet tūkstotis komjauniešu saņēmuši oredēpus un godinājumus.

Pelēcis izsūtījumā strādājis kā ūdens pievedējs pārtērētājiem - medpunktam, pirtij, vaikalam, skolai, klubam. Izsūtītiem bija liels niknums pret recidivistiem, bijušajiem dažādu armiju karavīriem vai bijušiem varoņiem. Nometnes sargs simulē bēgšanas mēģinājumu, lai varētu nošaut fašistu un iegūt paaugstinājumu. Nometnē ir četras kapsētas. Bērni mirst pirmie, ieslodzītie ēd pat suni.

Kādā dienā parādījās "Sicīlijas rūsganā marmorā" (sasaluši atejas mēsli) izcirsts Hanu Hans (Staļins) ar ūsām, zvaigznēm un mēnešiem pie formas frenča. Izsūtītie nostāvēja visu dienu -38 grādu salā, bet vainīgo neatrada (Ja -40 grādi, tad darbā nedzina). Deviņus gadus izsūtījumā nebija ne kreklus, ne segu. Ja izārdīja divus bodnieka dotus maisus un tos sašuva, iznāca palags. Krekls vēl plecos turējās, kaut piedurknes bija notrūkušas, mugura sašķērējusies un pogas iztrūkušas. Bija arī apakšbikšu problēma. Nometnē bija tikai patorgs - elektrīķis, bet nebija partijas. Ļeņina rakstus varēja lasīt tikai partijnieki.

Dzīve mainījās pēc Staļina nāves, kad pa pastu varēja saņemt grāmatas un paciņas. Iesūtīja Marksa Kapitālu un Staļina iso kursu.. Saņēmejs tos saplēsa pa atsevišķām lapām un pārdeva pipmaņiem tabakas ietišanai pret maizes devu. Vēlāk izveidojās bibliotēka ar 27 grāmatām. Ja iespundē karceri uz septiņām dienām, tad atņem fufaiķu un virsbikses, aukstā laikā jālēkā, lai nesaslimtu vai nenosaltu. Nometnē ievietots arī ungāru grāfs un japāņi.

Pelēcis no izsūtījuma sarakstījies ar Jāni Sudrabkalnu, kas viņam bija atsūtījis savas grāmatas uz nometināšanas vietu. Viņš bija nodzīvojis Sibīrijā 22 gadus un dabūjis atļauju braukt atvaļinājumā uz Rīgu. Pelēcis Meža parkā dzīvokli satiekas ar Sudrabkalnu, kas piedāvā naudu, bet Pelēcis no tās atsakās. Sarunu laikā zvana telefons. Sarunas laikā Sudrabkalna balss tricējusi, viņš

stostijies. Sarunas pēc tam neveicās. Atvadoties pie vār-
tiņiem bez stostišanās teicis, ka rakstīts, ka viņš kara sā-
kumā kopā ar Jāni Grantu devies kājām uz Maskavu. Tas
nav bijis taisnība. Viņš noslēpies savā dzīvoklī aiz grāmatu
plaukta, bet "viņi" atmūkējuši durvis, zem rokas aizveduši
uz zili balto Rīgas satiksmes autobusu un aizsūtījuši uz
Krieviju.

Pelēcis atgriezās Latvijā 1969. gadā.

Pelēcim ir īpatnējs rakstišanas stils, bet bagāts lat-
viešu valodas vārdu krājums ar malēniešu izteiksmi.
Darbības vārdu viņš gandrīz vienmēr liek teikuma beigās,
kā tas vērojams dažās svešvalodās. Reizēm viņš iztiek bez
darbības vārda, raksta īsos teikumus, dažreiz tikai viens
vai divi vārdi. Lietotie krievu izteicieni paskaidroti latviski.

Daži raksturīgi Pelēča vārdi: noziedznieki, smikpāda-
mi, miegavas, plecīgs brašulis, "sprūdzene nav kokle, ne
bandūra, bet skanēt skan", smacenieks, duravas=durvis,
sargsuņi, stukačs, lietussipa, neklājas tērgavat, šai-
tans=nelabais, kusa sniega lešķes, zebeņica, turēt ru-
nu=runāt, bajāns=trismetris zāģis, smārds. Ieviesušies
ari daži vārdi, kas latviešu valodā nederētu, kā sme-
ķīgākie, finišēja, likteņa labvēlība ir limitēta, šnūdaks=ka-
batas lakatiņš.

Tā ir grāmata ar neparastu valodu, īsiem teikumiem,
neparasti atklātu tematu un aprakstiem, ar interesantu,
kaut nepatīkamu lasāmvielu.

Grāmatu var pasūtīt LPB apgādā: Vilis Miķelsons,
1821 Lakeway Avenue, Kalamazoo, MI 49001, U. S. A.. Tā
maksā US \$ 18.00.

V.IRBE

BURTNIIEKS

Sarakstījis Metimne. Savdabīgs un vērtīgs devums
latviešu literatūrai.

Metimne, istā vārdā Arnis Ķeksis, sarakstījis lugu,
izmantojot eposa materiālus, kādi atrodami latviešu
folklorā. Metimne ir folklorists, kas savas bērnības un
jaunības vasaras pavadījis Vaidavas ezera krastos, apvidū,
kas jau no chronistu laikiem apveltīts ar bagātīgiem tautas
garamantu materiāliem, kuņus celt gaismā un iemūžināt
rakstos apņēmies tālu no dzimtenes ārēm šķirtais dzei-
nieks. Arņa Ķekša segvārda izvēle nav nejaušība. Metim-
nes pils ir pieminēta Indriķa chronikas 17. nodaļā kā ad-
ministratīvais un tiesu centrs.

Grāmata "Burtnieks" greznā iesējumā jau iznākusi di-
vos iespiedumos, 1990. un 1991. gadā. Savam darbam au-
tors literāru apzīmējumu nav devis. No kritikas viedokļa
to varētu nosaukt par eposu, pasniegtu lugas veidā un pie-
mērotu lielai skatuvei svinīga uzveduma gadījumos. Visu
darbu par eposu var apzīmēt tāpēc, ka tas apvieno sevi
visas eposam raksturīgās īpašības.

"Burtnieks" aptver veselu laikmetu, kuņam gadu
skaits varētu sniegties līdz 4000 sirmajā senatnē. Līdz ar
to autoram neizbēgami darbība ir jārisin simbolos. Kā gal-
venais simbols darbā ir Burtnieks, kas dzimst lidumnieku
ģimenē. Respektīvi, pirms latviešu cilšu parādīšanās pie
vēstures apvārkšpiem. Burtnieks dzīvo cauri laikmetiem,
kā tautas gudrības, daiļuma, labuma un dvēseles skaid-
rības paraugs. Kā tāds viņš ir arī saistošu norādījumu
devējs cauri laikmetiem, ieskaitot mūsu dienas. Tā kā visa
latviešu tautas garamantu pasaule ir tverta simbolos,
Burtnieka tēls ne ar ko neatšķiras no tautas eposu sim-

boliem, kas atrodami legendās un kuņus apdziedājuši kā
dzejnieki, tā arī vienkāršā tauta.

DIEVA RUNA

Pār visu, kas ir uz šīs zemes,
Pār visu, kas pazemē snauž -
Nav cilvēka ziņā tās zīmes,
Ko nākotnes dziņneklis auž.

Nu latvi ir nolemtā vietā,
Pats atvedu tautu šeit art,
Bet varmāku ļaudīm ir prātā
Vergu važās arājus kalt.

Tev, Jāni, ir jādzīvo tautai,
Kas tevi par Burtņieku sauks;
Un vieta tev blakām būs sievai,
Kā spirdzinošs dzēriena trauks.

Trejdeviņi gadi lai paiet,
Tad vecāki nekļūsiēt vairs;
Tad paliksiēt tādi kā būsiēt
Mūž-mūžos latviskais gars.

Būs vairāki dēli un meita,
Kad draudīgie laiki tos sauks;
Vien dēliem būs ciņa un vieta,
Kur jātukšo mirstīgo trauks.

Viens dēls jums būs Lāčplēsis - stiprais,

To lāčmāte uzaudzīnās;

Un otrs būs Imanta - veiklais,

Tā zobens visvarenākais.

Bet meitu sauks "Gundegas" vārdā -

Tā mūžību nesis sev līdz;

Par uguni pavardā gādās

Un sētu - tā arāja sirds.

Nāks virsaiši veci un krīvi;

Nāks tauta tev padomu lūgt;

Tu dzīvosi pili uz salas -

Vai dzelmē, kad vaidu laiks būs.

Ne mūžam jūs nemirsiet abi,

Nedz Gundegu nāve var skart;

Jums dzīvot - kaut tautai ir grūti -

Jums dzīvot, lai tautu var glābt!

Metimne

Šini ziņā pirmais, kas nāk prātā ir Lāčplēša simbols.
Bet starpība starp Lāčplēsi un Burtņieku ir liela. Lāčplēsis
ir fiziskas ciņas varonis, ar neizteiktiem intelekta apvārk-
špiem. Viņa garīgo dzīvi raksturo Laimdotas un Spīdolas
tēli. Burtņieks, turpretim, ir nacionālā idealisma, nacio-
nālā sīkstuma un nacionālās dzīvotspējas varonis. Me-
timne Lāčplēsim ierādījis samērā niecīgu lomu, pasakot,
ka tas cīnoties vismaz uz laiku miris. Burtņieks nemirst
nekad. Tas ir dzimis līdz ar tautu, dzīvojis līdz ar tautu un,
cauri visām grūtībām, pazemojumiem un trūkumiem, dzi-
vo vēl šodien un dzīvos tik ilgi, cik ilgi eksistēs kaut vai
viens apzinīgs latvietis, viena alga, kuņā pasaules malā.
Burtņieks ir simbols nemirstīgajai tautas dvēselei. Tādu
to Metimne arī rāda, un tāds tas ir arī ierīdojams eposa
struktūrā. Visi eposi balstās tikai uz simboliem.

Nākošā eposam raksturīgā īpašība ir konsekventi
ieturētais ritms. Dzejas ritms eposā nav nekāds jaunums.
Stingrā daktila ritmā rakstīti visi seno grieķu un romiešu
eposi. Šī veida ritmu reprezentē Homera, Ovida un Vergi-
lija darbi.. Daktila ritmu latviešu valodai piemērot ir grūti,
jo tajā uzsvars vienmēr atrodas uz vārda pirmo zilbi.
Mums ir pašiem savs, senču radītais tautas dziesmu ritms
un tas ir izjūtams cauri visam "Burtņieka" plašajam dar-

bam. Ritmiskā struktūra nav atņemama no eposa izteiksmes veidiem. Arī šini ziņā "Burtnieka" saturs ir raksturīgs eposam.

Nākošā eposa raksturīgākā īpašība ir domas un darbības viengabalainība. Eposs vieno tautu kā laika, tā arī telpas ziņā. Respektīvi, eposs apvieno sevi kā vēsturi, tā arī ģeografiju. Burtnieks nav tikai Vaidavas ezera apkārtnes simbols, tas kopējs latgalim, sēlim, zemgalim un kursim. Eposs tautas vieno. Eposos ģeografija un vēsture runā vienu un to pašu valodu, nesot tautai vienu un to pašu vēsti. Eposos ģeografiskie elementi dzīvo, runā, cieš un priecājas līdz ar tautu. Arī šini ziņā viela, ko ietvēr sevi grāmata "Burtnieks", daudz neko neatšķiras no eposiem pasaules literatūrā.

Bet ja mēs paskatāmies grāmatā ar kritiska vērotāja skatu, parādās kaut kas cits. Autors ir darijis visu iespējamo, lai pielāgotu savu darbu skatuvei. Tas būtu piemērots lielai skatuvei, izceļot kāda svinīga gadījuma nozīmi, kā piemēram, dziesmu svētku vai citu kultūras dienu sarīkojumu. Arī tad būtu vajadzīgi saīsinājumi, jo viena vakara izrādei visa viela ir par garu. Daudzas ainas un, varbūt, arī atsevišķi cēlieņi ir ļoti patstāvīgi. Ar mazu ievadu tos varētu iestudēt atsevišķi arī uz mazām skatuvenām, kā piemēram, jauniešu teātriem vidusskolās. Tāda veida izrādēm varētu atrast pateicīgu vielu ar tautisku nokrāsu nacionālā garā.

Darbs ir sadalīts trijos cēlieņos, katrā cēlienā trīs ainas un 2 starpaines, ar nenoteiktu ilgumu un nenoteiktu aktieņu daudzumu. Katrs cēliens atļauj piepildīt skatuvi ar ļaužu masām. Tas ir, runājot par "Burtnieka" teātrālo pusi.

Darbam ir savdabīga literāra vērtība. Metimne ir dzejnieks pirmā kārtā. Daudzus viņa dotos dziedājumus varētu pieskaitīt pie dzejas pērlēm latviešu literatūrā. Tie izceļas ar savu neatkarību, tieši eposa dziedājumu garā, kaut gan tie norāda turpmākās darbības un turpmākos liktenis lēmumus tautas dzīvē. Papēmsim kaut vai "Prologa" dziedājumu:

Tālas skaņas, senas dziesmas,
Kokļu skaņu pavadītas,
Nāk mums līdzī katru brīdi -
Tikai ieklausies ar sirdi.

Tiesām, lasot "Burtnieku" sarunās un darbībā, ir jā klausās ar sirdi. Izlasot šo skaisto prologu, tālākie dialogi, kas arī ir tverti ritmā, it kā atkāpjas. Tādu dziedājumu ir daudz, ko saka nemirstīgie tēli. Katru no tiem varētu minēt un katru analizēt gan domas, gan valodas ziņā, bet, nelaimīgā kārtā, recenzanta laiks un telpa ir ierobežota.

Dažiem dziedājumiem tomēr ir jāpieskaņas. Kā nākošais ir "Dziesma", 59. lpp. Autors šo skaisto dzejoli nosaucis par dziesmu, un to saka "Teicējs", tātad neitrāla persona darba struktūrā. Labāk gan pietāvētu nosaukums "Oda Dziesmai". Šis ir skaistākais dziesmas slavinājums, kāds vispār ir atrodams latviešu literatūrā.

Tur atmirdz gadu tūkstoši un dzīve,
Kā rasas lāsē zaigo rīta saule;
Un līdzī tai, no laikiem nezināmiem,
Tur atskan tautas dvēsele un gars.

Katra rindkopa dzejoli izteic pagātni un nākotni. Tīri episka satura dziedājums, kā pēc dvēseles, tā arī formas.

Kā pēdējo no daudzajiem vēl jāmin dziedājums "Pavēle" (113. lpp.). Šo pavēli dod Burtnieks latvju tautai

pēc sarunas ar strēlnieku varoni - pulkvedi Fr. Briedi. Tas iezvana brīvības cīņu periodu lugas gaitā. Šini pēdējā cēlienā autors liek runāt ne tikai Briedim, bet arī Kalpakam, Zoltam un Zemītānam. Neskatoties uz to, ka šis minētās ir vēsturiskas personas, autors tās padara par simboliem varonīgām un bieži vien bezcerīgām cīņām pēc brīvības. Nav šaubu, ka arī vēsturiskie tēli kļūs par simboliem latviešu karavīra varonībai kaujās. Simboli rāda tautas garīgā devuma vērtību, caur simboliem runā kā individi, tā arī kopiena visiem tuvu un saprotamu valodu. Tautas garīgās kultūras izsmalcinātība parādās simbolos. Latviešu tautai nacionālo simbolu nav daudz.

Noslēgumā jā saka, ka Metimnes devuma vērtība latviešu literatūrā ar oriģinālo darbu "Burtnieks" nezudīs. Nacionālisma aspekts viņa dotie dziedājumi noderēs kā bērnu deklamācijām skolās, tā pieaugušo runām lielākas svinības ievadot. Metimne ir izteikts nacionālists, kuŗa nacionālām izjūtām pamatus veido folklorā visas latviešu tautas mērogā. Jau sākot ar Homeru, dzeja kalpoja ne tikai laika kavēklī, bet arī kā līdzeklis, lai darītu tautas dvēseli skaistāku, bagātāku un stiprāku. Drūmajā, ar misticismu apdvestajā tautas pagātnē, slēpjas dziļa patiesība, kas runā uz tautu šodien caur dziesmām un leģendām. Metimne ir pielicis savu roku, lai tautas drūmo pagātni celtu gaismā un nodotu to modernā cilvēka dvēseles auklējumiem.

Bet kā luga darbs ir liels, ar neierobežotu plašumu kā nosaukto, tā arī nenosaukto aktieņu ziņā. Cauri skatuvei var plūst masas, jo vairāk, jo labāk; bez masu piedalīšanās lugā tvertās vielas un varenība neparādītos. Tas liek domāt, cik grūti ir savienot eposa vielu ar to izteiksmes veidu, ko prasa skatuve. Skatuve ir ierobežota, līdz ar to skatuves sienas ierobežo arī cilvēku daudzumu tās telpā. Bet ņemot vērā video tehnoloģijas pašreizējos sasniegumus, sarīkojumi var atstāt skatuves sienas un iziet brīvā dabā, kur dabas dotās ainavas veido dekorācijas un cilvēku masām vietas diezgan, lai pārvietotos pēc vajadzības. Katra izrāde, tālskates aparātu priekšā var iegūt savu cerēto izteiksmes veidu. Tautiskais romantisms lika pamatus nacionālām jūtām 19. g. s. vidū, ļoti iespējams, ka līdzīga atmoda ir nepieciešama arī tagad. Folklorā ir latviešu tautas stiprākais vienotājs spēks.

Lasot tautisko darbu "Burtnieks", doma kavējas pie pateicīgās vielas operas libretam. Tikai būtu jādzimst latviešu Vāgneram, lai to komponētu..

TADEUŠS PUISĀNS

FILMAS

MĒRNIĒKU LAIKI JAUNĀ EKRANIZĒJUMĀ

©RRA Sovjuztefilma 1991. Latvijas filmu studija AL KO. Alvja Lapiņa scenārijs. Vaŗa Braslas režija. Imanta Kalniņa režija.

Kad septiņdesmitajos gados ASV pārstaigāja Rīgas kinostudijas Mērnīeku Laiku ekranizējums, daļa tautiešu to uzņēma ar aizdomām - filma būšot komunistu propagandas pilna. Negāja paši skatīties, atrunāja citus. Kādā pilsētā vairāki cilvēki pat izstājās no vietējās latviešu biedrības tāpēc, ka tā organizējusi šīs filmas izrādi. Taču Mērnīeku Laiku pazinēji, kas nebaidījās izrādi noskatīties, varēja pārliecināties, ka scenārija autors (J. Kalniņš) un režisors-inscenētājs (V. Pūce), respektējami latviešu literatūras klasisko darbu, ir rūpīgi turējušies pie grāmatas teksta. Katrs parādītais notikums, katrs teiktais vārds balstījās uz to, ko rakstījuši Brāī Kaudzītes. Filmā tēli bija kā no grāmatas lapām izkāpuši, atdzīvojušies Eduarda

FILMAS 15

Kaspara it kā garais deguns filmā tiek pieminēts vēl vairākas reizes, un tas nav iedomu skatos vien. Ķencis viņam noprasa burvju daktera adresi, jo gribot arī savu degunu saisināt. Īstenībā gan šai filmā deguns nav garš ne Kasparam, ne Ķencim. Ķencis pie tam profilā ir tik līdzīgs Oļiņam, ka sākumā viņus grūti atšķirt.

Filmā vairāk vai mazāk parādās visi ML tēli, izņemot Annužu un Ilzi. Taču lomas ir tā "apcirtas", ka aktieriem nav dota iespēja parādīt savas labākās spējas. No otras puses - visas lomas, izņemot Teņa, ir papildinātas ar nevajadzīgu klaunošanos. Filmas autori, acīmredzot, mēģinājuši radīt komēdiju, kurā skatītājiem būtu nepārtraukti jāsmejas par slāviešu un čangaliešu aprobežotību un muļķību.

"Kāpēc apsmiet? Mērnieku Laikos nevienam nav gribēts ne apsmiet, ne izzobot," ir teicis Kaudzītes Matiss.

Filma pieblīvēta ar lētiem efektiem, ar muļķīgiem cirrus klaunu jokiem. Ik pa brīdī kāds uzmet otram kaut ko uz kājas, tas lec gaisā un kliec. Oļiņiete, Lienai pakaļ steigdamās, neskrien vis ārā pa durvim, bet kāpj pa logu, iesprūst, spirinās, kamēr tiek laukā. Divi cilvēki, reizē iedami, iespriežas durvīs un netiek laukā ne viens, ne otrs. Liena pārbistās no melnas kazas, iekrit ūdenī, sauc Kasparu palīgā, tas nenāk.

Ķencis un Pāvuls spēkojas: abiem kaklā sakas kā zirgiem. Viens šimpuš, otrs viņpus upītes, sakas ar grožiem sajūgtas kopā. Nu katrs velk uz savu pusi visiem spēkiem. Kuņš otru ievēl ūdenī, tas uzvarējis. Pēc tam abi draudzīgi upmalā kurina uguniņu un žāvē bikses. Citā reizē tādā pašā veidā spēkojas Prātnieks ar Kasparu. Prātniekam izdodas ieraut Kasparu ūdenī.

Prātnieks, dzerdams pienu no spainiņa, nolaista seju un aplej svētdienas uzvalku (Vēlāk izrādās, ka viņš to tikai valā acīm sapņojis.).

Ķencis, ieraudzījis Pāvulu nākam, paslēpjas pagultē.

Skroderis atnācis noņemt mēru Lienas brūtes kleitai. Liena stāv garā kreklā, skroderis sāk ap viņu taustīties arvien milīgāk. Liena nevairās. Ienāk Kaspars, skroderis pārbistās, krit un norauj Lienu šev līdzī zemē. Abi paliek uz grīdas, kamēr Kaspars piedraud pasaukt Teni, lai nolaiž skroderim asinis. Skroderis lec augšā un, gar pakškiem slapstīdamies, aizbēg.

Pazīstamās Ķenča lūgšanas vidū Ķencim "rādās", ka Pāvuls ir nomiris. Pāvuls guļ valējā zārkā, apkārt raudošī cilvēki, vistuvāk pats Ķencis. Ķencis pieraud tik slapju mutautiņu, ka tas vairākas reizes jāizšmaudzi, un ūdens no mutautiņa tek ar straumi. Tad Pāvuls "uzceļas no miroņiem", raud tikpat sirsnīgi un apsola Ķencim to plaviņu, tīrumu un ataudziņu, kuņš tas kāro. Kad parādība beidzas, Ķencis liek cepurī galvā un brauc tālāk uz muižu.

Pietuka Krustiņš parādīts drīzāk nožēlojams nekā smieklīgs, jo dzīvo ar galvu mākoņos. Viņa runātais teksts maz atbilst Brāļu Kaudzišu rakstītajam, un diezin kādēļ viņš ir tik norūpējies par "Nūzēlandes moņiem". Pietuka piedzērušā cilvēka ālēšanās pie dzirnavām ir nevietā un nevajadzīga. Par Goda maltītes brinuma ēdieniem un "groku krokodiļu pūšļos" romānā runā Švauksts un Prātnieks, nevis Pietuks, kas tomēr ir skolots cilvēks un tādas muļķības nerunātu.

Goda mielasta laikā Pietuka Krustiņš sajauc savu Augsto Dziesmu, sastostās, nepabeidz. Kur taču tai vajadzēja būt viņa augstākajam triumfa bridim! Pietuka

Krustiņa sirds izrādās tik laba, ka viņš grib Lienu precēt vēl tad, kad viņa prātā jukusi sēž cietumā.

Šādus un līdzīgus ML "papildinājumus" varētu uzskaitīt vēl un vēl. Jājautā - kāpēc tādi bija vajadzīgi, ja tai pašā laikā romānā atrodami dabīgie komiskie epizodi palikuši neizmantoti?

Brāļi Kaudzītes ir rūpīgi izstrādājuši katras romāna personas izskatu, apģērbu, raksturojumu. Pie šiem aprakstiem visos laikos ir turējušies režisori, inscenēdami ML izrādes. Arī šai filmā lielākā daļa aktieņu izskata un apģērba ziņā atbilst ML autoru iecerēm. Vislabāk šai ziņā izdevies Tenis. Izskatā, apģērbā, valodā, gaitā un kustībās Tenis ir tik pilnīgs, nesamākslots ML tēls, ka gandrīz neiederas pārējo vidū. Tenis ir arī vienīgais, kas izsprucis bez klaunošanās.

Pārprasts ir Švauksta tēls, jo viņš parādīts nevis tāds, kāds tas aprakstīts ML sākumā, bet gan kā romāna beigās - ar degunkniebi, gardibeni un vācisko buldurēšanu. Pie tam filmas beigās Švauksts sāk jau buldurēt krieviski, kas nepavisam nav romānā paredzēts.

Labsirdīgais, smaidīgais Prātnieks parādās kā lāga zellis nevis ļaunprātīgais, melīgais zemnieku izmantotājs. Tikai vienu reizi - nojaušot, ka Liena mīl Kasparu - Prātnieka acis iezvērjas naidā, un viņam "rādās", ka viņš ieģrūž Kasparu ūdenī un noslicina. Taču, cerībā Lienas roku atgūt, viņš iet pie mērnieka lūgt, lai Gaitiņiem atdod atņemto māju. Un atklājot, ka Grabovskis, kuņa nošaušanu Prātnieks organizējis, ir dzīvs, Prātnieks izbailēs vai sirdsapziņas pārmetumos mirst ar sirdstrieku.

Viens tēls tomēr pārveidots līdz nepazīšanai. Tas ir Šrekhūbers. Grāmatā: "biezs, plecīgs virs pusmūža gados ar pilnu dzeltenu bārdi... viņš tika slavēts par ļoti stipru... ar vienu dūres sitienu pa pieri nositis zirgeli... Viņš valkāja allaž lielu, mīkstu vilnas platmali, garus zābakus, pelēkus svārkus, sarkanu kreklu un nesa staigādams resnu, zarainu paegļa nūju rokā." Filmā: tievs, slaidis jauneklis ar dzeltenu ūsiņu un viegļu jājamo pātagu rokās. Šis jauneklis filmā parādās jau Ilzes bērns, bet nekādi nav iespējams pateikt, kas viņš ir, kamēr krietni vēlāk, tiesas sēdē, stājas Tenim par aizstāvi un tad to var pazīt no valodas. Vai tiešām Latvijā ir tikai divi tik liela un bieza auguma aktieři (šai filmā Kaspars un Pāvuls), ka Šrekhūbera loma bija jāuzņemas augumā tik neatbilstošam aktierim?

Kā vienīgie intelligentie cilvēki šai filmā parādās slāviešu pagastvecākais un vācietis - mērnieks Feldhauzens, bet arī viņi neizsprūk bez klaunošanās. Pagastvecākais, gribēdams apklusināt runas viru klaigāšanu, sit ar plaukstu pa galdu un, cik sit, tik trāpa skrīverim pa roku. Tas, protams, lec gaisā un ļauj. Jāpiezīmē, ka skrīveris ir tas pats ievada burvju dakteris, gluži tai pašā izskatā un apģērbā kā iesākumā.

Mērnieks viegli uzbudinās, un ik reizes, kad viņu kas uztrauc, viņš sāk žagoties. Tad sieva viņu dzirda ar cukurūdeni.

Izskatās, ka, filmu uzņemot, labā roka nav zinājusi, ko kreisā dara. Filma vienā un tai pašā laikā ir sadalīta trīs sērijās (latviski) un piecās daļās ("parts" angļiski). Katrai daļai ir divi virsraksti: vispirms bez garumzīmes MERNIEKU LAIKI, otreiz ar savādākiem burtiem tas pats ar garumzīmi. Pirmā sērija vēl nav beigusies, kad sākas "part 2". Pirmās sērijas beigām seko "End of part 2". Tad sākas otra sērija, un tā vēl nav beigusies, kad sākas "part 3", un tā uz priekšu vien. Katras nodaļas sākumā parāditi

gan aktieru, gan citu filmas darbinieku vārdi, un katras nodaļas beigās vēl garu garie saraksti, kuŗos uzskaitīti redaktori, režisori, operātori, tehniķi, mehāniķi, montāžisti un tā joprojām. Protams, atzinība par padarīto darbu cilvēkiem pienācās, taču vai nepietika tos uzskaitīt tikai vienreiz? Būtu atlicis krietns gabals filmas, kuŗā parādīt vēl kādu ML epizodu.

Sarakstiem seko paziņojums: "Latvijas filmu studija AL KO sirsnīgi pateicas visiem sponsoriem, kuŗu finansiālā palīdzība deva iespēju filmu ieskaņot latviešu valodā." Seko sponsoru saraksts: Latvijas zemkopības fonds, Agrofirma Āraiši, Kokapstrādes kombināts Baltija, utt., kopā 13 sponsori.

Ko šis paziņojums nozīmē? Vai tad uzņemta tika mēma filma, un valoda vēlāk pieskaņota klāt? Vai, varbūt, filmas oriģināls uzņemts krievu valodā un domāts Latvijas minoritātēm? Varbūt tā izskaidrojams vairāku aktieru runas veids: veseli teikumi viņiem it kā "izkrit no mutes", seļā ne vaibstam nepakustoties. Kur kazaks vai krievu zaldāti runā krieviski, tur latviski tulkojumi nav doti, turpreti Feldhauzens runā vai domā vāciski, pa vidu maisās tulka balss, kas stipri traucē kā vācisko, tā latvisko.

Filmu mēģināts padarīt laikmetīgāku, liekot klāt pārkrieivināšanas skatus, kādu romānā nav: cars piesolījis visādu labvēlību krieviem, kas pārcelsies uz Baltijas valstīm.

Kamēr Oļiņiete priecājas par Kasparam atņemto māju, tur jau ir paguvusi apmesties vesela ģimene jaunu iemītnieku ar vairākiem maziem bērniņiem. Ķeizars tos esot atsūtījis no Iekšskrievijas.

Neizskatās ticami, ka visi slāvieši, kuŗiem tai laikā bija tuva baznīcas mācība, prot braši nodziedāt "Bože cara hrapi", bet Dieva dziesma pie Ilzes zārka jādzied Oļiņam vienam pašam. Romānā Oļiņš ir bērū ceremonijas vadītājs, kuŗa iesākto dziesmu visi bērīnieki dzied līdzī.

Noslēgumā jāsaka - liels darbs ir pielikts un daudz līdzekļu iztērēts, lai šo filmu pagatavotu. Žēl, ka iznākusi tikai parodija - viegla laika kavēkļa filma ar ML motīviem. Viens otrs skatītājs, kas romānu nepazist, noticēs, ka Brāļi Kaudzites, tik tiešām, tā rakstījuši un slavēs filmas darinātājus. Taču tik rupja, patvaļīga atkāpšanās no autora stāstījuma nedod tiesību šo filmu titulēt par Kaudzites Reiņa un Matisa MĒRNIĒKU LAIKIEM.

Šī filma nekādā ziņā nav ieteicama rādišanai latviešu skolās, jo tad skolotājam būtu jāstāv kklāt un nepārtraukti jāpaskaidro: "Tas nav pareizi un tas nav pareizi. Mērnieku Laikos patiesībā notika tā, nevis šitā."

Pirmā ekranizējuma režisors V. Pūce 1977. gadā par savu darbu teicis: "Esmu tajos uzskatos, ka katra klasika, ja tā patiešām ir klasika, ir jau šodienīga, aktuāla un vajadzīga. Tāpēc jau tā ir KLASIKA, un katru piemērošanu, pārveidošanu vai arī izmantošanu, lai ar klasisku darbu pateiktu vēl KO SAVU, uzskatu par noziegumu."

MARIANNA IEVIŅA

FORUMS: PĀRDOMAS, VĒROJUMI, PIEZĪMES

ATMIŅAS PAR IZLIKŠANU NO MĀJĀM 1941. GADA 23. MARTĀ

Baigā gadā bija baigi piedzīvojumi gandrīz katru dienu. No tiem viens izcēlās. Tani dienā likvidēja 467 labākās saimniecības, mūsu lauksaimniecības ziedu, gandrīz vienu katrā pagastā, kādu bija 518.

Pirms komunistu iebrukuma visi dzīvoja labā un darbigā saskaņā. Komunistu "nemaldīgā" mācība teica, ka pirms revolūcijas esot šķiru ciņa, bet te tādas nebija, tamdēļ tāda bija jārada. Ar lielu steigu organizēja "agrāro reformu", lai radītu sev piekritējus, "šķiru ciņu" un lai uzspriecinātu vecās, ziedošās saimniecības. Un "ciņu" izdevās radīt.

Mūsu vecsaimniecības, lielākas par 30 hektāriem, komunisti savā žargonā nosauca par "muižnieku, liel-saimnieku un kulaku" saimniecībām. Tās bija jāiznīcina, jāsadala, jāpadara par dzīvot nespējīgām, tai pašā reizē radot pēc priekšrakstiem tik nepieciešamo "šķiru ciņu". Vecajam saimniekam palika 30 hektāri, kuŗos ietilpa arī ēkas, ceļi. Jaunie "darba zemnieki" dabūja 10 ha, pēc iespējas labu aŗamzemi. Ari dzīvojamo telpu saimnieka mājā, zirgu, proporcionāli govīs, aitas un cūkas. Ar pirmo rāvienu bija ciņa dēļ labākām telpām mājā, kūti, klēti. Pēc labākā zirga, labākās govīs. Katrs zina, kā latviešu saimnieki un saimnieces bija pieķērušies saviem lopiņiem. Tāmdēļ tiem šī "šķiru ciņa" bija ļoti sāpīga. Jāņem vērā, ka vismaz puse laukstrādnieku bija ārzemnieki, cittautieši. Nu bija nevienāda "šķiru ciņa", kuŗā vecais saimnieks, "kulaks" un "kapitālists", vienmēr bija tas vainīgais.

Mūsu mājās - Pukstaišos-Lambertos bija jānāk iekšā 5 jaunsaimniekiem, "darba zemniekiem". Mums bija vieglāk: Lambertu mājas bija piepirtās piegulošās kaimiņu mājas. Tur varēja likt jaunos saimniekus un lopus. Man iznāca asa saskriešanās ar manu deputāta kalpu Jeski. Tas bija bijis Veclikupēnu muižas īpašnieka Fajena vāgars, labs strādnieks, bet ļoti "gudrs" un iecirtīgs.

Kādu dienu viņš ierodas pēc maizes labības. Labi, vedu uz klēti. Ir izkulti ziemas kvieši un rudzi. Saku, lai dod maisu un grābsim tik iekšā. Nē, viņš negrib no maizes labības kviešiem, bet gan taisni no šī pacirkņa, kuŗā ir jaunās selektētās selekcijas stacijas kvieši, izlietojami tikai sēšanai - jaunas sēklas iegūšanai. Viņš saka, lai es "nepūšot miglu" un grābjot no tā apcirkņa. Tie laiki esot pagājuši, kad saimnieki ēduši no labākā un gājējiem devuši sēnalas. Redzu, ka te labs gals nebūs. Saku, ka man steigīgi jābūt Aucē, vilcienu varu noķert un slēdzu klēti ciet. Saku, lai viņš atnāk no rīta.

Aucē izstāstu visu "jandalīņu" rajona agronomam Pelvertam. Tas arī sašutis. Saku, lai viņš aiziet pie rajona Izpildkomitejas un uzrāda selekcijas stacijas rakstu, ka katrs, kas izlietos selekcijas sēklu uzturam, ir "kaitnieks" un bargi sodāms.

Otrā rītā Jeske klāt, tam līdzī vietējais komsorgs. Tie ļoti uzstājīgi. Lai es uz vietas dodot prasītos kviešus, ja nē - viņi paņemsot paši. Saku, lai viņi to nedara. Ja darīs, viņi būs kaitnieki un tiks sodīti. Komsorgs saka, ka es jau esot "kaitnieks" un man būšot jāatbild par "darba ļaužu" kavēšanu. Parādu rajona komitejas rakstu. Joske vēl grib iet klēti, bet komsorgs atrunā. Pēc tam Jeska staigāja kā mākonis.

Pēc tam dabūju rakstu no Zemkopības Tautas komisāra (ministra) Vanaga: Pukstaiši-Lamberti netiek sadalīti. Man jāsaņem saimnieko tālāk, kā līdz šim. Visiem saimniecības darbiniekiem jāpaliek savās vietās uz tiem pašiem noteikumiem un jāstrādā apzinīgi tālāk, tie nav tiesīgi saņemt "darba saimniecību", nedrīkst iet citur. Tas bija liels pārsteigums visiem. Cilvēki it kā atsala. It kā es būtu "piebraucis" komunistiem. Taisni tā izskatījās: visas vecsaimniecības sadala, visi laukstrādnieki var dabūt zemi. Tikai ne Pukstaišus, un Pukstaišu strādnieki jutās it

kā aplaupīti. Es tas vainīgais viņu acīs. Redzi - kā Jeski jau izgāza.

Ari es negribēju būt tāds "balts zvirbulis". Braucu uz Rīgu pie Zemkopības Tautas komisāra agr. Vanaga. Es viņu pazinu. Kopā strādājam Universitātes Mērniecības praksē. Vanags teica, "ka viņš tur nekā nevarot līdzēt. Saraksts par tādām nesadalāmām saimniecībām sastādīts no partijas organizācijām. Tas apstiprināts centrālā komitejā Maskavā. Viņš sapēmis tikai gatavu tekstu ar uzdevumu aizsūtīt visām sarakstā esošām saimniecībām. Un tas, ko viņš vienīgi izdarījis. Viņš no sevis domājot, lai saimniekojot tālāk. Pēc viņa domām, tas būšot tas labākais. Saraksts bijis slepens. Lai es nevienam nekā nesaķot, arī to, ka esmu bijis pie viņa."

Tā laiks nepatīkamā un baigā jūtoņā slidēja uz priekšu. 1941. gada 19. martā aizbraucu uz Jelgavu pie zobārsta. Nākošā dienā man zvanīja mans priekšstrādnieks Matiss, lai es tūlīt braucot mājās, esot ļoti steidzīgi. Teicu, lai pasauca saimnieci. Viņš teica, ka nevarot, lai es tūlīt braucot, un nolika telefonu. Saprotams, tas man izskatījās stipri nenormāli, uztraucoši. Vēlāk zvanīju uz mājām. Numurs neatbild. Pēc nemierīgas nakts devos uz agro vilcienu. Reņģes stacijā gan bija mūsu zirgs un kamanas, bet divi miliči braucēji, nerunīgi. Prasīju, kas notiek Pukstaišos, ka viņi man atbraukuši preti. "Kad būsiet mājās, pats redzēsiet!" Pie mājas ceļa gala postenis ar šauteni. Mājās cilvēki ar ieročiem. Daži mūsu pagasta cilvēki - jauni zeļļi ar ieročiem. Arī mūsu pagasta izpildkomitejas špice - Pāvils, Pipars un Kronis. Kancelejas darbinieki pie papīriem. Kāds šaubīga izskata komisārs ar pistoli rokā liek man iztukšot kabatas un nodot saturu "uzglabāšanā". Lai es nedomājot bēgt. Prasu - kamdēļ man būtu jābēg? Divu sargu pavadībā man jāparāda viss, kas saimniecībai pieder. Netieku sarunāties ar savu ģimeni. Rakstījuši jau vakar. Divi cilvēki, kas gadījuma pēc ienākuši saimniecībā, aizturēti. Izdevīgā brīdī sievas māte man pačukst: "Jums gan nevajadzēja braukt mājā, viņi jūs arestēs." Naktī man jāguļ atsevišķā istabā vienam. Viens sargs pie durvīm, otrs apakšā zem loga. Nevarēju aizmigt.

Svētdien, 23. martā, plkst. 8, varenais komisārs man saka, lai visi ģimenes locekļi un visi saimniecības strādnieki būtu lielajā istabā pirms deviņiem. Viņam kaut kas svarīgs sakāms.

Plkst. 9 visa ģimene ir istabas vienā pusē. Tur Pukstaišu četras paaudzes: vecmāmiņa - saukta Pukstaišu mama (76 g. v.), viņas meita Ženija Odiņa (56 g. v.), mana sieva Tatjana (31 g. v.), bērni - Jānis (5 1/2 g.v) Juris (4 1/2 g. v.), Aija (3 g. v.), Ieva (1 g. v.) un es (32 g. v.). Otrā pusē ir visa saimniecības ziemas saime - 14 cilvēki. Istabā arī 5-6 sargi ar šautenēm. Galda galā kancelejas darbiniece ar listi. Komisārs aizraušas aiz galda. Ir varenī uztraucies. Rokā revolveris, ik pa brīdim izvelk kabatas pulksteni, roka dreb. Atmosfēra satraukta. Taisni plkst. 9 viņš ar pistoli rokā rāda uz mani un saka: "Jūs ziniet, ka šī māja, lopi, mašīnas un visas citas mantas nav jūsu īpašums - tas ir tautas īpašums. Jums un visiem jūsu piederīgiem šī māja nekavējoši jāatstāj. Vai sapratāt? Vai aiziesiet? Ja neiesiet, man būs jāpielieto vara!" Prasīju viņam, vai tam ir kāds pamats, valdības rīkojums? "Skaidrs, ka man ir stiprs pamats, darba ļaužu valdības dekrēti." Un sita sev ar roku pa krūtīm (tur, laikam, iekšas kabatā bija šie dekrēti. Man nerādīja.). Teicu - ja viņam ir tāds dekrēts, pistole rokā un pilna māja ar bruņotiem vīriem - tad mums ir jāpiekrit. "Tad jums te, visu priekšā, būs tūlīt jāsa-

maksā visas algas un tikai pēc tam jūs varēsiet ar visiem piederīgiem pazust no šīs mājas."

Tagad vecā Pukstaišu mama ar roku rādīja uz sevi un neizpratnē prasīja: "Un man arī?" Sapratu viņas izbrīnu - viņa bija te dzimuse, auguse, visu mūžu kā saimniece strādājuse, rūpējusies par saviem gājējiem, bijuse rosīga un nenogurstoša darbiniece pagasta sabiedrībā, draudzē, kori, atsaucīga uz visādām vajadzībām un nelaimēm, un kas viņai tagad bija jādzird no šī ērma! Bet bargais komisārs uzklīdz: "Saprotams, jums arī. Diezgan te esiet verdzinājuši strādniekus un sūkuse viņu sviedrus!" - "Kurpus esmu te verdzinājuse un kā sviedrus sūkuse?" Komisārs atbild: "Es pats dabūju sēdēt cietumā deviņus gadus (komunisti ienākot, atbrīvoja visus kriminālos noziedzniekus, un tie tagad bija lielie "vāroņi")." - "Es jūs neesmu cietumā ielikusi un ja sēdējāt, - tad tam bija savs iemesls. Pie mums nevienam bez taisnīga tiesas sprieduma cietumā nelika. Un liekiet to šaujamo nost. Te visi godīgi cilvēki, ne lauvu bedre." Redzēju, ka dialogs iet bīstamā virzienā. Teicu grosmamai: "Te nav tiesa, te ir vara. Nav nozīmes pretoties. Mums vienkārši jāiet."

Tad komisārs teica: "Tagad un tūlīt samaksāiet visas algas." Zināju, ka tas ir komunistu baigais triks. Ar tā palīdzību jau bija pazudināti daudzi fabriku, uzņēmumu, veikalu īpašnieki. Tiem atņem visu naudu, pat izčamda kabatas un tad liek samaksāt visas algas! Saprotams, no nekā neko nevar samaksāt. Tagad izbazuņē, kā īpašnieks piesavinājies un izšķērdis visu strādnieku naudu un ir liels noziedznieks un to, kā tautas ienaidnieku, arestē, un tas pazūd valsts moku un iznīcības sistēmā.

Tagad šī izrāde sāksies manā saimniecībā. Sagatavojos uz to ļaunāko. Pirmo izprasīja Matisu, ilggadīgu priekšstrādnieku. Tas bija viens pats, nepēma algu ārā - varot pazust. Zināju, ka tam iekšā vairāk kā pusgada alga. Matiss teica: "Viss izmaksāts, pie īpašnieka nav ne santīma." Otrais bija krietns Lietuvas puisis Eduards Ģintrs: "Viss izmaksāts!" Bija 23. marts. Algu maksāja mēneša pēdējā dienā. Skaidri zināju, ka katram ir vismaz mēneša alga neizmaksāta. Tālāk Latgales meita Anna: "Viss izmaksāts!" Tagad nāca deputāta strādnieks Jeske, ar kuņu biju smagi sarāvējis kviešu selekcijas sēklas dēļ. Sagaidīju to ļaunāko, bet Jeske teica: "Viss izmaksāts!" Tāpat arī kalps Graubocs un visi pēc viņa. Biju atvieglots par savas saimes liecību briesmās. Kā viņi visi to bija izjutuši?

Bet komisārs bija redzami neapmierināts. Viņa galvenais un patentētais komunistu triks te nedarbojās. Tas teica: "Tagad jums un visiem jūsu ģimenes locekļiem 6 stundu laikā jāatstāj šīs mājas. Variet ņemt tikai jūsu personīgās mantas un tikai tik, cik paši variet panest."

Māju saimniece, mana sieva, man teica: "Es nepemšu nekā, es nemaz negribu ķerties klāt. Paņemsim bērnus un iesim uz Pumpuru Golbergiem, kamēr vēl ir gaišs." Teicu: "Ja tu pate nevari ņemt, paņem visnepieciešamākās drēbītes bērniem." Tie bija četri. Tā mēs izklidām pa telpām. Man visu laiku stāvēja klāt sargs. Centos savākt visa Jelgavas aizsargu pulka jaunsargu sporta pulciņa vadītāju (komandieri) sarakstus un 42 pulciņu dalībnieku vārdus un adreses. Katra adrese varēja pazudināt kādu krietnu latviešu zēnu. Un tādu man bija ap 1200 šī aprīļa 42 pagastos. Citām mantām gandrīz koferi nebija vietas.

Ap plkst. 17 visi bija gatavi. Bija jau pilnīga tumsa. Ārā dziļa sniega kārtā un drusku sniga. Bērni arī bija saģērbti, puisīšiem paciņas rokā. Gāju pie varenā komisāra prasīt, vai Matiss nevarētu iejūgt zirgu un aizvest mūs uz radu mājām Pumpuriem. Tas man sarkatiski atbildēja: **"Jums tagad jāaizmirst, ka jums ir tāds Matiss ko komandēt, ka jums ir zirgs un kamanas. Tagad arī jums jā-mācās staigāt."** Teicu: **"Es labprāt, bet te ir vecā groša un mazā meitiņa."** - **"Ja nevar staigāt, tad var rāpot!"**

Redzēju, ka mūsu pagasta izpildkomitejas viri Pāvils, Pipars un Kronis ņēmas vareno komisāru vārdot. Tas bija ļoti nepieņemams, bet beigās atļāva Pāvilam piezvanīt kādam kaimiņam (nezina kuram), lai atbrauc Pukstaišu saimniekus aizvest uz kādu citu māju. Varēja sajūst, ka viss pagasts bija lielā neziņā, kas Pukstaišu mājās šajās 3 pēdējās dienās notiekās. Īsā mirkli sētsvidus bija pilns zirgiem, kamanām, viriem, sievietēm (vismaz 12-15 pajūgi). Cilvēki tumsā nāca iekšā mājā, runājās ar grosmamu. Daži zināja visu, kas šeit notiek. Sargi it kā saplaka, no-kaunējās. Cilvēki paši izgudroja savu papēmienu, kā paglābt no mūsu mantas kaut ko mums. Viena saimniece paņēma deķi no gultas un sargam saka: **"Nu, maziem bērniem taču vajadzēs ar kaut ko apsegties nakti."** Tas pamet ar roku. Otrs paņēmis sienas pulksteni, trešā nes ārā palagus un spilvenu: **"Taču būs bērniņiem kur galvu uzlikt."** Tā pa vienām durvim ārā, pa otrām iekšā. Arī klēti. Liela darbīga rosība un apjukums no otras puses. Arī milti, putraini, žāvēta cūkas gaļa, žāvētas desas, virtuves piederumi. Un tā daudz kas aizceļoja no "tautas mantas" uz glābēju kamanām. Grosmama iesēdās kamanās. Mēs gan tajās nesēdamies. Vienā rokā man bija bistamais kofers, otrā mazā meitiņa leviņa. Taņai - nesamais, puisīšiem - nesamie. Tā bridām caur Pumpuru Pumpuriem. Te saimniece parādīja, cik zaftes podu viņa izglābuse no komunistu nagiem, tad caur Maniņa Pumpuriem uz Goldbergu, radnieku Pumpuriem. Tie mīļi uzņēma. Drīz iebrāuca kamanas ar grosmamu, kamanas ar visādām izglābtajām mantiņām (kā no ugunsgrēka).

Otrā ritā agri tumsā gāju uz staciju. Naudas maks man bija atdots, dzelzceļa biļeti varēju nopirkt. Sugas lopu iepirkšanas komisija vēl bija Aucē. Pagājušo otrdienu biju atvedis 8 tirsniņus Latvijas brūnās gosniņas sūtīšanai uz Krieviju. Gribēju dabūt samaksu. Komisijas priekšsēdētājs teica: **"Izmeklējām visas gosniņas. Tās visas ir veselās, bez vainas. Tās visas pieņemtas, gatavas sūtīšanai. Piektdien man te ieradās divi nepazīstami cilvēki un teica, lai naudu jums neizmaksājot. Bet tās jūsu audzētas gosniņas. Es tos vīrus nepazīnu, redzēju pirmo reizi."** Tā bija drošsirdīga, taisna vīra ricība, bet viņš ar to bija smagi nogrēkojies pret, t. s., "tautas valdību" un jauno varmācīgo kārtību. Nezinu, kā viņš tika valā no šī "nāves grēka".

Liktenīgajā naktī (23. martā) pēc sava varoņdarba Pukstaišos komisārs bija iekēris drusku par daudz "dzidro" un vilcienā lielījies, kā viņš apstrādājis šo "kulaku". Viņš gribējis arestēt to tūlit, bet vietējie komunisti neesot ļāvuši. Viņš gādāšot, lai to paņemot kā "cāli". - Nepaņēma vis. Cālim bija neiedomājama laime, un tas ar visu savu ģimeni aizklukurējās pēc daudz un dažādiem šķēršļiem pat līdz Kanadai.

Man laimējās izglābties, izglābt arī savu ģimeni. Biju arī viens no jaunākiem, vairums upuru bija savos 50-60 gados. Nezinām viņu likteni, kur tie atraduši atdusu tiem

uzspiestā posta ceļā. Viņu piemiņai dodu šo manu liecību pret varmācīgajiem dzimtenes postītājiem.

1990. gada martā manam vecākam dēlam Jānim izdevās slepeni (vēl bija aizliegts) nokļūt un redzēt savas dzimtas mājas. Savas izjūtas tas uzrakstīja uz papīra gabaliņa Frankfurtes lidostā, gaidot lidmašīnu. Sagadišanās dēļ tā bija Baigās dienas 49. gada diena - 23. marts. Tās skan šādi:

TĒVA MĀJAS

Gandrīz mūžu, tikai sapņos
Skatījām mēs āres tās,
Kur mēs bērnu dienās brīvi
Skrējām tekas ierastās.
Posta vilnis visu grāva,
Nāve mūsu tautu skāva.
Sveši vīri, svešas domas
Tiem, kas dzīvi, uzspieda.
Grima, nika mūsu zeme,
Samiti bij tikumi,
Samaitāta visa daba,
Dieva trauki sasisti.

Bet vai tāpēc sīkstā tauta
Savu ciņu uzdeva?
Nē! tās spīts līdz kaulam dziļi
Tomēr visu pārcieta.
Un kā brīnums ceļās vīri,
Sievas, bērni, pusaudži;
Dzied tie mīļās senās dziesmas
Atkal plīvo karogi!
Vadību tie savu vēlē,
Likumus kas jaunus dod;
Tā, lai tauta atkal brīvi
Cerību sev jaunu rod.

Mana zeme, tēva mājas,
Mani arī mājā sauc.
Steidzos es ar trīsām sirdi,
Turp, kur sapņu putni trauc.
Redz! Jau simtiem drošu vīru
Darba rīkus rokā tveņ,
Lai pār drupām, lai pār postu
Saimnieks atkal soli spēņ.
Nekļūdiģi rodu taku,
Kur reiz lepna gatve bij,
Un caur krūmiem gala mērķi -
Tēva mājas saskatu.

Neredzu vairs postu, dražu,
Nemanu, ka viss ir grauts.
Stāvu sētā, kas ir mana;
Cauri mūžiem jūtos saukts.
Lai šeit atkal ēkas celtu,
Lai šī zeme atkal dzied,
Lai šie atkal brīva tauta,
Savam Dievam slavu dzied.

JĀNIS H. TĒRAUDS

OTRAIS PASAULES KARŠ JAUNĀ SKATĪJUMĀ

/ Turpinājums /

STAĻINA GATAVOŠANĀS UZBRUKUMAM

Padomju Savienībai bija ļoti stipra aizsardzības nocietinājumu līnija, ar nosaukumu "Staļina līnija". Šī aizsardzības līnija atšķiras no franču Mažino (Andrē Maginot, 1877 - 1932, Francijas valstsvīrs un kara ministrs) līnijas ar to, ka sākās no Baltijas jūras un beidzās pie Melnās jūras un nebija apejama no

flankiem. Tā atradās dziļi Pad. Savienības teritorijā. 1938. gadā to pastiprināja ar iebūvētiem smagās artilērijas novietojumiem, komplicētu tuneļu sistēmu, apakšzemes būvēm ar ieroču noliktavām, gaisa filtrācijas sistēmu, medicīniskām vienībām, ūdens tvertnēm, novērošanas punktiem, komandpunktiem un pat telpām dažādiem priekšnesumiem un bibliotēkai. Pēc 1939. gada 23. augusta konferences Vācijai un Pad. Savienībai robežas sanāca kopā sakarā ar paredzēto Baltijas valstu un Polijas likvidēšanu. Nu būtu iemesls pastiprināt šo aizsardzības līniju, bet notika pretējais. Visus būvdarbus uz Staļina līnijas apturēja. Šo aizsardzības cietokšņa armiju samazināja un vēlāk izformēja. Staļins pavēlēja uzspriest tūkstošiem bunkuru. Nocietinājumus un ieročus nomontēja un atlikušos bunkurus atdeva lauksaimniecības produktus - kartupeļus un sakņaugus uzglabāšanai. Varēja brīnīties par šādu Staļina rīcību, bet vācieši darīja to pašu. Laikā no 1932. līdz 1937. gadam ļoti stiprus nocietinājumus būvēja uz Oderas krastiem aizsardzībai pret Pad. Savienību. Tur bija pirmklasīgas bunkuru aizstāvēšanas pozīcijas, kas saplūda ar apvidu un bija grūti pamanāmas - visaugstākais sasniegums militārā būvniecībā. Šo līniju nekad neizmantoja, jo Hitleram bija prātā tikai uzbrukums, tāpat kā Staļinam. Uzbrukumā aizstāvēšanās līnijas, sevišķi minū laukiem, nav vajadzīgas, un ir tikai par traucējumu.

Pēc minētā pakta parakstīšanas, ņemot vērā to, ka nu sāktos miera laiki, Staļins palielināja savu armiju ar papildus rezervistu iesaukšanu līdz 17 armiju stiprumam, to vēlāk papildinot vēl ar 11 armijām no austrumu frontes. Katram komandierim bija iedota sarkana aploksne, ar nāves sodu piedraudot, atņemama tikai uz Staļina pavēles. Karā sākoties, daži tomēr bija uzdrošinājušies to atvērt. Tur nebija nekādu aizstāvēšanās plānu, bet tikai norādījumi uzbrukumam. Vācu spiegi ziņoja, ka, sākot ar maiju un turpinoties 1941. g. jūnijā, Pad. Savienība atminē minū laukus un novāc dzeloņdrāšu režģus frontes priekšā. Tā ir uzbrukuma kaujas stratēģija. 1941. g. 5. maijā Staļins augstākiem virsniekiem slepenā runā teica, ka uzbruks Vācijai 1942. gadā, neminot datumu. Vācieši, to uzzinot, noturēja par Staļina maskēšanos, jo nevarēja vairs noslēpt, ka Staļins uz robežas savāc milzīgos apmēros ieročus, municiju un karavīrus. Nebija iespējams noslēpt, ka krievu uzbrukumam jāsākas agrāk par 1942. gadu. No Sibīrijas pārveda armiju lielā slepenībā, tai braucot tikai nakti un preču vagonos. Visa Pad. Savienības dzelzceļu sistēma bija daļai paralizēta ar šiem transportiem 6 mēnešus. Šāda transporta pabeigšana frontes vajadzībām būtu 10. jūlijā, bet lieluzbrukums Vācijai bija paredzēts 6. jūlijā. Nebija nekādu aizstāvēšanās plānu. 1941. gada 13. maijā krievu sūtnis Anglijā (Maiksis) tikās ar ārlietu ministru Idenu un jautāja, kādu stāvokli Anglija ieņemtu, ja sāktos krievu - vācu karš. Nekas netika minēts par to, ka Vācija varētu uzbrukt Pad. Savienībai. Tātad uzbrukums nāktu no Pad. Savienības. Tajā pašā laikā Staļins deklarēja Hitleram savu draudzību, lai vilcinātu laiku. Ar to Pad. Savienība atstāja savu iepriekšējo sabiedroto Vāciju un lika pamatus anti Hitlera koalīcijai, sabiedrojoties ar Angliju un Franciju.

1937. gada "tīrīšanā" pusi no Sarkanarmijas komandējošā sastāva nosūtīja uz gulagiem. Tur bija izredzes uz lēnu bada un noslaucīšanas nāvi. Virsnieki teica, ka nošaušana būtu tikpat labs sods. Tur bija arī simtiem tūkstošu civilistu, kurus Staļins tagad iesauca armijā. Lielas vienības ar šiem Gulaga karavīriem gāja kaujās tajās pašās uniformās, ko valkāja Gulagā. Bieži vien tie bija pirmie, kam jāiet uzbrukumā, lai izpirktu savu vainu. Viņu uniformas bija tumšākā krāsā. Vācu karavīri viņus iesauca par melniem. Starp tiem bija arī augsti virsnieki, kuriem gan deva zemākas dienesta pakāpes, kā pirms apcietināšanas. Viens no viņiem - ģenerālis Rokosovskis vēlāk kļuva Pad. Savienības maršals, gandrīz visa viņa pirmā vienība sastāvēja no šādiem Gulaga iemītniekiem. Augstākos virsniekus pirms sūtīšanas uz fronti, nosūtīja uz Sočiem uzbarošanai. Šie virsnieki bija ļoti laimīgi, ka izrauti no Gulaga nāves noietnēm, un ar lielu centību ķērās pie saviem komandieru pienākumiem. Tie izrādījās ļoti labi un spējīgi virsnieki. Arī latviešu 201. divīzija ieradās liels skaits latviešu virsnieku tieši no gulaga. Tie bija virsnieki, kas bija dienējuši Sarkanarmijā. Viņiem iedeva dienesta pakāpes par 4 pakāpēm zemākas, kā pirms apcietināšanas. Starp tiem bija arī bijušais ģenerālis Pakalniņš. Tas nozīmēja otrreizēju piedzim-

šanu ļoti lielam komandieru skaitam, kas nu ar dedzību centās iegūt Staļina labvēlību. Kara beigās komisāri bija aizveduši datus no šiem Gulaga karavīriem uz Ausvicas koncentrācijas nometni, lai atstāstītu savām vienībām Hitlera briesmu darbus. Atgriezušies savās vienībās, uz jautājumu: "Kā tur izskatījās?" tie atbildējuši: "Nu, tāpat, kā pie mums - tikai siltākā klimatā."

1941. gada 13. jūnijā pēdējās 77 divīzijas bija ceļā no Sibīrijas frontes uz rietumiem. Abas kolosālās armijas kā vienā, tā otrā frontes pusē bija spoguļa atveids ar milzīgiem uzbrukumiem sagatavotiem spēkiem. Jūnija sākumā vācu armija bija sliktākā pozīcijā. Komandējošais sastāvs bija jau frontē, bet vienības vēl militāros vilcienos ar apgādi un municiju. Pat virsnieki nezināja, kas notiks, viss bija lielā noslēpumā. Suvarovs domā, ka, ja Pad. Savienība būtu bijusi gatava uzbrukt šinī laikā, tai būtu bijuši līdzīgi panākumi, kā vāciešiem 22. jūnijā. Kā vienai, tā otrai pusei nebija vairs ceļa atpakaļ. Bija tikai viens ceļš - uzbrukt.

Ja Hitleris būtu savu uzbrukumu plānojis pēc 6. jūlija, Pad. Savienības armija sasniegtu Berlīni daudz agrāk kā 1945. gadā. Ļoti liela gaisa flote abās pusēs bija novietota tieši frontes tuvumā. Aizstāvēšanās kara pret spēcīgu ienaidnieku gaisa flote jānovieto tālāk aizmugurē, frontes tuvumā tā padota iznīcībai. Frontes tuvumā atradās 738 krievu lidmašīnas, kas visas tika iznīcinātas pāris stundu laikā. Tāda pat nelaime būtu krieviem pārsteidzot vāciešus. Tie bija novietojusi piefrontē lielu skaitu lidmašīnu, kas stāvēja spārnu pie spārna un nevarētu pacelties gaisā. Pārsteiguma uzbrukums iznīcinātu lielu daļu no vācu gaisa spēkiem. Tik tuvu stāvošas lidmašīnas degot pārnestu uguni no vienas uz otru līdzīgi degošām sērkokļu kastītēm. Vācu Wehrmacht un Sarkanarmija kopēja viena otru līdz sīkākām detaļām. Augstākie komandpunkti bija novietoti pārāk tuvu fronteī. Sevišķi stipras triecienvienības flankos, lai ielenktu ienaidnieka spēkus. Ja Staļins tiešām būtu spējīgs pārliecināt Hitleru, ka Pad. Savienība ieturēs neitralitāti, tad neapšaubāmi vācieši būtu uzbrukuši un ieņēmuši Lielbritānijas salas. Pad. Savienībai rastos vēl nepieredzēti laba situācija. Polija, Čekoslovākija, Dānija, Norvēģija, Beļģija, Holande, Luksemburga, Jugoslāvija, Francija, Grieķija, Albānija - nevienai no šīm zemēm nebija ne armijas, ne valdības, ne parlamenta, ne politisko partiju. Miljoniem cilvēku bija sadzīti koncentrācijas nometnēs. Visa Eiropa gaidīja atbrīvošanu. Eiropā būtu palikusi tikai Hitlera nacionālā miesas sargu gvarde, koncentrāciju nometņu sargi, vācu aizmugures vienības un militārās skolas. Krievi uzbruku ar 5 gaisa triecienu korpusiem, desmitiem tūkstošu ātriem krievu tankiem, kas speciāli būvēti, lai varētu ātri virzīties pa autobāniem, tūkstošiem lidmašīnu ar pilotiem, kas apmācīti precīzai stratēģisku vietu bombardēšanai, speciālām kalnu divīzijām, kas nogrieztu Rumānijas eļļu u. t. t. Vai kāds visā vēsturē kādreiz būtu bijis tik izdevīgā pozīcijā Eiropa, kā šinī gadījumā Staļins? Tagad saprotam Staļina politiku jau no paša sākuma. Staļins ļāva Hitleram nākt pie varas, viņa paša vārdiem izsakoties, "padarīdams Hitleru par "ledlauzi" komunistu revolūcijai. Staļins iedrošināja Hitleru uzbrukt Polijai un Rietumeiropai, viņš prasīja franču un citiem komunistiem pabalstīt tik ļoti ienīsto Hitleru, viņš piegādāja Hitleram eļļu, kara materiāla izejvielas un labību kara vešanai, viņš aizmiedza acis pret kara noziegumiem un neģēlībām, ko Hitleris pastrādāja pats savā zemē un citur. Par vēlu Hitleram atvērās acis, un viņš redzēja Staļina nodomus un tikai tadēļ Staļins neieguva visu Eiropu, bet tikai pusi no tās. Pārsteigdams Staļinu ar 22. jūnija uzbrukumu, viņš aizsteidzās tam priekšā un izjauca Staļina plānus. Staļins plānoja savus pārsteiguma uzbrukumus (Groza - pērkona negaiss) 1941. g. 6. jūlijā, 2 nedēļas pēc Hitlera uzbrukuma. Šāds uzbrukums Vācijai būtu katastrofāls. Pad. Savienībai bija vairāk kā 1000 KV-34 tanku, kurus vācu prettanku lielgabali nevarēja caursist. Operēšanas kārtībā bija 16,600 tanku. Pārsvars gaisa spēkos un artilērijā bija ievērojams. Lielāko daļu no tā iznīcināja pirmajās stundās, vāciešiem uzbrūkot. Tagad redzam Hitlera fatālo kļūdu, ielaižoties Staļina atkarībā ar 1939. gada 23. augusta līgumu.

CIK GUDRA BIJA RŪZVELTA UN ČERČILA POLĪTISKĀ UN MILITĀRĀ STRATĒĢIJA?

Ja angļi un amerikāņi negribēja atstāt pus Eiropu Staļimna varā, tad tiem pašiem vajadzēja nospraust iekarojuma robežas, jo kaŗu taŗu sāka, lai atbrīvotu Poliju. Kaut arī Čerčilam kaŗa

beigās Staļina nolūki sāka parādīties skaidrāk, Rūzveltam par to nebija nekāda jēga. Jaltas konferencē, 1945. g. no 4.-11. februārim, Rūzvelta padomdevējs Hopkins bija sava drauga komunistu aģenta Algera Hissa ietekmē. Rūzvelta pieņēmums bija tik bērnišķīgs, ka bija nepiemērots Sav. Valstu prezidenta ciepai un varētu būt izskaidrojams ar viņa slimību. Rūzvelts nomira 2 mēnešus vēlāk - 1945. g. 12. aprīlī. Rūzvelts savā naivumā iedomājās, ka Staļins pārmainītu savu raksturu, ja iepazītos ar Rūzvelta šarmu un viņa demokratiskiem uzskatiem. Viņš ne tik vien piekrita visām Staļina pēckāra prasībām, bet Čerčila prombūtnē pārsprieda arī par Lielbritānijas koloniju atbrīvošanu, un abi projektēja, kā to izdarīt (J. N. Roberts, *The Pelican History of the World*, page 897).

Čerčils šo kaŗu uzskatīja par personīgu divkauju ar Hitleru, un tādā veidā pazaudēja no skata rietumu valstu intereses. Viņš nenojauta, kas tanī brīdī bija visbīstamākais rietumvalstu politiskais pretinieks. Ja rietumvalstis būtu redzējušas Staļina nodomus un paredzējušas savu četrdesmitgadīgo baiļošanu Pad. Savienības atombumbu ēnā, viņi varēja gūt uzvaru par Hitleru un Staļinu ar gudrāku militāru stratēģiju. Nemaz nemazinot lojalitāti, viņi varētu kaŗa vešanā pielietot mazākus spēkus, tādā veidā saudzējot arī savu kaŗavīru dzīvības. Nebija arī jāpiegādā krieviem tik daudz kaŗa materiāla. Kad Hitleri uzbruka Pad. Savienībai, viņam nebija iespējams uzvarēt, kaut arī viņš ieņēmu Maskavu. Vēl no Sibīrijas krievi varētu uzbrukt ar lieliem spēkiem, un Eiropas, Āfrikas un Krievijas plašumos vācu armija jau bija pavisam šķīdā. Vācija būtu kapitulējusi rietumu spēkiem tad, kad austrumu fronte vēl būtu dziļi Pad. Savienībā. Tad nebūtu jāzaudē ne Polija, ne Baltijas valstis, un atbrīvotos arī citas Eiropas valstis. Tās arī bija mūsu leģiona cerības, kad cīnījāmies austrumu frontē. Tikdaudz tālredzības, acimredzot, ne Čerčilam, ne Rūzveltam nebija, un kaŗa beigās viņi kļuva par kaŗa zaudētājiem. Tas nenotika rietumu sabiedroto militārā spēka trūkuma dēļ, bet viņu ļoti vājās militārās un politiskās intelligences dēļ.

Pēc Hitlera uzbrukuma Pad. Savienībai Maskava spēja solidarizēties ar demokratiskām valstīm pret fašistiskiem ienaidniekiem, it kā nekad nebūtu bijis Molotova-Ribentropa pakts, it kā viņi nekad nebūtu uzaicinājuši ārvalstu komunistus pabalstīt šo Hitlera fašismu. Staļina propaganda bija ļoti veiksmīga.

Ja komunisti kaŗa posmā notēloja Hitleru par ārkārtīgi bīstamu pasaulei, rādot milzīgas fašistu briesmas, tad arī pēc kaŗa "beigto Hitleru" viņi lietoja tādiem pašiem nolūkiem, psiholoģiski iespaidojot demokratiskās valstis, kaut gan komūnisms izvērtās par daudz lielāku faktoru pasaules apdraudēšanā. Izmantojot šo "briesmu tēlu", viņi vēl tagad, pielietojot visnetīrākos līdzekļus, mēģina iespaidot demokratisks valstis. Šādā veidā Krievija cenšas iegūt psiholoģiski stratēģiskas priekšrocības par tādām valstīm, kuŗas tā grib aprīt. Sevišķi uzkrītoši tas parādījās viņu propagandas rakstā "Life" žurnālā, 1992. g. decembra numurā, pauzot melus par Latviju.

Staļins sev izdevīgo propagandu turpināja arī pēc kaŗa, nostādīdams sevi tādā lomā, ka viņu kritizēt gandrīz jau nozīmēja piekrišanu Hitlera politikai. Pad. Savienību viņš nostādīja tādā gaismā, ka tā kā miermīlīga valsts nav gatavojusies kaŗam un nekad nav gribējusi nevienam uzbrukt. Hitleri bija izdarījis Staļinam šīni ziņā pakalpojumu, lauздams mierīgumu un uzbrukdams miermīlīgai, nesagatavotai valstij. Arī somu kaŗš bija aizmirsts.

Redzam, ka nevaram palauties valstsvīru gudrībai. Latvijas situācija pašlaik ir ārkārtīgi apdraudēta. Ja II pasaules kaŗā par visiem spēkiem rietumu sabiedrotie atteicās no uzvaras un tai vietā izvēlējās gandrīz pus gadsimtena "auksto kaŗu" ar atombumbu draudiem, kādu gudrību no viņiem varam sagaidīt tagad? Jugoslāvijā redzam, ka ne amerikāņi, ne eiropieši nelieto nekādu praktisku līdzekli slepkavīgā kaŗa apturēšanā. Viņi neļauj musulmaņiem bruņoties, tādā veidā pabalstot serbus musulmaņu slaktēšanā. Latvijas likteni vienīgi varētu būt ieinteresēta Vācija un Zviedrija, lai radītu bufervalsti varbūtēja uzbrukuma draudiem. Nākotnē starp Krieviju un Vāciju varētu izcelties konflikts, sevišķi ņemot vērā krievu šovinisma uzplaukumu. Komunistu propagandas dēļ Vācija pašlaik ir tādā stā-

voklī, ka neuzdrošinās pret nevienu pat pakratīt ar pirkstu. Tiem piedēvē visus Hitlera pārkāpumus, kaut lielais vairums toreiz vēl nebija dzimuši. Tur arī katru protestu pret nelegālu emigrantu ienākšanu uzskata par hitleristu atdzimšanu. Liekas gan, ka Vācijā tādu, kas piekristu Hitlera politikai, ir ārkārtīgi maz, jo katrs taču redz no vēstures, cik šī politika bija stulba.

Latviešiem savā starpā šķelties tagad nozīmē iztapt komunistiem. Tur šajos verdzības gados arī radušies latvieši, kuŗiem neinteresē Latvijas patstāvība. Izredzes uz brīvām Baltijas valstīm, pēc manām domām, ir mazas. Tagad savā starpā plēsties un, it sevišķi, apkaŗot nacionāli domājošus cilvēkus, kuŗi neuzņem savā organizācijā komunistus, ir tiešs noziegums. Lai lielo valstsvīru stulbums un godkāriba nepielip arī mums!

J. T. BELDAVS

LASĪTĀJU VĒSTULES

PIDŽIN ENGLIŠ?

Ši izdevuma marta numurā LATVIEŠU PRESES BIEDRĪBAS KANADAS KOPA izsaka bažas, ka latviešu valoda varētu kļūt par "pidžin engliš". Neuztraucaties, tas ir neiespējami!

"Pidžin" (pidgin) ir vienkāršota jebkuŗa valoda, ko cilvēki, viens otra valodu neprotot, lieto, lai saprastos. "Pidžin engliš" - ko normāli izrunā ingliš - ir atvasināts no angļu valodas. Tas izveidojās Tālajos Austrumos tirdzniecības atvieglināšanai.

LATVIEŠU PRESES BIEDRĪBAS KANADAS KOPA nodēvē melnos ziemeļamerikāņus par "neizglītotiem nēģeru vergu pēcnācējiem". Šāds nosaukums ir rasisks apvainojums.

LATVIEŠU PRESES BIEDRĪBAS KANADAS KOPA apgalvo, ka melnie amerikāņi lietojot "pidžin engliš" (Pidgin English). Tas ir nepareizi. Daudzi, bet ne visi, melnie amerikāņi lieto Melno Angļu Valodu (Black English) - vienu no daudzajiem angļu valodas variantiem.

Literatūra:

1. Algeo J. Exercises in Contemporary English, USA, 1974
2. Webster's New Collegiate Dictionary. USA, 1981

EGINA NICHOLSON-TAURIŅA

IEPRIECINĀSIM LATVIJAS BĀREŅUS!

Šovasar (jūnija mēnesī) paredzēts rīkot Lastvijā bērnu nometni līdzīgu trimdas Tērvetei. To varēs apmeklēt internātskolas bērni, kuŗiem nav piederīgo un kuŗiem vasarās nav kur braukt. Nometne domāta 80 bērniem, kuŗus sadalītu 2 nedēļu posmos. Šīs divas nedēļas dos bērniem prieku un piedzīvojumus, kuŗus viņi neaizmirsīs.

Uz nometni daži trimdas darbinieki gatavojas braukt par savu naudu un strādās par minimālu atlīdzību. Ir iecerēts, ka nometne izdosies labi un ka to varēs turpināt nākamajā vasarā. Nometni vadīs Ingrida Mazute (Tērvetes vadītāja) ar "Glābjiet Bērnu" organizācijas palīdzību. Arī tad tad, ja Latvijas ministrija daļēji segtu izdevumus, pasākums var izmaksāt vairāk nekā Latvija spēj dot.

Lūdzam tautiešus, kas mīl bērnus, sponsorēt vienu bērnu šajā nometnē, ziedojot \$ 25.00. Var arī ziedot mazāku summu. Naudu lūdzam sūtīt Dainai Braunai, 1372 Randall Avenue, Ottawa, Ontario, K1H 7R3.

Pēc nometnes ziedotāji sapems finansiālu pārskatu un savu sponsorēto bērnu fotogrāfiju.

INGRĪDA MAZUTE

Demokratiskā ceļā jāizšķir DV domstarpības Latvijā

Izlasīju sava drauga un seno dienu līdzgaitnieka V. Irbes rakstu "Miera sarunas pie krustotiem šķēpiem" marta MLB Ziņotāja numurā un varu tikai Tev pateikties, ka tu beidzot pacel šo sāpīgo, mūsu vienotības ārdītāju jautājumu plašākā laukā kopīgai mūsu saimes izvērtēšanai un lēmumu pieņemšanai.

Diemžēl, pienācis laiks, kad mums, bijušajiem latviešu karavīriem un DV organizācijas biedriem, ir jāiet talkā mūsu augstākai vadībai, lai nekavējoties izlemtu un rezultātā arī izbeigtu šo aklo, neiedomājami un neapšverami jauno mūsu lielās un nozīmīgās DV organizācijas šķelšanu un postīšanu. Vai tiešām mēs neesam spējīgi saredzēt un savā Dieva dotā prātā (kam vēl tāds ir palicis) saprast, ka ar šādu rīcību un nespēju vienoties un sadoties rokās, mēs krasi nostājamies savu uzbrucēju, mūsu tautas un DV organizācijas iznīcināt gribētāju pusē? Kāda gan nozīme parakstīt mūsu organizācijas oficiālās vēstules un paziņojumus ar vārdiem "Daugavas vanagi, sasauksimies!" Vadoties no patreizējā stāvokļa dzimtenē, abu DV nogrupējumiem un viņu nostājas, mūsu senais sauklis būtu jāmaina pret šādu: "Daugavas vanagi, nešķelsimies!"

Ja šī jaunā, neapskaužamā, mūsu organizācijas postītāja un ārdītāja slimība būtu vērojama tikai mūsu dzimtenē Latvijā, mēs varētu cerēt, ka laika tecējumā tā pazudis un cilvēka veselais prāts uzvarēs un domstarpības, skaidrības un šķēpu laušanas izzudīs. Diemžēl, tā tas nebūt nav! Jaunais audzējs ir jau pārnests uz šo krastu, un "vēža" pazīmes ir jau vērojamas arī rietumu pasaules DV organizācijā - gan zemju valdēs, gan arī nodaļās. Ja tā tas turpināsies, pēc gadiem diviem - lielajos DV organizācijas 50 darba atceres gados, mēs nesisim savus DV karogus, kas tik vareni un spoži tika celti visus šos 47 gadus, uz kopējiem DV brāļu kapiem un lieksim galvas savas izbijušās organizācijas kapa pieminekļa priekšā. Vai drikstam to pieļaut, vai drikstam klusēt, iebāžot galvas smiltis līdzīgi pāvam, un atbildēt, ka "es nekā neredzu, es nekā nedzirdu" vai arī aizbāzt ausis, aizsegt acis un aiztaisīt muti, līdzīgi 3 Japānas mērkaķīšiem atbildēt: "Es jauna neredzu, es jauna nedzirdu un es jauna nerunāju", apzinoties, ka bezgala jaunums ir izdarīts?

Mūsu augstākā vadība - DV centrālā valde, diemžēl, nav uzrādījusi spējas izbeigt šo šķelšanos un dalīšanos, kas turpinās jau divus gadus. Necenšoties meklēt vainīgos, kas šādu dalīšanos izsauca, mums šodien ar gaišu prātu, tīru sirdi, dziļu apziņu un atbildību katram, kas visus šos garos gadus kalpojuši šīs organizācijas dibinātāju mērķiem un uzdevumiem, ir jāatrod kopējs ceļš šī jaunuma izbeigšanai un vienprātības atdzimšanai, kā DV organizācijai Latvijā, tā arī šeit.

Kas attiecas uz Austrālijas DV 2. janvāra salidojumā pieņemto deklarāciju, kurā tiek noraidīta jebkāda veida iejaukšanās DV problēmās Latvijā, diemžēl, nevaru tai piekrist. Pirmkārt, DV organizācijas biedru un nodaļu šķelšanās Latvijā nav vairs tikai lokāla problēma, bet tā sasniegusi jau mūsu krastus un šajās šķēpu mešanās esam iejaukti arī mēs. Vai neiejaucoties viņu problēmu atrisināšanā mēs spēsim apturēt un apdzēst liesmu, kas uzliesmojusi mūsu pusē? Ļoti, ļoti šaubos par šādu iespēju! Otrkārt, neiejaukšanās Latvijas DV šķēpu laušanā man atgādina jau pieminēto pāva stāju. Tāpēc, lai glābtu to, kas vēl glābjams, un aizstāvētu no sagraušanas to, kas celts, kopts un cildināts 48 garus gadus, mēs nevaram atturēties no neiejaukšanās.

Varbūt, ka Zālamans būtu atradis kašķīgām pusēm atrisinājumu, bet Austrālijas DV pieņemtais lēmums par neiejaukšanos Latvijas DV problēmās stāv tālu no atrisinājuma, jo šis vārdu karš ir pieņemies apjomos, kā to

patreiz vērojam mūsu pašu dažādo DV nodaļu un biedru uzskatos un ieteikumos. Sakarsētos prātus, manā vērtējumā, varam tikai nomierināt, izsludinot brīvas un demokratisks vēlēšanas abu Latvijas DV vidū, izvēlot no abām pusēm vienādu skaitu kandidātu, kas tad, likumīgi ievēlēti, stātos pie Latvijas DV apvienošanas. Šāda ceļa izvēle, pēc mana ieskata, būtu nedalīti jāatbalsta rietumu zemju valdēm un nodaļām, kas līdzīgi katra no mums ir atbildīgas par DV organizācijas nākotni, kā dzimtenē, tā šeit. Starplaikā mūsu DV augstākai vadībai nopietni ieteicu atturēties no jebkādas propagandas, izteiktas vai arī neizteiktas nostāšanās vienā no abām nesamierinātām pusēm, bet drīzāk sūtīt spējīgus un patiesus, neitrālus novērotājus vēlēšanu laikā uz mūsu dzimteni.

Tiem, kas nepārnāca no aizvadītā kara, bija tikai viens sapnis, viena doma un viens mērķis - brīva un viena Latvija. Vai to varam apliecināt mēs, kas pārnācām?

SKRASTIŅU INDULIS

Piebildes Viktora Irbes rakstam

V. Irbe, apskatot DV organizācijas rašanos un pirmā priekšnieka ievēlēšanu, soļo pa taisnu ceļu, bet tālāk viņš jau strepuļo. DV organizācijas ideāli nav izbālējuši, nav radušies strīdi, naidi utt. Ari tumši padebeši neparādās un neviens nevēlās Latvijas DV atņemt tiesības lietot DV vārdu. Apstākļi šai virzienā ir citi. -

Latvijas DV un viņu Centrālā valde nodibinājās, vadoties pēc DV organizācijas pamatnoteikumiem un darbības principiem, tāpēc brīvās pasaules DV biedri šo organizāciju atzina un Latvijas valdība šo organizāciju reģistrēja ar visām sabiedriskām un juridiskām tiesībām, norādot, ka Latvijā var pastāvēt tikai viena DV organizācija un tikai viena, kurā var lietot "Latvijas Daugavas Vanagi" vārdu, un šī organizācija dzīvo un tai savstarpēja naida, strīdi un citi nevēlami apstākļi nepastāv. -

Kas tad ir otrā DV organizācija? Otrā DV organizācija radās tūlīt pēc tam, kad no Toronto uz Latviju aizceļoja simts tūkstoši Kanadas dolāru, un tie sabīra kādai speciāli uzticamai personai kabatās. Par dolāriem tika saņemti krievu rubļi un dalīti mūsu bijušajiem karavīriem, slimiem un trūcībā esošiem. Šī uzticamības persona bija izslēgta no DV atzītās vadības Latvijā. Pēc personības noskaidrošanas, acu liecinieki liecināja, ka šī Toronto DV izraudzītā amatpersona ir bijusi bolševiku laikā redzama un par izdarītiem nodarījumiem algas sarakstu sastādīšanā izcietusi sodu Ventspils cietumā. Lai sevi attaisnotu, šī persona atsāka aktīvu darbību pie bijušajiem karavīriem, tādējādi radot iespēju noorganizēt DV organizāciju.

Uz Kanadas dolāru pamata nodibinātā grupa sevi izsludināja par Latvijas Daugavas Vanagu Centrālo Valdi, bet, nesāņemot atbalstu no brīvās pasaules DV organizācijas un Latvijas valdības, sevi pārdēvēja par kaut kādu DV apvienību un aizgāja citu ceļu.

Ir jāpiezīmē, ka istai Latvijas DV organizācijai nav svarīgi, cik tai nodaļu vai biedru, bet svarīga ir visu DV organizācijas kopdarbība un kopējā cīņa Latvijas valsts un tautas labā.

Domāju, ka V. Irbes kungam nevajadzēs meklēt "Zālamana" gudrības teicēju vai pievest papilddivīzijas. Ir jāpiezīmē, ka visas DV zemes brīvā pasaulē iet vienu ceļu un savstarpēja apkaņošānās nepastāv un naida nav. Kas notiek citās organizācijās, par to DV nav atbildīga. Ja kāda grupa lieto DV vārdu, to nu gan nevar saukt par DV organizāciju, tā radīta kopdarbu jaukšanai un tautiešu musināšanai.

Cerēsim, ka no šīm grupām radītie mākoņi izgaiss un ka DV pastāvēs un nepaklausīs svešiem vējiem.

J. TREIJS,
notikumu vērotājs Toronto

NEAIZMIRSĪSIM

Ši gada 9. janvārī DV Centrālā valde Anglijā lēmusi, ka DV vārdu Latvijā tiesīga lietot tikai tā DV grupa, ko DV CV Anglijā pēmusi savā aizbildniecībā. Šī DV organizācija radusies čekas ierosmē, lai varētu to kontrolēt. Apmēram, 10 reiz lielāka DV grupa ir atdalījusies no šīs organizācijas un darbojas kaņavīru apgādes darbā ar nosaukumu "Daugavas Vanagu Latvijas Apvienība". Šī organizācija sastāv no leģionāriem, kas arī ilgus gadus cietuši Sibīrijā un viss, kas saistīts ar komūnismu, ir viņiem pretīgs. Šīs divas DV grupas nevar apvienoties, jo pirmā grupa, kuŗu atbalsta DV CV Anglijā, komunistus uzņem, otrā grupa komunistus neuzņem.

DV CV arī izdevusi rīkojumu visām ārzemju DV nodaļām nepieņemt un neatbildēt uz rakstiem, kas nāk no nacionāli un pretkomunistiski noskaņotās Latvijas DV grupas. Centrālā valde arī iesniegusi lūgumu Latvijas Tieslietu ministrijai, lai tā noņemtu šai pretkomunistiskai DV grupai tiesības valkāt DV vārdu.

Zinām, ka Latvijas birokratiskos pārvaldes orgānos vēl strādā vairāk kā puse bijušo komunistu funkcionāru. Ministrijai iesniegtajā rakstā ir nomelnota organizācija, kas sastāv no latviešu leģionāriem un varoņiem, kas cīnījušies Kurzemes frontē un daudz cietuši Sibīrijas vergu nometnēs. Vai tad viņiem nepietiek no komunistu laikā pārciestiem apmelojumiem? Vai tad mums šeit nekas vairs nav svēts? Jeb vai esam nonākuši tādā prātā, ka par nepamatotu un pilnīgi privātu apvainojumu esam gatavi midīt savus nacionālos simbolus? Un, ja arī tā būtu, vai mēs šeit, demokratiskā valstī, varam aizliegt iepazīties ar literatūru un atbildēt uz vēstulēm, vienalga, kas tās sūti-tu? Neaizmirsīsim, ka šīs vēstules nāk no latviešu naci-onālo varoņu organizācijas.

Rodas iespaids, ka DV sadalījušies trijās grupās. Viena grupa ārzemēs, kuŗā, šķiet, Latvijas un latviešu tautas intereses nostādītas otrā vietā. Kāda nediplomatiska un nepamatota apvainojuma dēļ tie pārgājuši otrā frontē un apkaŗo savus bijušos kaŗa biedrus, leģionārus, ar komūnistiskās birokratijas palīdzību.

Pagājušā gadā man bija izdevība piedalīties Latvijas DV pārstāvju sanāksmē Pulvertorni, Rīgā. Viņi dedzīgās, pārdzīvojumu pilnās runās atteicās no ārzemju DV piedāvātās naudas.

Šī kaņavīru organizācija, vai mums tas patīk, vai nē, ir atdalījusies no DV Centrālās valdes iemīļotās grupas. Mēs nezinām, vai šī desmit reiz mazākā grupa, kas atro-das DV CV paspārnē, ir tur tikai pašlabuma dēļ. Mēs viņus labi saprotam, jo kāpēc aiziet no pilnas siles? Mums arī tie nav jāapkaŗo.

Mums, kas piederam Latviešu Dzelzkrusta Kavalieŗu Savienībai, ar savām vēl pārpalikušajām jaunības varo-nības atliekam ir jācīnās pret leģionāru un nacionālo va-roņu nomelnošanas politiku.

J. T. BELDAVS,

Latviešu Dzelzkrusta Kavalieŗu Savienības
valdes priekšsēdis

IEVĒLĒTA LNAK 16. PADOME

LNAK 16. padomes vēlēšanas, kas notika laikā no 15. līdz 26. februārim, kārtoja ipaša vēlēšanu komisija ar Uldi Zom-meru priekšgalā. Tālāk seko vēlēšanu rezultāti, kuŗus komisija paziņoja LNAK valdes sēdē š. g. 13. martā, Toronto. Tabulā ie-kavās minētais kārtas numurs nozīmē 1989. gada vēlēšanās iegūto vietu un sekojošais cipars iegūto balsu skaitu; svītriņa (-), ka 1989. gada vēlēšanās nekandidēja.

1. Celms Arveds	1430 (-)
2. Zariņš Viesturs	1302 (28./966)
3. Kronbergs Tālvāldis	1277 (5./1412)
4. Miniāte Elma	1268 (4./1420)

5. Upešlācis Alberts	1240 (3./1523)
6. Vāgners Valdis	1223 (27./984)
7. Rubenis Andris	1157 (19./1047)
8. Dreimanis Aleksis	1140 (18./1102)
9. Pulciņa Nora	1094 (-)
10. Liepiņš Valdis	1048 (24./997)
11. Purva Inta	1046 (10./1245)
12. Šubiņš Gunārs	1033 (13./1190)
13. Bārs Jānis	1032 (25./985)
14. Bulte Sarmīte	1017 (-)
15. Brauns Pēteris	1013 (42./802)
16. Štauers Mārtiņš	1003 (32./881)
17. Koncis Jānis	994 (-)
18. Briķmanis Guntars	986 (8./1252)
19. Budrēvics Aleksandrs	984 (17./1109)
20. Plūdons Varimants	982 (9./1250)
21. Langins Jānis	981 (-)
22. Dambergs Roberts	965 (40./810)
23. Eichmanis Jānis	965 (-)
24. Tikiņš Valdis	955 (29./950)
25. Briedis Jānis	949 (26./984)
26. Zichmanis Klāvs	931 (36./844)
27. Jansons Harijs	927 (33./878)
28. Steprāns Juris	926 (-)
29. Pelēns Egons	916 (-)
30. Golde Evija	901 (-)
31. Logins Bruno	885 (34./871)
32. Brauns Tālis	866 (-)
33. Bērziņš Elmārs	859 (-)
34. Kalviņš Edvins	854 (-)
35. Ozols Laimonis	847 (-)
36. Akots Zigurds	844 (16./1144)
37. Niedra Jānis	831 (53./698)
38. Lorbergs Modris	820 (15./1159)
39. Zariņa Kornēlija	787 (37./835)
40. Valdmāne Demandt Māra	786 (35./859)

Kandidātos:

41. Jansons Kārlis	781 (39./811)
42. Maksinš Dāvis	780 (-)
43. Tērauds Jānis	773 (38./821)
44. Briedis Gundārs	771 (-)
45. Jente Imants	753 (-)
46. Garklāvs Laimonis	679 (-)
47. Klaiše Roberts	656 (-)
48. Kops Ivars	516 (-)
49. Zenaitis Kārlis	496 (54./694)

Iepriekšējās vēlēšanās ievēlēja 35 padomes locekļus, šoreiz - 40. Vairs nekandidēja 13 līdzšinējie padomes locekļi. Jaunajā padomē ievēlēja pārējos 22; no agrākiem kandidātiem - 5; pavisam no jauna - 13. Rezultātā 16. padomē 45 % jaunu ievēlēto padomes locekļu. Ievēlētas visas 7 sievietes, kas šoreiz kan-didēja, kopskaitam pieaugot par 2.

Daži citi salīdzinājumi. Iekavās 1989. g. vēlēšanu dati.

Vēlēšanās piedalījušies 1963 (2653) balsotāji vai 26% mazāk kā iepriekš. Nederīgas bijušas 43 balsis (41) - 5 atstāts vairāk kā 40 kandidātu, 31 balsotājs nebija nokārtojuši savas LNAK dalības maksas un 1 balss bija parakstīta. Derīgo balsu skaits - 1920 (2612). Šajās vēlēšanās piedalījušies 690 LNAK dalīb-nieku mazāk, kas ir ievērojams nobirums. Vēl piezīmējams, ka vislielākas sekmes bijušas DV sarakstam, no kuŗa ievēlēti visi 13 kandidāti/tes; no Kanadas apvienoto latviešu saraksta 32 kandidātiem ievēlēti 25 (78.1 %); no LNĶAK-1 (50 %) un no neatkarīgiem - 1 (50 %) kandidātu.

16. padomes sastāvā būs vairāk kā jeb kad agrāk locekļu no ārpus Toronto latviešu centriem: no Vankuveras - 1, no Jaun-skotijas - 1, no Montrealas - 2 (2), no Otavas 2, no Londonas - 2 (2), no Kičineras 1 (1), no Sv. Katrinām - 1, no Gvelfas - 1 (1), no Purvainas 1 (1); kopā 12 vai 30 % no padomes sastāva. Tas šai padomei piedos pavisam jaunu dimensiju. Bez tam tās sastāvu papildinās organizāciju deleģētie pārstāvji, kādu varētu būt ap 35. Jācer, ka arī šie pārējie latviešu centri būs labi pārstāvēti. Līdz ar to padomes locekļu kopskaitu varētu lēst uz 75.

Redakcija

VĒLAS VIENU VIENOTU BAZNĪCU

Laikā no 18.-20. martam Ņujorkas latv. ev.-lut. draudzes īpašumā Katskiļos notika Latvijas ev.-lut. baznīcas ārēmās virsvaldes sēde, kurā piedalījās visi tās locekļi no dažādām pasaules malām un 3 pārstāvji (bīskaps Jānis Vanags, prāv. Georgs Zālis un māc. Juris Rubenis) no Latvijas ev.-lut. baznīcas tēvzemē. To vadīja prezidija garīgais vicepriekšsēdis prāv. E. Rozītis, aprises pierakstīja sekretārs A. Grots.

Sēde ritēja raiti un tajā izdevās apskatīt visus darba kārtības punktus un pieņemt svarīgus lēmumus, lielāko daļu vienbalsīgi.

Šķiet, ka vissvarīgākais pārrunu temats bija par Latvijas Ev.-Lut. Baznīcas vienību, kas izraisījusi dzīvu interesi draudzēs sakarā ar pastāvošās koordinācijas komitejas darbību un tās ieteikumiem. Pieņēma sekojošu rezolūciju:

A. Iepazinusies ar apgabalu, draudžu un mācītāju ieskatiem un ieteikumiem, Baznīcas Virsvalde atzīst:

1. ka visas mūsu draudzes un apgabali vēlas atjaunot Latvijas Evaņģēliski Luteriskās Baznīcas vienību;
2. Kosistorijai un Baznīcas Virsvaldei kopīgi jāizstrādā vienotās Baznīcas darbības noteikumi;
3. Kopš Latvijas ārkārtas Sinode, kuŗa lems par vienotu struktūru, nepieciešamo sagatavošanas darbu dēļ nevar notikt agrāk par 15./16. jūniju, iecerētā Lielisinode Rīgas Domā nevar notikt, jo nepaliek pietiekami laika tās sasaukšanai;
4. Tāpēc Baznīcas Virsvalde proponē turpināt veidot vienotu struktūru, lai Baznīcas vienību atjaunotu iecerēto Latvijas Draudžu Dienu ietvaros 1995. gadā.

B. Mūsu mācītāju pārrunās ar Latvijas Baznīcas pārstāvjiem ir atzīts, ka pirms vienotas struktūras radīšanas jāatrisina sieviešu ordinēšanas jautājums.

Izstrādāja un pieņēma vēlēšanu noteikumus bīskapa vēlēšanām, kuŗas paredzēja no 15. jūlija līdz 13. septembrim, vēlēšanu komitejas vadību uzticot A. Grotam.

Piešķīra pirmo prāvestes tituli Ievai Graufeldei, Baznīcas pārvaldes vadītājai Zviedrijā.

Par virsvaldes prezidija garīgo vicepriekšsēdi ievēlēja prāv. E. Rozīti, bet par laicīgo vicepriekšsēdi Dr. Juri Cilni; sekretāra amatā - A. Grotu, bet kasieŗa - T. Berkuli, locekļi - prāv. V. Vārsbergs, prāv. L. Mušinskis.

Rītdienas fondu turpmāk vadīs īpaša valde, kuŗas priekšsēdis būs Dr. Jānis Robiņš, kasi ASV pārraudzīs T. Berkulis, bet Kanadā - Jānis Koncis.

Līdz ar bīskapa vēlēšanu instrukcijām draudzēm izsūtīs pieņemšanai Latvijas Evaņģēliski Luteriskās Baznīcas Ārpus Latvijas DARBĪBAS NOTEIKUMUS, kas izstrādāti jau 1990. gada 15. oktobra virsvaldes sēdē Toronto un kuŗos pieņēma dažus grozījumus, kuŗos galvenie ir: bīskapu ievēl uz 7 gadiem; katrai draudzei Sinodē ir viens delegāts no katriem pilniem vai nepilniem 250 locekļiem.

Virsvaldes kases stāvoklis:

1992. gadā iepemts	\$ 42,840.78
1992. gadā izdots	\$ 40,241.91
Atlikums:	\$ 2,598.87

Rītdienas fonds:

1992. gadā iepemts	\$ 48,523.11
1992. gadā izdots	\$ 40,289.04
Atlikums:	\$ 8,234.07

Budžetu 1993. gadam sabalansēja \$ 49.000.- apmērā ienākumos un izdevumos, pēdējos paredzot īpašu pensiju nelaiķa archibīskapa atraitnei L. Lūsei. Izveidoja pensiju fondu līdzīgām nākotnes vajadzībām.

Pie Virsvaldes darbojas grāmatu apgāds, kas izdod arī jaunās dziesmu grāmatas, kuŗām drīz būs vajadzīgs jauns izdevums, un Gada grāmatu, ko tagad iespieŗ Lat-

vijā. Tur sagatavos arī 1994. gada Gada grāmatu, kuŗas redaktrise ir prāv. I. Graufelde.

Iztirzāja daudz administratīvu lietu.

Atzina, ka jaunie apstākļi, kas strauji mainās, prasīs daudz vairāk darba. Līdz ar to nepietiks ar vienu sēdi 3 gadu laikā. Iespējams, ka starplaikā būs vajadzīgas vēl citas.

Darbs risinājās labā saskaņā un garīgā gaisotnē. Sīkākas norādes draudzēm dos apgabalu prāvesti un vadības.

M.ŠTAUVERS

KRIETNS DARBA CĒLIENS

27. un 28. martā, Grandrapidos, Mičigenā, notika ALA kultūras un izglītības seminārs, kas bija apvienots ar ALA Kultūras dienām.

Saietu ievadīja rīcības komitejas priekšsēŗa Dr. Z. Zadvinska apsveikuma vārdi, kuŗiem sekoja ALA Kultūras biroja vadītāja K. Sventeka uzruna un PBLA Kultūras fonda priekšsēŗa Dr. T. Bērziņa ievadrūna.

Priekšnesumu daļā deklamēja Inese Saulīte. Latviešu komponistu darbus izteiksmīgi un prasmīgi atskaņoja ģelliste Silvija Sidorane, pie klavierēm pavadot D. Vogel.

Gleznu un daiļamatniecības skatē ar 6 gleznām piedalījās Julieta Rumberga, ar 5 - Dr. Haralds Birznieks, ar 10 - Paulīne Zadvinska un 8 - nelaiķis Arvīds Lapsiņš. Ar folkloras temas keramiku iepazīstināja Rūta Skuīŗa, bet moderno, dekoratīvo - Maija Maskeviča. Katram skatītājam bija iespējams klāstos atrast kaut ko, kas gāja īpaši pie sirds, un tas pats par sevi ir sasniegums.

Sestdienas vakarā (27. martā), Kultūras dienu ietvaros par temu Kultūras krustceļos referēja K. Sventekis. Koncerta daļā 6 dziesmas dziedāja Grandrapidu latviešu koris. 5 no tām diriŗēja Monika Dauksta-Strautniece, bet pēdējo maestro Roberts Zuika. Koris labi sadziedājies un sekmīgi pilda savu diriŗentu prasības. Sevišķi patika P. Plakiŗa Tavas saknes tavā zemē un I. Kalniņa Dziesma. Pēc koncerta sekoja saviesīgs vakars, kuŗā uzstājās Inese Saulīte un J. Virbulis atskaņoja lenŗu deŗu mūziku.

Seminārā bija divas darba grupas: Kultūras un Izglītības.

Kultūras darba grupā, ko vadīja M. Štauvers, apskatīja Dziesmu svētku nākotni, Kultūras darbinieku turnejas un Kultūras politiku.

Par Dziesmu svētkiem referēja M. Štauvers, kā ilustratīvu materiālu izlietojot Latviešu dziesmu svētku biedrības Kanadā E. Kalviņa apstrādātos aptaujas rezultātus un aicinot turpmāko svētku programmas pielaiķot ģimeŗu interesēm. Pārrunās piedalījās visi 15 delegāti. Tie apsveica Gāŗezera vadības pieteikumu rikot nākamos Dziesmu svētkus ASV 1994. gadā Gāŗezērā, jo paredzētie svētki Filadelfijā nevar notikt. Pricējās par aptaujas rezultātiem un atzina, ka līdzīgas aptaujas izdarāmas ik vienai lielsarīķojumu rīcības komitejai, lai noskaidrotu mainīgās pieejas un apstākļus. Ieteica revidēt Dziesmu svētku sarīķošanas kārtību. Turpmākajos dziesmu svētkos jāiesaista ģimenes, bērni un jaunieŗi. Tiem jābūt tautas svētkiem. Nākamajās pārrunās iesaistāmas ALJA, LNĶAK un studenti. Jādomā par centralizētu vietu un svētku saskaņošanu ar Latviju. Svētki šajā kontinentā būtu rikojami ik pa 5 gadiem, pārmaiņus ASV un Kanadā, abām pusēm sastrādājoties un saskaņojot tos ar svētkiem Latvijā.

Specifisku referātu par kultūras darbinieku turnejām sniedza Ģirts Zeidenbergs, kam plaŗa pieredze šādu turneju organizēšanā. Plaŗo turneju rikošana prasa ne tikai pieredzi, bet arī seviŗķus kontaktus, veiksmi un plaŗu darbinieku saimi visā kontinentā. Visi bija ieskatos, ka šādu darbu var veikt tikai Hudzonas ielejas latvieŗu kultūras biedrība Tilts, kuŗas vadītājs ir Ģirts Zeidenbergs un kuŗa vadībā valdē darbojas 39 valdes locekļi, no kuŗiem 19 ir sievietes. Biedrība patlaban meklējot pa valdes loceklim citos latvieŗu centos Amerikā un Kanadā. Bet biedrībai tas būtu jādara sadarbībā ar citām organizācijām. Seviŗķi izvērtējama kvalitāte, uzklusot neitrālus kritiķus. Jāriķo speciāli semināri darbinieku sagatavošanai. Visas turnejas jāriķo saziņā ar Latvijas Kultūras ministriju. ALA Kultūras birojs varētu atbalstīt "Kas ir kas?" saraksta sastādīšanu par izciliem

latviešu māksliniekiem, lai to varētu izmantot kā informatīvu materiālu kontaktos ar šejieniešu kultūras pasākumu organizētājiem un veicinātājiem. Nepieciešama koordinācija, lai novērstu konfliktus. Jāievēro, ka izcilus kultūras sarīkojumus nevar segt ar bijušo ienākumiem. Vajadzīgs cits saimnieciskais atbalsts, kādu var sniegt gan Latvija, gan latvieši, gan amerikāņu un kanadiešu kultūras veicinātāji. Jāpatur prātā, ka arī mūsu kultūrai pasākumiem jāpastāv un ka tie vēlas publiku Latvijā. Tomēr turnejas uz Latviju būtu jāorganizē kultūralajām vienībām pašām. Izstādes iespējamas tikai ar viena autora darbiem. Un jālūkojas, kā mazākie latviešu centri varētu izbaudīt vismaz daļu no šīm turnejām, mēģinot pakārtot viesošanos ģeogrāfiski izdevīgākā centrā un neprasot pilnu samaksu.

Vispusīgu referātu par kultūras politiku deva J. Mežaks. Kaut gan kultūru un izglītību mēs tagad dalām 2 daļās, izstēnībā tās neesot dalāmas. Politika esot māksla sasniegt iespējamo ar kompromisu palīdzību. Ja līdz šim kultūras politika bijusi vienkārša, tagad tā kļuvusi sarežģīta. Kultūras politika jāvēršot gan iekšēji, gan uz Latviju. Jākopj latviešu valoda. Pārrunās, atkal piedaloties visiem delegātiem, atzina, ka mūsu kultūras nākotne atkarīga no vecākiem. Uz šejieni jāaicina tās kultūrālās vienības, kuŗu ierašanās būtu politiski nozīmīga. Jāmeklē prioritātes, kuŗas tad arī jāievēro. Kultūras un izglītības programmām jābūt saskaņotām. Jāsaista kultūrālās lietas ar notikumiem Latvijā. Nedrīkstam atstāt novārtā savas kultūras vienības un mūsu pašu kultūrālās vajadzības. Trūkst darbu jaunatnei - kas tos rakstīs? Kā mudināt tos radīt? Vajadzīga iecietība, lai visus šos jautājumus risinātu. Latvijā dzejnieki tagad iesaistīti politikā.

Izglītības darba grupā apskatīja vasaras vidusskolas, jaunas pieejas latviešu valodas mācīšanā, ALA pārbaudījumu programmu un dažādās 3x3 nometņu programmas. To vadīja Dr. L. Ruperte. Arī šie pārrunas bijušas dzīvas un rastas jaunas idejas. Plašs bija mācības līdzekļu klāsts, ar ko varēja iepazīties visi.

Kopā seminārā piedalījās 30 dalībnieku. Šķiet, ka skaits varēja būt kuplāks, jo par guvumu priecājās visi. Tie bija guvuši labāku izpratni, iepazīnuši cilvēkus, darba darītājus, noskaidrojuši dažādas lietas, bijusi iespēja dalīties domās, notikusi ideju apaugļošana, daudz kas gan jau arī agrāk dzirdēts. Atzina, ka par galvenām atziņām informējamas ALA un LNAK vadības. Dalībnieki varēja pārvest mājās itin prāvas piezīmīcas, kuŗās turpmākajos mēnešos derētu arī ieskatīties un par dzidēto un vēroto pastāstīt citiem.

Svētdienas ritā svētki vadīja māc. Vēra Fricsons.

Sekoja paneļa diskusija par temu - Trimdas un Latvijas sadarbība izglītības un kultūras laukos. Paneli vadīja Inta Purva, bet panelisti bija Jānis Mežaks, Dr. Līga Ruperte, Ināra Reine, Mārtiņš Štauers un Ģirts Zeidenbergs.

Dr. L. Ruperte apskatīja 3x3 nometņu darbību un konstatēja, ka ar ik gadu uz Latvijas 3x3 nometnēm brauc mazāk šejieniešu. I. Reine stāstīja par iecerēto vasaras ģimnaziju Latvijā. Ģ. Zeidenbergs pastāstīja par kultūras turnejām, M. Štauers mudināja ikvienu laiku pa laikam uzlikt nākotnes acenes un piesaistīt kopējā darbā jaunus talcīniekus. Ar savām nākotnes acenēm viņš saskatīja lielāku sievietes lomu mūsu kultūras veidošanā un izglītības veicināšanā. Bija pārliecināts, ka ASV Dziesmu svētki Ģežezērā būs notikuši, bet tas nenozīmējot, ka visi būšot apmierināti. J. Mežaks uzsvēra kultūras politikas nozīmi. I. Purva deva paneļa kodolīgu summējumu un raiti vadīja debates klausītāju saimē, kur bez kultūras un izglītības semināristiem vēl bija pāris duŗu brīvklausītāju. Netrūka labvēlīgu 3x3 nometņu Latvijā novērtētāju. Dzīvas pārrunas izraisīja sievietes loma mūsu sabiedrībā. Skaidrs bija atzinums, ka tai jāklūst plašāka. Sevišķi plašas bija pārrunas par skaņu lentām neredzīgiem, par kuŗām runāja J. Mežaks. Bija daudz praktiskas dabas ieteikumu un pat piedāvājums piedalīties to ierunāšanai. Panelis bija rosinājis ap 50 klausītāju saimi. I. Purva mudināja amatpersonas nodot ierosinājumus un idejas tālāk apvienību valdēm. Dalībnieki vienprātīgi balsoja, ka tas darāms un ka viss ieteiktais ir ievērojams cīnīgs.

Grandrapīdu saimnieces viesus ēdināja labi. Ēdināšanas reiŗu starpbrīŗos atskanēja doma, ka šāda veida saiets organizējams atkal. Citu gadu varbūt atkal Kanadā.

M. ŠTAUERS

Rīgas operas draugu ģildes pasākums izdalīt brīvbijetes studentiem, leģionāriem un pensionāriem vērsās plašumā. Viss tas sākās no kādas mazas idejas privātās vakariņās ar pirmajiem saziēdotajiem \$ 30 no vakariņu viesiem.

Kā raksta no Rīgas, no decembra līdz februārim notikuŗas 23 operas izrādes. Izdalītas 773 bijetes vairākām vidusskolām, Franŗu licejam, kultūras skolai, leģionāriem un izvēstājiem, kas dzīvi atgrīezuŗies. Viņi plānoŗot dot iespēŗu arī nomaļu skolām redzēt operas, bet transports daudzām esot par dārgu, lai uz Rīgu atbrauktu. Te varbūt varētu nākt klāt otra izpalīdzīga ideja, lai šeit dzīvojoŗie vienreiz vai vairākreiz izmaksātu ceļu uz Rīgu savai bijušajai skolai. Cik zināms, šādu dāvanu jau ir saņēmuŗi Preiļu vidusskola, kuŗas daudzi studenti varbūt vēl Rīgu, nedz operu nekad nav redzējuŗi.

Operas reŗisors Guntis Gailītis jaunajiem klausītājiem iepriekŗš dodot izskaidrojumus ar mūzikāliem ilustrējumiem, lai pēc tam labāk varētu operu saprast. Operu labi izprotot no idejiskās puses, tā rosina un audzina dzīves skaistākās vērtības.

Ja šodien mēs redzam savus jaunieŗus bariem klistam uz Rokkoncertiem un diskotekām, kur cenas nav 30-40 ruŗļu kā operā, bet gan 100 ruŗļu un vairāk, tas liecina, ka tautā ir sākusies kultūras krīze. Kā jaunieŗi lai ietu uz operu, ja neviens to viņam nav ieteicis vai viņu uz to aizvedis? Dzejnieka vārdiem: ja viens "ir vienreiz nolīcies pie dailes akas, tas to vairs nekad neatstās!"

Lūk, tas ir viens no mūsu trimdas pienākumiem, ko nedrīkstam piemirst. Uzturs un apģērbis var tikt iedots tikai vienai reizei, bet gara aistētiskās vērtības ir mūŗīgas, kas nesīs augļus paaudŗu paaudŗēm. Un tas tik viegli izdarāms, ja atceramies, ka Rīgas bijete labam uzvedumam maksā 200 reiŗu lētāk kā Toronto O'Keefe vai Ņujorkas Lincoln centros. Vai tas nav izdevīgs ieguldījums mūsu tautas gara vērtību pūrā?

Lai man šeit ir izdevība īpaŗi pateikties Vaideloŗa Apsīŗa un Gunŗa Gailīŗa vārdā visdevīgāŗm ziedotāŗjām/iem, kā Anītai Gaidei, Veltai Martin, R. Upeniekam, Baibai Cirulei, Teodoram Lapiņam, Lapiņa kundzei, Dr. P. Cakulam un DV Toronto nodaļai un visiem pāŗējiem ziedotāŗjiem, kas nodroŗinājuŗi skaistu vakara baudījumu studentiem vai leģionāriem.

Katrs labvēlis var savu ziedojumu nodot caur Toronto latvieŗu koncertapvienību vai Dr. P. Cakulam Hamiltonā, 40 Price Ave., Hamilton, Ont. L9C 1K3, tel. 416-388-1346. To var izdarīt arī tieŗi Rīgā V. Apsīŗim, Operas draugu ģildes priekŗsēdim, Apes ielā 12-82, tel. 551088.

E. UPENIEKS

LIELS DEVUMS

Pazīstam prof. Dr. Jāni Labsvīru kā izcilus lektoru, daudzu grāmatu autoru, kas ar saviem rakstiem presē, it seviŗķi humanitāro un sociālo zinātnu nozarēs, ir neatlaidīgi cīnījies par brīvu, neatkarīgu, latvisku Latviju. Viņŗš daudzķāŗ atbalstījis arī trimdas latvieŗu organizāciju pasākumus ar ziedojumiem naudā.

Nupat, sekojot pēdējā Latvijas Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa Draudzīgam aicinājumam, J. Labsvīrs ziedojis Latvijas vēstures institūtam 3000 dolārus.

Latvijas vēstures institūts dibināts Latvijas neatkarības laika pēdējos gados. Institūts ir atjaunojis darbību, bet ir materiālās grūtībās. Padomju Savienības okupācijas laikā visi materiāli par brīvās Latvijas vēsturi iznīcināti. Skolās un universitātēs vēstures pasniedzējiem bija jāvīlto agrāko laiku vēsture. Jaunie vēsturnieki zin gauŗžām maz par neatkarīgo Latviju, trūkst mācības grāmatu. Tieŗi tāpēc Latvijas vēstures institūta darbs ir ļoti svarīgs.

Jāatzīmē, ka J. Labsvīrs bija neatkarīgās Latvijas Sabiedrisko lietu ministrijas Kultūrālā departamenta direktors un viņam bija saskare ar Vēstures institūtu.

ŗ.ŗ.

VĒLAM
MLB ZIŅOTĀJA LĪDZSTRĀDNIEKIEM UN
LASĪTĀJIEM
PRIECĪGAS LIELDIENAS

MONTREALAS LATVIEŠU ORGANIZĀCIJU PADOMES

PAZIŅOJUMI

1. Jauniešiem, kas vēlētos saņemt STIPENDIJAS latviskās izglītības turpināšanai 1993. gadā, jāiesniedz padomei rakstisks L Ū G U M S līdz šā gada 1. maijam. Lūgumraksts adresējams padomei un nosūtāms padomes loceklim J. Norvelam, 9860 Gouin Blvd., Apt. 202, PIERREFONDS, Quebec, H8X 3H2, telefons 863-3342

2. Padomes STIPENDIJU FONDS līdzekļus iegūst no savām dalībniecēm - draudzēm un organizācijām, kā arī no atsevišķiem fonda labvēļiem. Stipendijas izmaksā tekošā gadā ienākušos līdzekļus.

Padome laipni lūdz fonda atbalstītājus šī gada atvēlējumus iemaksāt padomes kasē līdz šī gada 1. maijam.

3. Padomes dalībnieces aicinātas nokārtot savas gadskārtējās dalības maksas, kas ir \$ 25 gadā.

Čeki rakstāmi uz COUNCIL OF MONTREAL LATVIAN ORGANIZATIONS vārda un nosūtāmi padomes kasierim M. Štauveram, 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfe, Quebec, H9X 2R2, tel. 457-9832

Montrealas Latviešu Organizāciju Padome gaida savu dalībnieču un vispārējās sabiedrības atbalstu. Nāciet talkā!

Pateicībā,

PADOMES VADĪBA

PALDIES

Izsaku sirsnīgu paldies visiem, kas bija ar mani grūtā brīdī slimnīcā. Paldies par pavasaŗa ziediem, kartiņām, dāvanām un apmeklējumiem

Izsaku arī lielu paldies māc. G. Hūnam par vairākiem apmeklējumiem un mierinājumiem. To neaizmirsīšu.

Tāpat paldies Jurim Agrumam un Veronikai par viņu apciemojumiem, neskatoties uz slikto laiku.

Vēl liels paldies mīļai Rasmai Tomsona kundzei, kuŗa nepacietīgi bija sēdējusi 5 stundas pie operācijas istabas durvīm.

Ja Dieviņš gribēs, pēc daŗiem mēneŗiem stādiŗu tomāŗus.

MAIGA ZAČS

TĒRVETEI

vajadzīgs sezonas saimnieks

Lūdzam nākt palīgā to sameklēt iespējami ātri.

Zvaniet Viesturam Hūnam, tel. 514-352-1359, rītos no plkst. 8 - 9 un vakaros. Pateicamies!

ŠĀ GADA PIRMAIS PALĪDZĪBAS SŪTĪJUMS

Jaunajā gadā DV Montrealas nodaļa iegāja ar 6. pēc kārtas palīdzības saiŗu sūtiŗumu dzimtenei. Šo darbību uzsākām 1991. gada rudenī. Šodien tā jau kļuvusi par ieradumu. 75% saiŗu

domāti piederīgiem, radiem un draugiem. 25% nosūtām dažādām labdarības organizācijām, draudzēm un to mācītājiem, bērnu namiem un veco ļauŗu namiem. Tam visam jāpieskaita medicīnas un slimnīcu piederumu sūtiŗumi 9 slimnīcām Latvijā. Tas ir devums, ko dod Montrealas un Otavas latvieŗu sabiedrības vēligām rokām. Tā nosūtiŗšanā palīdzējuŗi vanadzēs un vanagi. Jāmin Viestura Hūna vārdi: "Ir gandariŗjums un laba sajūta - esmu dariŗjis ko labu!" Esmu pārliecināts, ka līdzīga lab-sajūta ir katram šī svētigā un labā darba daritiŗjiem, ko nevar nedz nopirkt, nedz laimēt 6/49 loterijā.

6. sūtiŗuma akcija notika laikā no 26.-28. janvārim, Latvieŗu centrā. Piekrāvām 20 pēdu gaŗo tvertni līdz pēdējai iespējamai vietai. Saiŗu vidū bija ap 60 mazgājumā pulvēŗa spaiŗu, kuŗus bija sagādājis nodaļas kasierŗa K. Čaka dēls par seviŗķi izdevīgām cenām.

Tvertni uz ostmalu noveda 29. janvāri un nākamajā dienā uzlādēja kuŗi, kas tūdaļ atstāja Montrealu ceļā uz Vāciju. Kuŗis jau sen kā ieradies Rīgā, un saiŗi nonākuŗi saŗēmēŗu rokās.

Jāsaka paldies vanadzēm - Mārai Valdmaņei, Alīdai Grintālei, Aīnai Paeglei, Benītai Bilīnskai, Tatjānei Gaīlei, Valījai Grūndei, Vilma Ulmaņei, Ilgai Strautiņai, Hedījai Ozoliņai, Vijai Jerumānei, Zentai Viŗnevskai un citām, kā arī vanagiem - J. Norvelam, O. Rozentālam, V. Peglem, J. Verneram, R. Vitiņam, J. Meŗinskim, G. Greiŗim, E. Bārdiņam, S. Oborūnam, A. Laizānam, J. Leitēnam, V. Ozolam, J. Metumam, A. Apīnim, I. Skraŗiņam un citiem.

Jāatgādina vēlreiz, ka saiŗi jānosien, lietojot rupjas, nevis tievas auklas. Pēdējās grieŗas rokās. Saŗēmēŗu adresēs nav jāraksta Latvija un pasta kastes numurs, bet gan skaidriem salasāmiem burtiem un cipariem tieŗā adrese un saiŗu saŗēmēŗa vārds un uzvārds. Adrese un vārds rakstāms uz divām saiŗa pusēm - augŗā un sānos - tā, lai abus var saredzēt vienā reizē.

Šajā sūtiŗumā nosūtiŗām 434 montrealieŗu un 116 otavieŗu saiŗus. 49 saiŗi aigāja sabiedriskām iestādēm.

Mājās piegāde ar šo sūtiŗumu maksāja \$ 9 agrāko \$ 8 vietā. Mums bija jāmaksā vairāk arī par tvertni - US \$ 1900 (agrāko US \$ 1700 vietā).

Šajā akcijā DV Montrealas nodaļa nosūtiŗja medicīnas saiŗus trim Latvijas slimnīcām - Jūrmalas Bulduru, Preiŗu rajona centrālajai un Jelgavas slimnīcai.

Rosība bija liela, netrūka iecietības un atsaucības. Nejutām darba roku trūkumu. Bija vienotība.

SKRAŗIŅU INDULIS

KĀ CENTRS PULSĒ?

10. marta Centra valdes sēdē J. Tērauds ziņoja, ka Centrs ir iegādājis jauna veida ekonomisku, ar presētām koku skaidām kurināmu telpu apsildiŗanas krāŗni. Šī apsildiŗanas ierice piemērota Latvijas apstākļiem un vajadzībām. Brīnuma krāŗns (izmaksā ap \$ 2000.-) uzstādīta Centra Kamīna telpā. Tie, kas vēlētos šāda veida krāŗni pārsūtiŗt uz Latviju saviem radiem vai draugiem (lietot var tikai tie, kam ir pieejama elektrība) var iegūt tuvāku informāciju no L. Bisenieka, tel. 634-2258, un no J. Venera, tel. 671-5808.

No LNAK saŗemts lūgums lai ar ziedojumu Cerntrs atbalsta Saeimas vēlēŗanu fondu.

Sirsniņŗu ballē, kas notika 13. februāri, lielās sniega vētras dēļ, nebija daudz apmeklētāju. Dejoŗanas prieku pie labas mūzikas skaņām tas nemazināja.

Centra 10 gaŗu pastāvēŗanas atceres sarīkojums notiks 18. septembri, plkst. 18:00, Centrā. Būs priekŗšnesumi, vakariņas un dejoŗana.

Nākoŗā Centra valdes sēde notiks 14. aprīli, plkst. 19:30, Centrā.

L. KALNIŅŠ

Laipni lūdzam līdzstrādniekus un lokālos korespondentus rakstus un ziņas iesniegt līdz ik mēneŗa 15. dāŗumam!

Red.

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBAS

GADA SAPULCE

notiks ceturtdien, 29. aprīlī, plkst. 19:30, Kamina zālē,
Latviešu centrā, 3955 Provosta ielā, Lašīnā

DARBA SEKA:

1. Sapulces amata personu vēlēšanas.
2. Iepriekšējā gada sapulces protokola nolasīšana un pieņemšana.
3. Ziņojumi par 1992./3. darbības gadu:
 - a) priekšnieka.,
 - b) kasieres un MLB Ziņotāja administrātores,
 - c) sarīkojumu daļas vadītāja,
 - d) bibliotekāra,
 - e) revīzijas komisijas,
 - f) visu augšminēto ziņojumu pieņemšana.
4. Priekšnieka, valdes un revīzijas komisijas vēlēšanas.
5. MLB turpmākā darbība - ierosinājumi un pārrunas.
6. MLB 1993./4. darbības gada maksājumu noteikšana.
7. MLB budžets 1993./4. darbības gadam un tā pieņemšana.
8. Dažādi jautājumi.

Sapulcē balstiesības būs tiem MLB biedriem, kas līdz sapulces dienai nokārtojuši savas biedru maksas par 1992./3. darbības gadu vai no tām atbrīvoti.

Visi MLB biedri, MLB darbinieki, MLB darba atbalstītāji un citi interesenti laipni lūgti sapulcē piedalīties.

Personas, kas vēlētos uzņemties kādu no formālajiem MLB pārvaldes amatu posteņiem, lūgtas pieteikties pie MLB priekšnieka M. Štauvera, tel. 457-9832, un piedalīties sapulcē. Kandidātiem/tēm jābūt pilntiesīgiem MLB biedriem/rēm. Jauni darbinieki biedrībā arvien ļoti gaidīti. Gaidām arī ieteikumus turpmākajam darbam un palīdzīgas rokas tā īstenošanā. Darītāju un talcinieku nekad nebūs par daudz. Nāciet talkā!

Piezīme: Citi paziņojumi MLB biedriem netiek izsūtīti, jo MLB ZINOTĀJS ir biedrības izdevums. Darba sekas kopijas būs pieejamas arī sapulcē.

Pēc sapulces draudzīgas pārrunas pie tases tējas vai kafijas un cepumiem.

Uz redzēšanos šajā tik svarīgajā darba saietā un pārrunu vakarā!
Apmeklēt un piedalīties aicina

MLB VALDE

"JOLANTA DURBE" MONTREALĂ

Daugavas Vanagu teātris (DVTK) Montreālā viesosies
sestdien, 24. aprīlī, sniedzot zirādi plkst. 17:00, Montreālas
Latviešu Sabiedriskajā Centrā.

"Jolanta Durbe" ir viena no labākajām Anslāva Egliša komēdijām ar temu, kurā savā būtībā nenoveco. Lai gan autors līcis lugas darbībai risināties ap 1960-to gadu, taču šajā uzvedumā luga nebūs "datēta". Protams, teksts un apstākļi iezīmē laika posmu, kurā darbība norit.

Lugu savā laikā ir uzveduši: Amerikas Latviešu Teātris (O. Uršteina režija), Sanfrancisko Mazais Teātris (L. Siliņa režija), lai minētu tikai dažus. Sidnejas Latviešu Teātris to bija izlēlējis kā vienu no saviem uzvedumiem pēdējos Minsteres Dziesmu svētkos.

DVTK iestudējumu sagatavojis pazīstamais režisors Gunārs Vērenieks, kurš DV Teātri Kanadā jau iestudējis 17 lugas. Daļa no tām ir izrādītas arī Montreālā. Lugas dekorators ir Valdis Vare. Lomās: Silvija Grislīte, Juris Freijs, Imants Lapiņš, Andris Leja, Voldemārs Pukats un Vija Vare.

Luga tiek zirādīta Toronto, Montrealā, Otavā, Grand Rapids un Čikāgā šī gada pavasarī.

J. F.

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

r i k o

svētdien, 2. maijā, plkst. 15:00, Latviešu
Centrā, Lašīnā

VIDEO FILMAS IZRĀDI

Tajā skatīsim rakstniekus Aleksandru Pelēci un
Gunāru Janovski dzīvē un darbā.

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem.

Pēc izrādes pārrunas pie tases kafijas.

Apmeklēt aicina

RĪKOTĀJI

MONTREALAS LATVIEŠU KREDĪTSABIEDRĪBA

PIEDĀVĀ Jums sekojošus pakalpojumus:

NOGULDĪJUMI:

Tekošā kontā zem \$ 2,000	3.00 % gadā
no \$ 2,000 - \$ 4, 999	3.75 % gadā
virs \$ 5,000	4.50 % gadā

AIZDEVUMI:

Hipotekas uz 1 g. vaļējas	7.50 % gadā
Hipotekas uz 1 g. slēgtas	7.00 % gadā
Hipotekas uz 2 g. slēgtas	7.75 % gadā

PERSONĀLIE AIZDEVUMI:

ar noteiktu termiņu un atmaksas veidu	9.00 % gadā
--	-------------

AUTOMOBĪĻU IEGĀDEI:	8.00 % gadā
----------------------------	-------------

Kaut kas jauns - aizdevumi automobiļu iegādei: dot automobili kā garantiju, Jūsu augļu likme būs par 1 % mazāka nekā personālo aizdevumu likme.

Izmantojiet šo aizdevuma veidu, lai financētu jauna automašīna iegādi vai konsolidētu esošos parādus.

Birojs atvērts:

katru otrdienu, no plkst. 17:00 līdz 20:00.

Tālrunis - 514-634-4082

VALDE

MIKADO

Voyages Itée / Travel Ltd - Internationales Reisebüro

Lidojumi

uz **RĪGU**, kā arī visi ceļojumi uz visām pasaules malām nokārtojami pie **MIKADO VOYAGES**.

Zvaniet **piektdienās** un prasiet pēc **MARIJAS**

POLAK, vai vakaros un nedēļas nogalēs. Tel.

514-334-1300

1117, rue Ste-Catherine Ouest
Bureau 702, Montréal (Québec) H3B 1H9
Tél.: (514) 844-9304 - Fax: (514) 844-0878

MARIA POLAK
CONSEILLIERE EN VOYAGES
TRAVEL CONSULTANT

MONTREALAS LATVIEŠU PENSIONĀRU APVIENĪBAS

20 GADU PASTĀVĒŠANAS ATCERES SVĒTKI

svētdien, 18. aprīlī, plkst. 15:00,

Latviešu centrā

Piedalās: pazīstamais režisors **Gunārs Vērenieks**
mūsu jauktais koris **ATBALSS**

SILTA BUFETE

Piedalīšanās: \$ 10.- no personas.

Visi laipni aicināti mūsu apvienības gada
svētkos. Vēlama iepriekš pieteikšanās pie val-
des locekļiem.

RĪKOTĀJI

TORONTO DV TEĀTRIS KANADĀ

šā gada 24. aprīlī, plkst. 17:30,
Latviešu centrā, 3955 Provost ielā,
izrādīs

Anšlāva Egliša komēdiju 8 ainās

JOLANTA DURBE

Režisors - **Gunars Vērenieks**

Dekorators - **Valdis Vare**

Tēlotāji:

Jolanta Durbe, vēsturniece ... **Vija Vare**
Mintauts Durbe, vēsturnieks - **Voldemārs Pukats**
Jāzeps Kubulnieks, vēstures

prof. **Juris Freijs**

Filips Rīts, arhitekts..... **Imants Lapiņš**

Argods Rīts, tēlnieks..... **Andris Leja**

Hope **Silvija Grislīte**

Izrādi vada: **Melita Lapiņa**

IEEJA: \$ 14,- no personas; \$ 12.- pensionāriem
Bērniem un jauniešiem līdz 16 gadiem
- ieeja brīva.

Visus laipni ielūdz

DV MONTREALAS NODAĻAS VALDE

□ EQ&A

EDWIN I. GARNIS, Eng.

PRODUCT AND BUSINESS DEVELOPMENT CONSULTING

□ CREATIVE PROFESSIONAL MANAGEMENT SUPPORT AND SERVICES □

□ Project, technical, and entrepreneurial skills with a Latvian foundation □

TEL.: (514) 345-5991

MONTREAL

IZIRĒJAMA

VASARNĪCA TĒRVETĒ

sākot ar 1. maiju līdz vasaras beigām.

Māja pie upes ar 3 guļamistabām. Dzīvojamā is-
taba, virtuve un vannas istaba.

Lūdzam zvanīt vakaros. Tel. 819-685-1433

M. Sausiņš

MONTREAL TRUST

COURTIER IMMOBILIER

7401, boul. Newman
LeSalle (Québec)
H8N 1X3
Bur.: (514) 366-4633
Rés.: (514) 488-7615
Fax: (514) 366-5975

Uldis Lusis, B.A.
Agent immobilier
Real Estate Agent

PAKALPOJUMI

nekustāmo īpašumu tirdzniecībā

Zvaniet! - Tel. 514-488-7615

Mūžībā aizgājusi mūsu
māte, omīte un omī

J Ū L E R A S A
Dzimusi Dermaks

Dzimusi 1903. gada 28. oktobrī, Ugālē
Venstpils apriņķī, Latvijā
Mirusi 1993. gada 8. martā, Kingstonā

Kas manai māmiņai
Šovakar gultu taisa?
Veļu māte paladziņu,
Ziemeļvējš segu klāja.

Mīlestībā piemin

meita Lilija ar vīru Kingstonā
mazmeitas Anita ar ģimeni Montrealā
un Silvija ar ģimeni Otavā

PABALSTS MĀSU DRAUDZĒM LATVIJĀ

Montrealas latviešu ev.-lut. Trīsvienības draudze
organizē palīdzības sūtījumu māsu draudzēm.
Jūs esat aicināti ziedot jaunus vai lietotus apģēr-
bus, apavus, zeķes, veļu, segas un citus pieder-
umus. Lietotām drēbēm jābūt tīrām. Ziedojumi
var būt arī naudā.

Māc. Bobinskis raksta, ka viņa draudžu locekļi
esot ļoti pateicīgi par mūsu palīdzību.

Jūsu atsaucību pieņemsim 19., 20., un 21. ap-
rīlī, Draudzes namā, 3438 Rosedale avenijā.

Tuvāka informācija pieejama pie šīs akcija koor-
dinātores Dagmāras Ziediņas, tel. 694-2817.

Draudzes valde

Meklē
brālēnu Zdankoski Vladislavu (Valdi)
Kanadā
dzimušu 1923. gadā

Valerija Kokina, Latvijā, Pāvilostā, Liepājas
raj. LV-3466

RETA GLEZNU SKATE

20. un 21. martā, Latviešu centrā notika gleznotāja
un grafiķa Nikolaja Gaŗā gleznu skate. To 20. marta va-
karā atklāja Centra mākslas komitejas vadītājs māksl. L.
Kalniņš, uzrunājot vairākus desmitus latviešu mākslas
cienītājus.

Mākslinieks savā laikā mācījies pie grafiķa K. Krau-
zes. Prof. Tilbergs viņu iepazīstinājis ar glezniecību. Ang-
lijā mācījies komercmākslu. Darinājis Ziemsvētku karti-

ņas un skicējis daudz portretu. Kādu laiku strādājis pie
Londonas avīzes salikšanas Anglijā, kur sapazinies tuvāk
ar Ernestu Rirdānu, kuŗa portretu zīmējis tikai dažus
mēnešus pirms viņa nāves.

N. Gaŗais, Ernests Rirdāns

Montrealā līdz aiziešanai pensijā strādājis vīriešu
uzvalku gatavošanas firmā A. Gold & Sons kā reklāmu
izgatavotājs. Zīmējis MLB Ziņotāja tituļgalvu, kas to rotā
vairāk kā 30 gadus. 1968. un 1969. gadā pa viņa darba
reprodukcijai parādījušās LAIKS Mākslas kalendārā.

Izstādē varējam skatīt 16 darbus, kas radīti laika
posmā no 1968. - 1988. gadam. Lielais vairums (7)
gleznu rāda dažādus ziedus - Petūnijas, Atraiknites,
Magones, Saules puķes, zelta, pavasaŗa un vasaras zie-
dus, kas visi pa lielākai daļai tumšās krāsās. Tikpat
daudz dažādu pilsētu skatu, galvenokārt, Rīgas; viena
klusā daba un Meitene ar ģitāri, kuŗā attēlojis savu mei-
tu. Sevišķi patika Montrealas St. Henri priekšpilsētas
glezniņa, ko viņš savā laikā izstādījis Kultūras fonda ska-
tē, ASV. Gleznotājam raksturīgs smagnējs krāsu trie-
piens, kas var patikt un arī nepatikt. Montrealā reti ska-
tāmas latviešu gleznotāju autorskates. Šajā ziņā Nikolaja
Gaŗā izstāde bija nozīmīga, jo deva iespēju iepazīties ar
viņa gleznošanas stilu un nopietno veikumu, kas raksturo
viņa pieeju dzīvei. Par to viņam pienākas liels paldies.

Nav šaubu, ka māksliniekam ir savs stils un savs
tvēriens, ko līdz šim nebijām pamanījuši, jo bijām
skatījuši tikai nedaudz viņa gleznu. Un kā viņš pats
izteicās, meklēšana un jaunu pieeju meklēšana tur-
pinoties. Atliek tikai gaidīt uz nākamo izstādi un jācer,
ka tā nāks daudz ātrāk kā tikko aizvadītā. Vēlēsim viņam
vislabākās sekmes turpmākajā darbā.

M. ŠTAUVERS

JAUNĀ GADA GĀJUMĀ IEEJOT

Ar šo numuru MLB Ziņotājs uzsāk savu 45. gada gājumu.
To varētu uzskatīt par interesantu ceļa stabu tā pastāvēšanas
gaitā. Kādēļ? Nu, tāpēc ka izdevums šobrīd savā saturā ir

plašāks kā jeb kad agrāk. Jaunā datora apdare to padara daudz patīkamāku lasītājiem. Šķiet, ka lasītāju skaits tam patlaban ir vislielākais, jo tas iet no rokas rokā Latvijā, kur šobrīd nonāk ap 130 ik numura eksemplāri. Un tā 44 gadu pastāvēšana ir notikums pats par sevi - tas ir vecākais un regulārākais mazās preses izdevums Kanadas latviešu saimē.

Un viss tas bijis iespējams tikai ar Jūsu, līdzstrādnieku, redakcijas darbinieku un lasītāju, atbalstu. Par to ikvienam sirsnīgs paldies! Turpināsim tāpat vien uz priekšu.

ROKU ROKĀ

Pensionāru apvienības gada sapulcē, kas notika 11. martā, piedalījās ap 60 dalībnieku, kas nepilnas stundas laikā uzklusēja ziņojumus, ievēlēja jauno vadību, pieņēma 1993. gada darbības budžetu un iztirzāja dažus organizatoriskas dabas jautājumus.

Apvienību arī turpmāk vadīs Voldemārs Paegle, viņa vietnieks būs Jūlijs Metums, valdē - E. Ozoliņa, B. Krūmājs, V. Varslavāne, V. Ozols, V. Hūns, J. Birze, E. Krūze un A. Laizāns; revīzijas komisijā - I. Strautiņa, I. Poruka un I. Rambachs. Saimniecības pienākumus arī turpmāk veiks L. Rudzāte, viņas palīdzē būs V. Ulmane. Tām savu palīdzību roku sniegs H. Šmite, B. Waldheima, A. Gūtmane un citas pensionāres. Par dzērieniem rūpēsies G. Strautiņš un J. Ezerosis. Visus ievēlēja vienbalsīgi.

Biedru skaits mazliet sarucis. Tagad ir 137 (iepr. g. 141) - 77 (76) sievietes un 60 (64) vīrieši. 1992 uzņemti 4, bet miruši 8 biedri. Apvienības priekšnieks sastādījis īpašu biedru sarakstu, kurā biedri sadalīti vecuma grupās:

Vecuma grupa	vīrieši	sievietes
55 - 60	-	3
60 - 65	5	10
65 - 70	24	20
70 - 75	10	13
75 - 80	11	11
80 - 85	7	9
85 - 90	1	9
90 - 95	1	1
95 - 100	1	1
Kopā	60	77

1992. gadā notikušas 4 valdes sēdes un 1 pilnsapulce. 19 saietos piedalījušies 1374, bet 3 izbaukumos - 88 dalībnieki. Iegādāti jauni galdauti par \$ 181.07. Tos tagad glabā zem atslēgas. Biedru naudās ieņemti \$ 944, bet noguldījumu augļos - \$ 777.78. Kafijas galda ienākumi bijuši \$ 3468.53, bet izdevumi \$ 2401.79, dodot \$ 1066.44 atlikumu. Pavisam kopā ieņemts \$ 6421.88, izdots \$ 6063.21; atlikums \$ 358.67. Kasē pavisam kopā uzkrāti \$ 10456.56

1993. gada budžetu sabalansēja \$ 4800.- apmērā, biedru maksas astājot līdzšinējās - \$ 8 gadā, biedriem, kas sasnieguši 90 gadu vecumu, tās nav jāmaksā.

Maija un jūnija mēnešos paredzēja pa divi regulārām sanāksmēm, bet jūlijā un augustā - pa vienai. Aicinās Otavas pensionārus uz kopēju sanākumi Tērvetē. Vēlējas rīkot īpašu izstādi Latvijas valsts svētku dienā.

Sapulci vadīja V. Paegle, bet pierakstīja H. Ozoliņa.

Pirms sapulces notika kārtējā dzimšanas dienu jubilāru apsveikšana (Tādu šoreiz bija 16) un mīlošanās ar dāmu sagādātām sviestmaizēm. Jubilāri bija atnesuši kūkas, krīņģeļus un vīnu.

M. ŠTAUVERS

PIEMIN KALPAKU UN LEĢIONU

Gadskārtējo plkv. O. Kalpaka un Latviešu leģiona piemiņas dienu, ko rīko DV Montrealas nodaļa, atklāja nod. prks. J. Norvels. Svētbrīdi vadīja māc. G. Hūns. Interesantu referātu bija sagatavojis 15. divīzijas 34. pulka izlūku virsnieks Bruno Innus. Tajā plašāk pakavējās pie brīvības cīņām un Latviešu leģiona cīņām Austrumu frontē.

Priekšnesumu daļā I. Skrastiņš skandēja E. Virzas Pulveža atgriešanos, bet deklamētāju trijotne - Ērika Vitipa, Jūlijs Metums un Indulis Skrastiņš - B. Senkēvičas Brīvības cīnītāju daudzcinājumu un L. Breikša "Virsašu ļaudis". Tik reti dzirdam

latviešu dzejnieku darbu skandēšanu publiski, kādēļ šis devums īpaši jāuzteic.

Interesants bija viesu un apmeklētāju Krauļa (ciemojas no Latvijas pie brāļa Tāivalža) stāsts, kas nāca negaidīts. Viņš II pasaules kara beigās cīnījies Austrumu frontē Leģiona 19. divīzijas Instruktoru rotā. Krievu izrāvumā uz Tukumumu ievainots un nosūtīts uz Dienvidvāciju. Latvijā atgriezies īsi pirms kara beigām (aprīļa beigās), kur pēc kapitulācijas saņemts gūstā. Krievi iesākumā solījuši laist mājās. Tomēr visus sadalījuši 100 vīru grupās, kurām bijis jānododas uz Jelgavu saņemot dokumentus. To vietā sagaidījusi izvešana uz pusotriem gadiem. 1946. gadā atgriezās Rīgā, kur izdodas atrast darbu Valsts Ceļojošā teātra dekorāciju darbnīcā Doma laukumā. Tur patvērumu atraduši vairāki 19. divīzijas virsnieku. Pastāstīja arī par latviešu partizāņu iznīcināšanu un apcietināšanām, kas beigušies 1956. gadā.

Sarīkojuma saviesīgajā daļā vanadzies apmeklētājus cienāja ar siltām pusdienām.

Atcerē, kas notika centra Kamina zālē, bija ieradušies ap 60 interesentu.

M. ŠTAUVERS

Montrealas Latviešu kredītsabiedrības **GADA SAPULCE** notika 24. aprīlī, ka bija ziņots MLB Ziņotāja marta numurā, bet gan -

svētdien, 30. maijā, plkst. 15:30, Latviešu centrā.

TALKA TĒRVETĒ

notiks svētdien, 5. jūnijā, plkst. 9:00. Tālcinieki lūgti ierasties laikus un kuplā skaitā!

CENTRA GADA SAPULCE

Sabiedriskā centra gada sapulce notika 21. martā, Centrā, un tajā piedalījās 36 pilntiesīgo biedru, kas ziedojuši vai aizdevuši tam vismaz \$ 1000.-. Sapulci vadīja Br. Innus, bet pierakstīja G. Hūns. Šī bija viena no isākām centra sapulcēm. Ilga nepilnu stundu, jo bez nepieciešamajiem ziņojumiem citu pārrunu tikpat kā nebija.

Priekšnieks J. Tērauds ziņoja, ka 1992. gadā centrā notikušas 301 dažādas aktivitātes ar 9274 dalībniekiem (agrākos gados pārsniedza 10000!). Centrs saņēmis LNAK Atzinības rakstu. Virtuves vajadzībām iegādāti jauni trauki. Daļēji atjaunots ēkas jumts. Uzņemti daudz un dažādi ciemiņi no Latvijas. Sevišķi nozīmīgas centra telpas bijušas KANADAS LATVIEŠI LATVIEŠIEM LATVIJĀ palīdzības akcijas vajadzībām. Aktīva kļuvusi A/S "Bebri", kuras sanāksmes notiek ik mēneša pirmajā trešdienā.

Kasieris A. Pušpurs iepazīstināja ar kases pārskatu, pēc kura ieņemti \$ 33,484,76, bet izdoti \$ 22,795.06. Līdz šim centra saimniecībā daudz palīdzējuši ilgtermiņu noguldījumu augļi. Augļu likmēm kritot, drīz varētu gadīties, ka augļu ienākums nebūs pietiekams, lai saimniecības balance būtu pozitīva. Tomēr - centrs ir turīgs! Tam nav parādu, un termiņu noguldījumos ir \$ 245,000.-, bet kasē - \$ 9,418.98. Pie Centra kases darbojas Izturības fonds (Survival Account), kurā ilgtermiņu noguldījumos atrodas \$ 52,500.-, bet kasē \$ 1,150.07, vai kopā \$ 53,650.07. Jāpiezīmē, ka ilgtermiņu noguldījumos lielākā daļa ir biedru bez procentu aizdevumi, kas kādreiz būs tiem jāatmaksā. Lai nu kā, Centra līdzekļu kopbalance ir itin prāva - \$ 308,069.05, kas nes ienākumus tā saimniecībai un Izturības fondam. Kasieris paredzējis jaunu līdzekļu vākšanas akciju.

Revīzijas komisija bija visus dokumentus atradusi labākā kārtībā. Pēc tik sekmīgas darbības uzrādīšanas sapulce izteica sirsnīgu pateicību visiem centra darbiniekiem aplausu veidā.

Iecerēts uzstādīt centra dalībnieku plati ar 153 tūkstošnieku vārdiem. To patlaban gatavo Valdemārs Ozols.

Pēc sapulces centra biedri kavējās pārrunās pie bagātīga azaida galda.

M. ŠTAUVERS

1993.gada 4. martā miris latviešu rakstniecības maestro ANŠLAVS EGLĪTIS, bet 12. martā lakraksta Latvija-Amerikā redaktors ALEKSANDRS KUNDRĀTS.

Biežāk lietoto	Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek dievkalpojumi, 4345 Marcll ielā. Ev.-lut. Trīsvienības draudzes nams - 3438 Rosedale Avenue, telefons 489-3224
telpu adreses	Montrealas latviešu sabiedriskais centrs - 3955 Provost ielā, Lašīnā, telefons 634-4082

4. aprīlī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes Pūpolu svētdienas dievkalpojums ar dievgaldū.

7. aprīlī, plkst. 19:30, Latviešu centrā, A/S "Bebri" kārtējā sanāksme.

9. aprīlī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes Lielās piektdienas dievkalpojums ar dievgaldū.

11. aprīlī, plkst. 7:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes Lieldienu rīta dievkalpojums.

11. aprīlī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapelā, 426 Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes Lieldienu dievkalpojums. Pēc tam bazilikas sarīkojumu zālē prāv. A. Pekša 90 gadu dzimšanas dienas atzīmēšana.

14. aprīlī, plkst. 19:30, Latviešu centrā, Montrealas latviešu sabiedriskā centra valdes sēde.

17. aprīlī, plkst. 10:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcas sarīkojumu zālē, Montrealas Baltiešu pastmarku kluba gadskārtējā izstāde.

18. aprīlī, plkst. 9:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcas sarīkojumu zālē, Montrealas Baltiešu pastmarku kluba gadskārtējā izstāde.

18. aprīlī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes kārtējais dievkalpojums.

18. aprīlī, plkst. 15:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības 20 gadu pastāvēšanas atceres svētki. Skatiet paziņojumu 28. lpp.!

24. aprīlī, plkst. 17:30, Latviešu centrā, DV Toronto teātra viesizrāde. Izcādis A. Eglīša "Jolanta Durbe". Skatiet paziņojumu 28. lpp.

29. aprīlī, plkst. 19:30, Latviešu centrā, Montrealas Latviešu Biedrības gada sapulce. Skatiet paziņojumu 27. lpp.!

2. maijā, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, Montrealas ev.-lut. Trīsvienības draudzes kārtējais dievkalpojums

2. maijā, plkst. 15:00, Latviešu centrā, MLB rīkotā video izrāde. Skatiet paziņojumu 27. lpp.!

5. maijā, plkst. 19:30, Latviešu centrā, A/S "Bebri" kārtējā sanāksme.

9. maijā, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapelā, Montrealas katoļu dr. kārtējais dievkalpojums

9. maijā, plkst. 11:00, draudzes namā, Ev.-lut. Trīsvienības draudzes Ģimenes dienas dievkalpojums. Pēc tam SADRAUDZĪBAS STUNDA.

15. maijā, plkst. 10:00, Latviešu centrā, Latviešu skolas Montrealā 1992./3. mācības gada noslēgums.

16. maijā, plkst. 11:00, Dzintaros, Kurzemes cietokšņa piemiņas dievkalpojums DV Montr. nod. izkārtōjumā.

20. maijā, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas latv. pensionāru apvienības sanāksme ar filmas izrādi.

30. maijā, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes kārtējais dievkalpojums.

Vēršam Jūsu uzmanību uz faktu, ka nevaram garantēt absolūtu SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀŽA pareizību. Neskaidrību gadījumos aicinām sazināties ar pasākumu organizētājiem.

SPECIALIZĒJOS VISĀ MONTREALAS RIETUMU SALĀ

RE/MAX
royal (jordan) inc.
independent member broker

renda e. lasdin

agent d'immeuble
real estate agent

101 amherst
beaconsfield, que. H9W 6Y7
res.: (514) 630-7105
fax: (514) 694-8176

694-6900

PĒRCIET VAI PĀRDODIET?

Tūlītējs BEZMAKSAS Jūsu īpašuma tirgus cenas novērtējums

Lūdzu, zvaniet šodien!

RENDA LAZDIŅŠ - 630-7105

Šo **MLB Ziņotāja** numuru izdalām lasītājiem uz rokas 3. aprīļa nedēļas nogalē, bet pārējos eksemplārus nododam Kanadas pastā 7. aprīlī.

Lūdzam lasītājus ziņot redakcijai par katras burtnīcas **nesaņemšanas** gadījumu. Itin bieži tās noklist pastā.

1993. IV MLBZ 1.175 e

COLLINS CLARKE
MACGILLIVRAY
WHITE

FLOWERS
by
Ferguson

Funeral Directors

• 5610 Sherbrooke St. W.,
Montreal — Business Office
514 - 483-1870

MLB Ziņotāja administratorei, A. Porietei-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Quē., Canada H9R 2X5, tel. 514-697-6624

Ar šo nosūtu **MLB Ziņotāja** abonementa samaksu par _____ gadu/iem (\$ 27.50 un \$ 22.50; skatiet zemāk)\$ _____
Gaisa pasta piemaksu (ASV - \$ 6.00, citos kontinentos - \$ 20.00)\$ _____
Ziedoju tehnisko izdevumu segšanai\$ _____
Ziedoju spiestuves uzlabošanai, mašīnu iegādei\$ _____
Vēlos saņemt sekojošus MLB Ziņotāja agrākos numurus _____ ā \$ 2.50 ziedojums.....\$ _____
Dāvinu MLB Ziņotāju\$ _____

(Maksātāja vārds, uzvārds, adrese , pasta kods, telefona numurs)

Paraksts

MLB ZIŅOTĀJS / ISSN 0227 - 2433

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfē, Quē., Canada H9X 2R2, tālrunis 514-457-9832

REDAKTORS: Mārtiņš Štauers, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfē, Quē., Canada H9X 2R2, tālrunis 514-457-9832

ADMINISTRATORE: Anita Poriete-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Quē., Canada H9R 2X5, tālrunis 514-697-6624

EKSPEDĪCIJA: Velta Ozola **DARBINIEKI:** Elmārs Bārdiņš, Jānis Birze, Imants Freibergs, Anna Kreipāns, Inese Ortmane, Voldemārs Ozols, Aina Paegle, Voldemārs Paegle, Anna Skujīpa, Ilga Štauvēre, Vilma Ulmane un daudzi citi.

MLB ZIŅOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 27.50 gadā; **MLB biedriem, pensionāriem un kaŗa invalīdiem** \$ 22.50; **gaisa pasta piemaksa uz ASV** \$ 6.00, **uz citiem kontinentiem** - \$ 20.00 gadā; **atsevišķas burtnīcas** - pret \$ 2.50 ziedojumu.

Lappušu sleju maksas: mazākais paziņojums \$ 20.-, 1/4 lpp. - \$ 25.-, 1/3 lpp. - \$ 30.- pilna lpp. - \$ 60.-, paziņojumu sagatavošana - \$ 20.-; čeki rakstāmi uz **Montreal Latvian Society** vārda. **MLB Ziņotājs**, tāpat kā **MLB**, ir bezpeļņas pasākums.

MLB Ziņotājs iznāk ik mēneša sākumā. Materiāli tekošajam numuram iesūtāmi vai nododami redakcijā līdz ik mēneša 15. datumam. Par izdevumā publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakcija var rakstus isināt. Raksti un vispārējās ziņas nepauž ne **MLB** valdes, nedz redakcijas, nedz tās darbinieku ieskatus iztirzātos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod pilna adrese, telefona numurs un jāparakstas. Redakcija iesūtītos rakstus neuzglabā un nesūta atpakaļ.

=====

MONTREAL LATVIAN SOCIETY
ASSOCIATION LETTONE DE MONTREAL

APRIL 1993 AVRIL

MONTHLY BULLETIN MLB ZIŅOTĀJS
BULLETIN MENSUEL MLB ZIŅOTĀJS

Envoyé par la Association Lettone de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society - 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé, Quē., Canada H9X 2R2, tel. 514-457-9832